Urbanističko-krajobrazne smjernice kao osnova za izradu Urbanističkog plana uređenja 'Plave potkove' u Zagrebu

Lipovac, Leon

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Agriculture / Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:204:461471

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-24**

Repository / Repozitorij:

Repository Faculty of Agriculture University of Zagreb

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AGRONOMSKI FAKULTET

KRAJOBRAZNA ARHITEKTURA

URBANISTIČKO-KRAJOBRAZNE SMJERNICE KAO OSNOVA ZA IZRADU URBANISTIČKOG PLANA UREĐENJA PLAVE POTKOVE U ZAGREBU

DIPLOMSKI RAD

Leon Lipovac

Mentor: doc. dr. sc. Petra Pereković
Komentor: doc. dr. sc. Ana Mrđa

Zagreb, listopad 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

AGRONOMSKI FAKULTET

IZJAVA STUDENTA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, **Leon Lipovac,** JMBAG 0178088522, rođen 5. ožujka 1992. u Zagrebu,

izjavljujem da sam samostalno izradio diplomski rad pod naslovom:

URBANISTIČKO-KRAJOBRAZNE SMJERNICE KAO OSNOVA ZA IZRADU URBANISTIČKOG PLANA UREĐENJA PLAVE POTKOVE U ZAGREBU

Svojim potpisom jamčim:

- da sam jedini autor ovoga diplomskog rada;
- da su svi korišteni izvori literature, kako objavljeni tako i neobjavljeni, adekvatno citirani ili parafrazirani, te popisani u literaturi na kraju rada;
- da ovaj diplomski rad ne sadrži dijelove radova predanih na Agronomskom fakultetu ili drugim ustanovama visokog obrazovanja radi završetka sveučilišnog ili stručnog studija;
- da je elektronička verzija ovoga diplomskog rada identična tiskanoj koju je odobrio mentor;
- da sam upoznata/upoznat s odredbama Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu (Čl. 19).

U Zagrebu, dana 30. listopada 2018. god.

_____

Potpis studenta

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

AGRONOMSKI FAKULTET

IZVJEŠĆE

O OCJENI I OBRANI DIPLOMSKOG RADA

Diplomski rad studenta **Leon Lipovac**, JMBAG 0178088522, naslova

URBANISTIČKO-KRAJOBRAZNE SMJERNICE KAO OSNOVA ZA IZRADU URBANISTIČKOG PLANA UREĐENJA PLAVE POTKOVE U ZAGREBU

obranjen je i ocijenjen ocjenom_____, dana _____.

Povjerenstvo:			potpisi:
1.	doc.dr.sc. Petra Pereković	mentor	_____
2.	doc.dr.sc. Ana Mrđa	komentor	_____
3.	doc.dr.sc. Ines Hrdalo	član	_____
4.	izv.prof. Stanko Stergaršek	član	_____

Sažetak:

Diplomskog rada studenta **Leon Lipovac**, naslova:

URBANISTIČKO-KRAJOBRAZNE SMJERNICE KAO OSNOVA ZA IZRADU URBANISTIČKOG PLANA UREĐENJA PLAVE POTKOVE U ZAGREBU

Ideja urbanističkog uređenja sustava povezanih zelenih površina, poznat pod imenom Plava potkova, danas je prostorno nepostojana iako je bio ključan element u urbanističkom rješenju Novog Zagreba. Forma zelenog sustava je čitljiva, ali njegova neuređenost značajno umanjuje potencijal te identitet mjesta. Glavni cilj rada je prijedlog smjernica za uređenje Plave potkove s popratnim konceptualnim rješenjem urbanističkog uređenja. Detaljnim istraživanjem procesa urbanog razvoja stambene aglomeracije i planiranog zelenog sustava, opseg društveno-prostorne problematike utvrđen je značajnih razmjera te mu se nadalje pristupa na odgovarajući način. Nakon pregledavanja I analiziranja prostornih značajki Novog Zagreba i Plave potkove u zatečenom stanju, rezultirajuće smjernice i koncept uređenja uvode rješenja za novoutvrđene prostorne potencijale koji omogućuju zelenom sustavu da se proširi izvan obuhvata.

Ključne riječi: plan krajobrazno uređenih površina, analiza, urbana struktura

Summary:

Of the master thesis written by student **Leon Lipovac**, titled:

URBAN DEVELOPMENT AND LANDSCAPE DESIGN GUIDELINES AS A BASIS FOR PREPARING THE DEVELOPMENT PLAN OF ''PLAVA POTKOVA'' IN ZAGREB

The idea of an urban designed system comprised of connected green areas, known as ''Plava potkova'', nowadays is physically non-existent even though once being the key element in the urban development plan of Novi Zagreb. The form of the green system is visible, but its lack of designed spaces greatly diminishes the potential and the identity of a place. The main idea of the thesis is to propose guidelines for the design of ''Plava potkova'', following with a conceptual urban development plan. Through extensive research of the process of urban development of residential agglomeration and the planned green system, the scope of the socio-spatial problem is found to be of a large scale and afterwards addressed accordingly. After examining and analyzing spatial data of Novi Zagreb and ''Plava potkova'' in their current state, the resulting guidelines and concept design implements solutions to the newly ascertained spatial potentials which allow the green system to broaden its borders.

Keywords: green area plan, analysis, urban structure

Sadržaj:

1. PROSLOV 1

1.1. PROBLEMI 1
1.2. CILJEVI 2
1.3. MATERIJALI I METODE ISTRAŽIVANJA 2
1.4. HIPOTEZE RADA 3

2. PLANIRANJE I RAZVOJ JUŽNOG (NOVOG) ZAGREBA 4

2.1. IDEJA ŠIRENJA GRADA 4
2.2. URBANISTIČKO-KRAJOBRAZNA OBILJEŽJA JUŽNOG ZAGREBA 5
2.3. URBANISTIČKO-KRAJOBRAZNO RJEŠENJE UREĐENJA JUŽNOG ZAGREBA 6
2.3.1. PARKOVNI SUSTAV PLAVE POTKOVE 7
2.3.2. PROMETNA INFRASTRUKTURA 8
2.3.3. PROSTORNA ORGANIZACIJA 8
2.3.4. TIPOLOGIJA I RAZMJEŠTAJ STAMBENIH ZGRADA 9
2.3.5. ODNOS STAMBENOG I POSLOVNOG SADRŽAJA 9
2.3.6. GRADSKI CENTAR – GRAVITACIJSKA TOČKA JUŽNOG ZAGREBA 10
2.4. PROBLEMATIKA GRADA 11
2.4.1. KATALOG NEUSVOJENIH URBANISTIČKIH RJEŠENJA CENTRALNOG JUŽNOG ZAGREBA SA SAVSKIM PRIOBALJEM – SELEKCIJA 11
2.5. ZNAČAJ I OBILJEŽJA PLAVE POTKOVE 20
2.5.1. PLAVA POTKOVA U GUP-OVIMA 20.ST. 21
2.6. JUŽNI ZAGREB I PLAVA POTKOVA DO KRAJA 20.ST. 22

3. PROSTORNA OBILJEŽJA I ANALIZE ZATEČENOG STANJA 23

3.1. PLAVA POTKOVA I ŠIRE NOVOZAGREBAČKO PODRUČJE 23
3.1.1. ODNOS NOVOG ZAGREBA S GRADOM 24
3.1.2. GLAVNA PROMETNA MREŽA 26
3.1.3. ZELENA INFRASTRUKTURA 28
3.1.4. ZNAČAJNE PROSTORNE STRUKTURE 30
3.1.5. KONTAKTNE ZONE PLAVE POTKOVE 32
3.2. PLAVA POTKOVA I ŠIRI PREDMETNI OBUHVAT 34
3.2.1. ODREĐIVANJE GRANICE OBUHVATA PLAVE POTKOVE 35
3.2.2. KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA 36
3.2.3. PROCEDURE URBANO-PROSTORNOG UREĐENJA 40
3.2.4. ZAŠTIĆENI I EVIDENTIRANI DIJELOVI PRIRODE I NEPOKRETNA KULTURNA DOBRA 42
3.2.5. INVENTARIZACIJA ZATEČENOG STANJA 45
3.2.6. ANALIZA POVEZANOSTI 60
3.2.7. ANALIZA POVRŠINA I URBANE STRUKTURE 63
3.2.8. ANALIZA PROMETNIH KOMUNIKACIJA 66
3.3. OSVRT NA STANJE I MOGUĆNOSTI 69

4. UREĐENJE PLAVE POTKOVE 70

4.1. SCENARIJ ZA MOGUĆE PROŠIRENJE PLAVE POTKOVE 70
4.2. SADRŽAJNI PROGRAM I SMJERNICE ZA UREĐENJE ZONA PLAVE POTKOVE 71
4.2.1. SADRŽAJNI PROGRAM I SMJERNICE ZA UREĐENJE PARKA VJEKOSLAVA MAJERA 72
4.2.2 SADRŽAJNI PROGRAM I SMJERNICE ZA UREĐENJE SPORTSKO-REKREACIJSKE ZONE UTRINE 74
4.2.3 SADRŽAJNI PROGRAM I SMJERNICE ZA UREĐENJE PARKA MAMUTICE 76
4.2.4. SADRŽAJNI PROGRAM I SMJERNICE ZA UREĐENJE LAKUNA 78
4.2.5. SADRŽAJNI PROGRAM I SMJERNICE ZA UREĐENJE BRAČKA 80
4.2.6. SADRŽAJNI PROGRAM I SMJERNICE ZA UREĐENJE PARKA MLADENACA 82
4.3. KONCEPT URBANISTIČKO-KRAJOBRAZNOG RJEŠENJA UREĐENJA PLAVE POTKOVE S MOGUĆNOŠĆU FORMIRANJA PLAVOG PRSTENA 84

5. ZAKLJUČAK 86

6. POPIS LITERATURE 87

6.1. IZVORI SLIKA 88
6.2. POPIS GRAFIČKIH PRILOGA 90
6.3. INTERNETSKI IZVORI 91

7. ŽIVOTOPIS 92

1. Proslov

1.1. Problemi

Kao jedan od glavnih problema kojeg se ovim radom nastoji dokazati je prostorna nepostojanost prvobitne urbanističke ideje uređenja sustava povezanih otvorenih javnih površina u centralnom dijelu Novog Zagreba. Nadalje, vizija i smisao Novog Zagreba kao samostalno održivo urbano tkivo nije nikad zaživjela. Gradski centar s logičnim popratnim sadržajem kao nova i jedinstvena jezgra je do danas ostao urbanistički neriješen i nedefiniran. Prvobitna lokacija zamišljenog centra danas je tim značajem nečitljiva i nepostojeća u prostoru, čime se ideja jedinstvenog grada ne doživljava. Centar javnog sadržaja i vanjskog boravka je u slučaju Novog Zagreba nejasan i fragmentiran, s odmakom od ideje uređene parkovne cjeline. Veliki dio te cjeline danas je čitljiv u prostoru, ali je neuređen te kao takav ne dobiva značaj i ne ostvaruje svoj urbanističko-krajobrazni potencijal. Danas je taj prostor poznat kao „Plava potkova“, dobivši ime prema svom tlocrtnom izgledu u obliku potkove, no za razliku od Lenuzzijeve[1] Zelene potkove nije nikad dovršena te strukturno i sadržajno definirana u prostoru. Na južnom i najvećem dijelu potkove su se tijekom godina neplanski i stihijski izgradile stambene kuće s poljoprivrednim zemljištem te javni urbani vrtovi bez jedinstvenih urbanističkih odrednica te kao takvi ne pridonose kvaliteti u inače heterogenom urbaniziranom području centralnog Novog Zagreba. Zbog drugačijih društvenih i gospodarskih parametara u periodu kada su se stambena naselja gradila, danas se primjećuje nedostatak javnog i društvenog sadržaja za cjelokupno centralno područje. Kako se intenzitet stanovanja do danas povećao, tako su i potrebe za uređenim parkovnim površinama i društvenim sadržajem. Južna obala rijeke Save je od početka planiranja Novog Zagreba bila predviđena kao velika krajobrazno uređena površina sa sportsko-rekreacijskim sadržajem. Zagrebački Velesajam i njegovi trgovi zamišljeni su kao rubna zona između riječne obale i stambenog područja, no potencijal njihovog spajanja i zatvaranja urbanističko-krajobraznih cjelina nije iskorišten. Autorski je stav da se Plava potkova može proširiti izvan svog obuhvata te preko zagrebačkog Velesajma nadovezati na sportsko-rekreacijsku zonu južne obale rijeke Save. Ta veza bi ostvarila zatvorenu cjelinu i pješačku komunikaciju između dvije, danas vizualno i funkcionalno raščlanjene urbanističko-krajobrazne komponente koje su sadržajno kaotično određene.

[1] Lenuzzijeva (Zelena) potkova: niz povezanih krajobrazno uređenih trgova koji sa tri strane obrubljuju zagrebački Donji grad

1.2. Ciljevi

Potrebno je utvrditi obilježja, viziju i smisao Plave potkove kroz povijest razvoja Novog Zagreba te njen odnos i komunikaciju s okolnim urbanim prostorom. Zatečeno stanje unutar predmetnog obuhvata se sadržajno i oblikovno odmiče i negira izvornu urbanističko-krajobraznu ideju pa se prostor mora detaljno inventarizirati s ciljem dobivanja jasnog uvida u postojeću situaciju. Nakon obavljenih prostornih analiza utvrdit će se mogućnosti planiranja sadržaja u skladu s važećom prostorno-planskom dokumentacijom te će se shodno tome odrediti smjernice za oblikovanje i uređenje javnih površina za predmetnu lokaciju. Izradom konceptualnog rješenja Urbanističkog plana uređenja[2] Plave potkove predlaže se preobrazba prostora unutar urbanog tkiva Novog Zagreba. Rješenjem se povezuju dvije urbanističko-krajobrazne cjeline[3], a njihovim preuređenjem će se u skladu s prostornim identitetom ostvariti prvobitna urbanistička zamisao te sadržajno nadopuniti prema društvenim potrebama.

1.3. Materijali i metode istraživanja

Za razumijevanje promjena unutar Novog Zagreba i Plave potkove između prvog urbanističkog rješenja pa sve do danas potrebno je istražiti relevantnu literaturu povijesti razvoja kroz znanstvene članke, publikacije i prostorno-plansku dokumentaciju. Prostorna problematika šireg područja Novog Zagreba u zatečenom stanju utvrđena je određivanjem i analiziranjem prostornih značajki. Podloge za sve grafičke priloge te podaci korišteni pri njihovom iscrtavanju preuzeti su sa stranica geoportala te su računalno preuređivani. Detaljna inventarizacija šireg predmetnog obuhvata i Plave potkove bila je potrebna za dobivanje što točnijeg uvida u zatečeno stanje koje se potom analizira. Podloge su računalno iscrtane te se teren unutar obuhvata detaljno obišao i fotografirao. Dodatni materijali korišteni pri inventarizaciji zatečenog stanja su izvađeni iz tekstualnog i grafičkog dijela važećeg GUP-a Grada Zagreba. Prije izrade smjernica i konceptualnog rješenja izrađene su računalno iscrtane detaljne kompozitne analize te uvode u moguće rješavanje prostornih problema. Koncept urbanističko-krajobraznog rješenja uređenja Plave potkove računalno je iscrtan na vlastitoj podlozi te se s njim zaključuje cilj ovog rada.

Svi grafički prilozi iscrtani su u programu „AutoCad“ te dodatno uređivani u „Photoshop“ programu.

---

[2] *Urbanistički plan uređenja detaljnije određuje prostorni razvoj naselja ili dijela naselja s osnovom prostornih i funkcionalnih rješenja, uvjeta i oblikovanja pojedinih prostornih cjelina naselja;* Zakon o prostornom uređenju i gradnji (NN 76/07)

[3] Autorska referenca na cjelinu „Plave potkove“ i sportsko-rekreacijske zone uz južni dio obale rijeke Save

1.4. Hipoteze rada

1) Plava potkova je bitan dio prostora za identitet Novog Zagreba.
2) Koncept uređenja potkove prema izvornom urbanističkom planu je danas nečitljiv u prostoru.
3) Urbanistički plan uređenja treba obuhvatiti uređene i neuređene dijelove potkove.
4) Cjelovitim uređenjem potkove i uvođenjem novog sadržaja doprinosi se kvaliteti vanjskog boravka i stanovanja te identitetu Novog Zagreba.
5) Plava potkova svojim uređenjem može postati reinterpretacija gradskog centra.

2. Planiranje i razvoj južnog (Novog) Zagreba

Završetkom Drugog svjetskog rata te obnovama i porastom industrije došlo je do naglih procesa deagrarizacije[4] gdje su ljudi polako napuštali vangradska područja i krenuli u Zagreb za novim radnim mjestima. Shodno tome, javila se hitna potreba za smještanjem novih stanovnika i urbanističkim intervencijama. Zagreb je 1946. godine imao 270 000 stanovnika, a 1969. već 570 000[5] te se zbog velikog nedostatka stanova sredinom 1950-ih godina dogodila neplanska i stihijska izgradnja na rubovima grada[6]. Kako je funkcionalistički[7] model urbanističkog planiranja zahtijevao velike površine za njegovu adekvatnu primjenu, tako se začela ideja planskog širenja grada južno od rijeke Save. Taj prostor je površinski bio pogodan i dovoljno velik za razvoj i proširenje grada, iako je infrastrukturno bio neriješen. *Direktivna regulaciona osnova* iz 1953. godine je prostorno-planski dokument donesen kao vizija budućeg gradskog proširenja te iako odbačen[8], izgradnjom Brodarskog Instituta i hipodroma, premještanjem zagrebačkog Velesajma te otvaranjem Mosta slobode formirale su se prve bitne građevine i naznake urbanizacije.

2.1. Ideja širenja grada

Prvo cjelovito i prihvaćeno rješenje uređenja južnog Zagreba predstavila je grupa autora iz Urbanističkog zavoda grada Zagreba, 1962. godine. Koncept usmjeravanja grada prema jugu bio je suprotstavljen tadašnjem longitudinalnom širenju u smjeru istok-zapad. Ideja širenje grada preko Save bila je integracija rijeke u gradsko tkivo, iskorištavanje njenog potencijala te mijenjanje odnosa prema njoj. Rijeka postaje element koji sudjeluje u oblikovanju grada i potiče razvoj sadržaja uz nju, pritom omogućujući vrijedno i prirodno područje interakcija s urbanim tkivom.

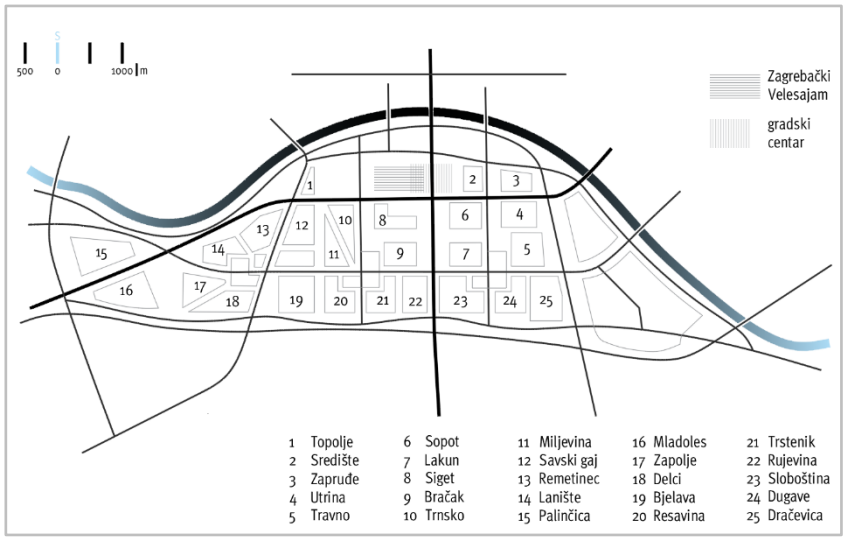

SLIKA 1: shema osnovne prometne mreže južnog Zagreba s imenima i položajem naselja (2018.)

[4] Medvešek, 2016

[5] Maretić, 1970: 49

[6] Medvešek, 2016

[7] Osnovni model urbanističkog planiranja utvrđenom na Međunarodnim kongresima moderne arhitekture (*CIAM*).

[8] Neprikladno željezničko rješenje i nedovoljan naglasak na širenje preko rijeke.

2.2. Urbanističko-krajobrazna obilježja južnog Zagreba[9]

Prostor južnog Zagreba[10] bio je pretežito neizgrađen te u znatnom dijelu sačinjen od degradiranih i poljoprivrednih površina te velikih depresija. Agrarne površine bile su prošarane raznovrsnim kulturama s manjim grupacijama niskog raslinja i soliternim drvećem. Na nekim dijelovima prostora nalazile su se jame i baruštine koje su se koristile za kaotičnu i neorganiziranu eksploataciju šljunka. Tlo na južnoj obali Save je fluvijalno-aluvijalnog obilježja te promjenjive dubine prema pravcima bivših riječnih rukavaca. Priobalni prostor po svojoj konfiguraciji terena i prirodnim vrijednostima je područje najveće krajobrazne i ambijentalne kvalitete. S njega se pružaju vizure prema Medvednici i starom dijelu grada te je prostor kao takav vrednovan s najvećim potencijalom razvitka javnih zelenih i sportsko-rekreacijskih površina. Na velikim poljoprivrednim površinama stihijski su nastala naselja gradskog i seoskog obilježja te horizontalnih obrisa u prostoru. Postojeća divlja izgradnja na područjima Kajzerice, Podbrežja, Remetinca, Trokuta i Blata nije zadovoljavala osnovne uvijete zdravog stanovanja stoga se paralelno s novom stambenom izgradnjom planirala njihova sanacija. Uz postojeće stambene građevine, izgrađeni su bili i industrijski sadržaji u blizini Remetinca te Savskog mosta za koje se utvrdilo da su štetni i opasni za neposrednu okolinu pa ih se planiralo izmjestiti. Proširenja kompleksa Brodarskog instituta i Velesajma su se urbanističkim planovima prostorno ograničila, ne bi li zbog svojih sadržaja i dimenzija sputavali kvalitetne površine za izgradnju stambenih naselja.

Postojeće komunalne instalacije nisu bile dovoljnog kapaciteta za planiranu izgradnju te su se trebale proširiti i dograditi kako bi bile dostatne za realizaciju urbanizacije prostora. Prometna infrastruktura je bila slabo razvijena[11] i povezana sa prostorom sjeverno od rijeke, no izgradnjom Brodarskog instituta (1949.), premještanjem zagrebačkog Velesajma južno od rijeke (1955.) te izgradnjom Mosta Slobode (1959.) se formirala cestovna mreža i komunikacija kao prvotna podloga pravokutnog rastera za planiranu urbanizaciju. Značajnim postojećim prometnicama Zagreb-Karlovac i Zagreb-Sisak odvijao se međugradski promet te su zbog toga i svog položaja u prostoru predstavljale smetnju za planirana naselja. Nakon izgrađenih novih međugradskih prometnica, iste su se planirale iskoristiti za promet lokalnog značaja. Željezničke pruge kod Remetinca koje čine i zatvaraju trokut nisu predstavljale značajan problem za početni razvoj tog dijela grada te se shodno tome njihovo premještanje planira kad izgradnja južnog Zagreba bude u završnim stadijima. Postojeći željeznički priključak na Velesajam je utvrđen kao smetnja na tom području te ga se planiralo premjestiti.

---

9 *Idejno urbanističko rješenje južnog Zagreba*, Arhitektura urbanizam, 1965
Drljevic, *Hortikulturni problemi južnog Zagreba*

10 Prostor u tadašnjem zatečenom stanju i prije procesa izgradnje planiranih stambenih naselja.

11 Većinom poljski putevi.

2.3. Urbanističko-krajobrazno rješenje uređenja južnog Zagreba[12]

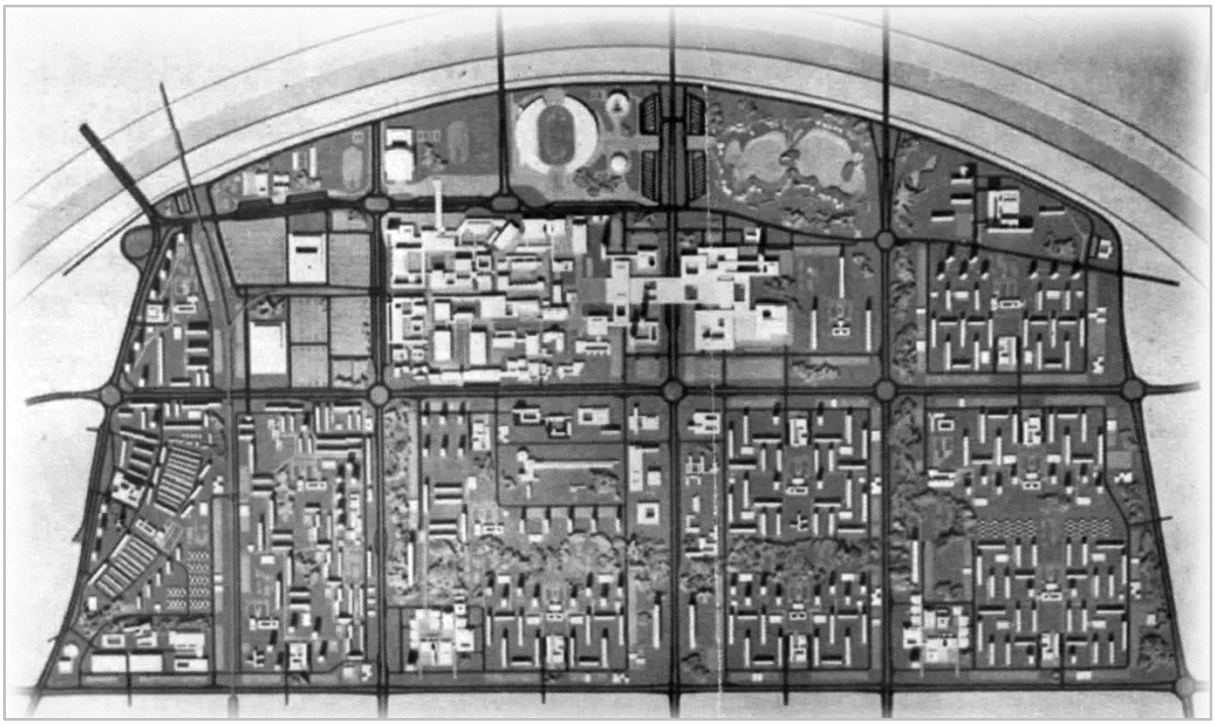

Slika 2: *Idejno urbanističko rješenje južni Zagreb* (1962.) - fotografija makete

Prvo i jedino usvojeno urbanističko rješenje cjelovitog uređenja južnog Zagreba izradio je Urbanistički zavod grada Zagreba. *Idejno urbanističko rješenje južnog Zagreba*[13] obuhvaća površinu od približno 2.350 hektara na koju se planiralo naseljavanje 250.000 stanovnika uz nesmetano odvijanje osnovnih urbanih funkcija modernoga grada: stanovanje, rad, odmor i promet. Ideja rješenja zasnivala se na prostornoj organizaciji prema suvremenim urbanističkim načelima te je cijelo područje podijeljeno na susjedstva, stambene zajednice i stambene „rajone". Oblikovanje i kompozicija ovakve podjele omogućila je jasno i funkcionalno povezivanje primarnih i sekundarnih jedinica u jedinstvenu urbanističku cjelinu. Oblikovnom kompozicijom urbanističkog rješenja južnog Zagreba dominira veliki niz kontinuirano povezanih parkova, replicirajući donjogradsku Zelenu potkovu u znatno većem mjerilu. Shodno tome, spomenuto parkovno tkivo dobiva naziv „zelena dilatacija[14]", a kasnije postaje poznato kao Plava potkova. Urbanistički plan je kasnije potvrđen *Generalnim urbanističkim planom grada Zagreba*[15] usvojenim 1971. godine.

---

12 *Idejno urbanističko rješenje južnog Zagreba*, Arhitektura urbanizam, 1965
Barišić Marenić, *Prolegomena opusu urbanista Mirka Maretića,* Prostor, 2013: 274-291

13 Urbanistički plan južnog Zagreba iz 1962. godine; autori: Neda Bešlić, Vojtjeh Delfin, Vladimir Ivanović, Grozdan Knežević, Zdenko Kolacio, Mirko Maretić, Zdenka Smolej, Josip Uhlik i suradnici

14 Barišić Marenić, 2013

15 *Generalni urbanistički plan (GUP) - prostorni plan koji se, u skladu sa zakonom, donosi za građevno područje naselja grad Zagreb (dio), granice kojega su određene Prostornim planom Grada Zagreba;* GUP grada Zagreba (12/16)

2.3.1. Parkovni sustav Plave potkove[16]

Zeleni i parkovni potezi su, osim zaštite stambenih zona od planiranih industrijskih sadržaja, imali ulogu poboljšavanja klimatskih i bioloških uvjeta za život stanovnika u južnom Zagrebu te su bili zamišljeni kao nositelji glavnih društveno-rekreacijskih događanja na otvorenim površinama. Kontinuirani zaštitni pojas prožimao se duž priobalnog područja Save gdje je bilo planirano veliko rekreacijsko područje grada. Već 1958. godine, između južne obale rijeke i planiranog novog gradskog centra, započeta je realizacija gradskog kupališta „Jezero" kojeg je ovaj urbanistički plan uklopio u svoje rješenje. Zbog svojih longitudinalnih obilježja i topografije terena jezero je postavljeno u smjeru istok – zapad, oblikom kojim se osiguravaju široko-potezne i osunčane plaže. Oko kupališta planirani su popratni sadržaji slobodne rekreacije na igralištima i travnjacima. Na zapadnom dijelu priobalnog područja, sjeverno od Velesajma te centralno u odnosu na grad, planiran je centar za velike sportske manifestacije. Razni sportski sadržaji poput stadiona za nogomet i atletiku, sportskih dvorana i druga manja sporta igrališta imali su ulogu okupljanja građana za vrijeme sportskih manifestacija ili slobodne javne rekreacije. Navedeni sadržaji su logično bili planirani podalje od stambene zone zbog predviđene buke i prometnog opterećenja.

Gradski parkovi, trgovi i zaštitno zelenilo unutar stambenih zona predstavljali su sustav kompozicijski povezanih javnih površina. Posebno se ističe ideja njihovog neprekinutog poteza u obliku vijenca unutar kojeg se prožimaju prethodno navedeni sadržaji. Ideja replikacije i dilatacije donjogradske Zelene potkove u znatno većem mjerilu i reinterpretacija kao prostorom dominantnog elementa, odnosno identitet južnog Zagreba. Navedena Plava potkova tvorila je čvrstu formu društveno-javnog sadržaja prirodnog obilježja koja prolazi uz rub stambenih zajednica nadovezujući se direktno na planirane stambene centre i društvene gravitacijske zone. Tim načinom njene forme omogućena je njena komunikacija sa stambenim zonama te je bila povezana s priobalnim područjem i time predstavljala jednu zatvorenu društveno-rekreacijsku kompozicijsku cjelinu. Njeni sadržaji su bili planirani s naglaskom na javno korištenje u doticaju s prirodom te su prema tome predviđena dječja igrališta, trgovi, šetališta, odmorišta i boravišne zone, itd. Navedeni sadržaji nisu bili ucrtani i naznačeni u idejnom urbanističkom rješenju južnog Zagreba pa se njihov prostorni raspored, a time i oblikovanje, trebao razraditi detaljnim urbanističkim projektima.

[16] Zbog autorskog stava i hijerarhije navođenja te uvođenja u obilježja Plave potkove, smatra se da ju je kao komponentu urbanističkog rješenja južnog Zagreba potrebno prvo ukratko opisati ovim potpoglavljem, a zasebnim poglavljem ju detaljno analizirati zbog njenog značaja u prostoru, a time i diplomskom radu.

2.3.2. Prometna infrastruktura

Prometno rješenje koncipirano je *cardo-decumanus*[17] sustavom, stvarajući pritom četiri stambena područja, dok slijed paralelnih prometnica nižeg značaja određuju i formiraju kazetnu strukturu urbanog tkiva. Središnja gradska os planiranog grada (današnja Avenija Većeslava Holjevca), odnosno *cardo*, produžetak je središnje prometne osi sjevernog dijela grada koja prostorno tangira zagrebačku katedralu, Trg bana Jelačića, zapadni krak Zelene potkove (Zrinjevac, Strossmayerov i Tomislavov trg) i zgradu Glavnog kolodvora. *Decumanus* (današnja Avenija grada Dubrovnika) se u svojim krajnjim točkama rotorima veže na prometne pravce zapadnog Savskog mosta (današnji Jadranski most) te istočnog planiranog Mosta mladosti koji formiraju komunikaciju s prostorom sjeverno od rijeke. Priobalna cesta, vođena uz južni nasip rijeke, služi za potrebe priobalnog prometa te povezivanja planiranog rekreacijskog sadržaja. Osnovna prometna mreža sabirnih ulica omogućavala je brzu distribuciju prometa ne opterećujući centralni dio grada. Sabirnice su iskorištene funkcionalno i ekonomično, na način da se s jedne strane naslanjaju na parkirališta i garaže znatnih površina[18], a s druge je omogućen pješački pristup do stambenih zgrada.

2.3.3. Prostorna organizacija

Stambeni „rajon“ bio je planiran i dimenzioniran za 40.000 do 70.000 stanovnika, s predviđenim rajonskim centrima obuhvaćenima u sklopu gradskog centra koji je bio planiran istočno od Velesajma. Rajonski centar okuplja razne kulturne, rekreacijske, ugostiteljske i poslovne sadržaje koje će stanovnici povremeno koristiti. Kao i kod gradskog centra, primijenjeno je u sličnoj mjeri načelo vertikalnog nizanja sadržaja koji su gusto poraspoređeni oko trga. Centar svakog rajona smješten je u težištu stambenog tkiva, odnosno 4 do 6 stambenih zajednica koje su ga formirale. Stambena zajednica, fizički određena te uvjetovana prometnim rasterom, obuhvaća površinu od 10 do 30 hektara, ovisno o rasporedu i razmaku prometnih pravaca. Predviđena je za smještanje oko 12.000 stanovnika, brojem koji je definiran i usklađen prvenstveno s kapacitetom osnovne škole. U sklopu stambenih zajednica te oko manjih trgova dimenzioniranih u mjerilu čovjeka, formirao se niz kulturnih, trgovačkih i poslovnih sadržaja koje građani svakodnevno koriste. Obodno uz te trgove planirana su manja parkirališta te gospodarske ceste. Zajednicu čine 4 ili 5 manja susjedstva, dimenzionirana za 2.500 do 3.000 stanovnika obuhvaćajući površine od oko 6 ha, unutar kojih je osim stambenih zgrada planirana izgradnja susjedskog pod-centra te školskih ustanova. Područje južnog Zagreba je time podijeljeno na 4 stambena rajona kojih čine 25 stambenih zajednica i 76 susjedstava.

---

[17] Stari rimski ortogonalni sustav planiranja cesta; *cardo* – cesta orijentacije S-J, *decumanus* – cesta orijentacije I-Z

[18] Primjenjivan je omjer jednog parkirnog mjesta na 6 stanovnika što je za ondašnje doba bilo puno.

2.3.4. Tipologija i razmještaj stambenih zgrada

Prosječna gustoća naseljenosti u južnom Zagrebu iznosila je 264 st/ha: zemljište namijenjeno stanovanju bilo je površine 917 ha, na koje se planiralo smjestiti oko 250.000 stanovnika. Prosječne gustoće naseljenosti stambenih zajednica iznosile su između 190 do 350 st/ha, a najveća naseljenost planirala se uz centralni prostor južnog Zagreba. Tamo je logično bila predviđena izgradnja prostorno najviših zgrada s najvećim kapacitetom smještaja, pretežito 4-katnih, 8-katnih te 16-katnih. Zbog šireg spektra tipologije izgradnje i bogatije vizualne raščlanjenosti grada, u centralnom prostoru su na pojedinim mjestima te u grupama bile predviđene niske stambene zgrade. Visoke (14-katne) zgrade su isto tako bile razmještene pojedinačno ili u grupacijama, ovisno o prostorno-kompozicijskim odnosima u cjelovitoj vizuri grada. Odmicanjem od centralnog područja se gustoća naseljenosti smanjuje i shodno tome predviđa mješoviti način izgradnje, odnosno stambene višekatnice i jednokatno ili prizemno individualno stanovanje s okućnicama. Kako su planom analizirane najvrijednije vizure i pogledi prema staroj jezgri grada i Medvednici, tako ih se nastojalo očuvati, odnosno naglasiti volumenima zgrada. Visoke stambene zgrade su orijentirane u smjeru sjever – jug, usmjeravajući pogled prema vrijednim vizurama, a niže stambene zgrade razmještene su duž suprotne osi, naglašavajući panoramske konture grada tako da ne zaklanjaju pogled prema sjeveru. Točkasti volumeni u prostoru, odnosno stambeni tornjevi i poslovni neboderi su postavljeni u skladu s cjelovitom panoramom grada.

2.3.5. Odnos stambenog i poslovnog sadržaja

Poslovni sadržaji strateški su bili planirani u prostorima gdje se predviđaju mjesta gravitacije građana, odnosno centrima stambenih zajednica i stambenih rajona te glavnom gradskom centru. Veliki broj radnih mjesta predviđen je u servisnim te industrijskim zonama smještenima na periferiji grada: čista industrija Leskovac i Jakuševac, ranžirni kolodvor i riječna luka. Ranžirni kolodvor bio je planiran uz jugoistočnu periferiju grada te su međusobno povezani brzim gradskim prometnicama koje su u direktnom kontaktu sa stambenom zonom, čije se ulice sabiru i vežu na njih. Uzevši u obzir blizinu planiranih stambenih zona i vodo-zaštitnog područja, utvrđeno je smještanje isključivo čiste industrije[19]. Industrijska zona Leskovac procijenjena je kao najpogodnija za izgradnju tog sadržaja, a prije izgradnje jakuševačke industrije planirani su opsežni radovi sanacije terena te zaštite od savske vode. U navedenim industrijskim, servisnim i ostalim radnim sadržajima predviđalo se 50.000 radnih mjesta. Uzevši u obzir planirani smještaj 250.000 ljudi na područje južnog Zagreba, svaki peti stanovnik[20] imao je mogućnost zapošljavanja u svojoj neposrednoj sredini.

[19] Industrija s niskom stopom emitiranja štetnih tvari za čovjeka i okoliš

[20] Planirani radni sadržaj bio je predviđen kao logična potreba za ljude koji će naseliti južni Zagreb

2.3.6. Gradski centar – gravitacijska točka južnog Zagreba

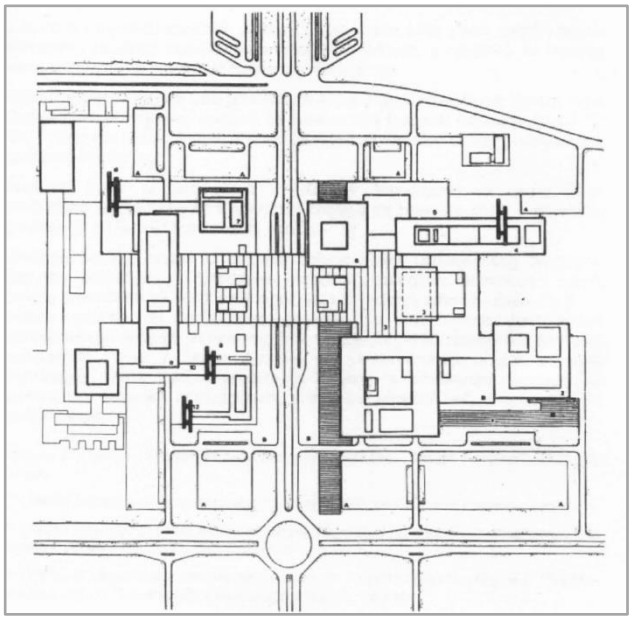

Slika 3: Centar južnog Zagreba s velesajamskim trgom (1962.)

Sukladno načelu južnog Zagreba kao jedinstvene i samostalne cjeline grada, novi gradski centar se po svom obilježju i značaju identiteta za taj prostor planirao kao logična potreba. Njime se nastojalo postići otvaranje i usmjeravanje vizure prema medvedničkom masivu, staroj jezgri grada te priobalju Save, pritom stvarajući korisniku prostora trajan doživljaj. Gravitiranje javnog, društvenog, kulturnog i trgovačkog sadržaja prema centru je bio uvjet za njegovu upotrebu i poimanje kao takvog. Uz navedene parametre za lociranje gradskog centra, on se predvidio uz glavnu gradsku prometnicu orijentacije sjever – jug te istočno od Velesajma, čiji se dio kompleksa uključuje u njegovo formiranje.

Centar kao pješački trg je visinski deniveliran od kolnog prometa i time odijeljen, stvarajući pritom njegovu jasnu diferencijaciju u upotrebi. Kolni promet se odvija u razini tla, a trgu se pješački pristupa iz donjeg nivoa putem vertikala stepeništa i rampi. Omogućeno je nesmetano kretanje pješaka iz poslovnog dijela centra u trgovački, kulturni i javni kroz izmjenične doživljaje te ugođaje prostora, postignutima kompozicijskim odnosima volumena i plohe. Poslovni dio smješten je uz istočni ulaz u Velesajam čiji se kompleks iskorištava s namjerom njegovog oživljavanja i sudjelovanja u procesu stvaranja centra sa sadržajima komplementarne namjene. U sklopu gradskog centra planirali su se razni sadržaji: javne uprave, društveno-političke organizacije, znanstveni instituti, knjižnice, kazališta, muzeji, galerije, hoteli, restorani, kafići, slastičarnice, itd. Uz prethodno navedene sadržaje te ispod platoa trga predviđeni su i sadržaji potrebni pri kraćem zadržavanju korisnika kao što su autobusne stanice, trgovine, izlozi te reklamni panoi. Otvori na pojedinim mjestima ploče trga omogućavali su prizemnim sadržajima dnevno osvjetljenje te isto tako i stvaranje vrsnih arhitektonskih rješenja tog prostora. Na koti prizemnog terena planiran je isključivo kolni promet, promet u mirovanju i pogonska postrojenja potrebna za funkciju namjenski raznovrsnog sadržaja. U bliskoj dilataciji od gradskog centra predviđene su lokacije raznog javnog sadržaja (visoke škole, bolnice, ...), a da bi se njegov sveobuhvatni sadržaj ekonomski opravdao, planirane su i stambene zgrade u njegovoj neposrednoj blizini.

2.4. Problematika grada

Južni Zagreb zamišljen je kao samostalna aglomeracija, no lokacija gradskog centra i smjerovi glavnih prometnica ukazuju na to da je ipak u izrazito ovisnom odnosu prema matičnom gradu. Tijekom godina grad je shvaćen kao skup prostorno neovisnih naselja i samim tim se prostor južnog Zagreba ne gleda kao jedna cjelina u kojoj je međusobna ovisnost o prostornim sadržajima bitna. Neshvaćanje područja kao cjeline nadalje se očitava u dugogodišnjem preispitivanju gradskog središta. Njegova lokacija na periferiji grada, smještena uz glavni prometni pravac i blizina stare jezgre uvjetovala je odustajanju od njegovog uređenja. Smatra se da je veliku ulogu u tome imala i neposredna blizina Velesajma koji je svojim postupnim sadržajnim obogaćenjem poprimio ulogu središnje gravitacije. Odustajanjem od ideje gradskog centra, u budućem središtu južnog Zagreba predviđaju se samo trgovačko-poslovni sadržaji.[21]

2.4.1. Katalog neusvojenih urbanističkih rješenja centralnog južnog Zagreba sa savskim priobaljem – selekcija

Izrazita jednoznačnost sadržaja stambenih zona direktan je odraz izgradnje stambenim fondovima i time su izuzetno ograničene mogućnosti oblikovanja. Arhitektonska vrsnoća većinom se očituje u zgradama javne namjene te se postavlja problem principa prostorne organizacije koji je primijenjen u južnom Zagrebu. Određena kompozicijska načela za naselja kao cjelina nisu bila jasna pa tako nisu ni njihovi rubovi bili određeni u čestim slučajevima. Problematika urbanizma ondašnjeg doba, odnosno princip stambene zajednice kao oblik urbane izgradnje gdje su se nerijetko u konfliktu miješali sociološki i oblikovni kriteriji.[22] Nakon izgradnje prvih naselja (Trnsko, Zapruđe, Remetinec) javila se potreba za preispitivanjem oblikovnog načela područja južnog Zagreba i preciznije određene kompozicijske elemente riječnog priobalja.

Urbanistička rješenja koja su uslijedila svrstavaju se u dvije kategorije: natječajni radovi te idejne studije. Rješenja su kronološki poredana te ukratko opisuju supstancu njihove ideje.

[21] Prelog, *Prostor – vrijeme*, Studija: Urbanizam – humanizam – demokracija, 1973.

[22] Dolazi do naglog napuštanja takvog usmjerenja izgradnje (Engleska), a negdje čak i do administrativne zabrane (Francuska)

Arhitektonsko-urbanističko rješenje centra južnog Zagreba: rad „52“[23] - jednakovrijedna druga nagrada

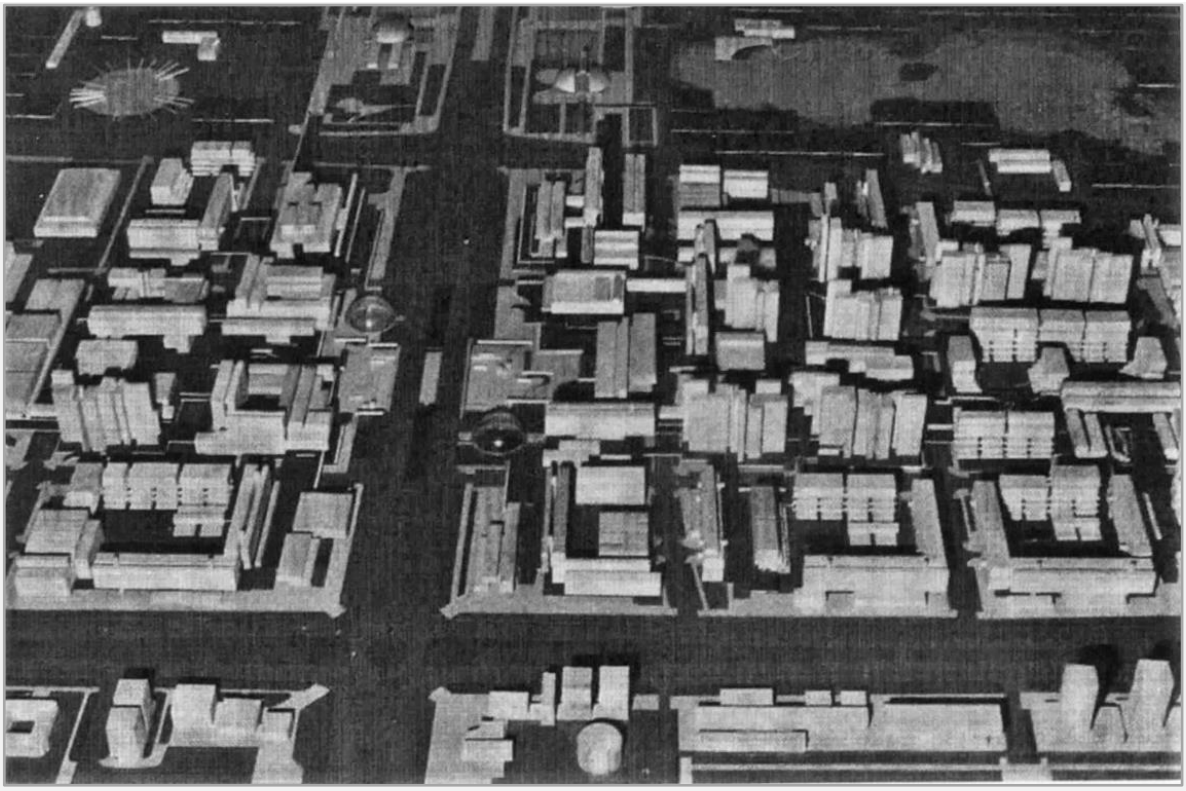

Slika 4: Prikaz centra južnog Zagreba (1971.) – fotografija makete

Kategorija	Natječajni rad
Godina	1971.
Autori	Berislav Brnčić, Marijan Cerar, Željko Čidić, Vinko Uhlik, Desa Vrcan
Ideja	- spoj zapadnog i istočnog dijela središta južnog Zagreba - upušteni pješački trg u odnosu na središnju os - humano mjerilo gradnje i mješoviti zoning - oblikovanje priobalja uz rub vodene površine
Kritika	- izostanak provlačenja parkovnog pojasa u središnjem prostoru i stambenim zonama

[23] *Izvještaj Ocjenjivačkog suda natječaja za arhitektonsko urbanističko rješenje Centra Južnog Zagreba*, Čovjek i prostor, 230: 10-14, 1972.

Arhitektonsko-urbanističko rješenje centra južnog Zagreba: rad „70“[24] - jednakovrijedna druga nagrada

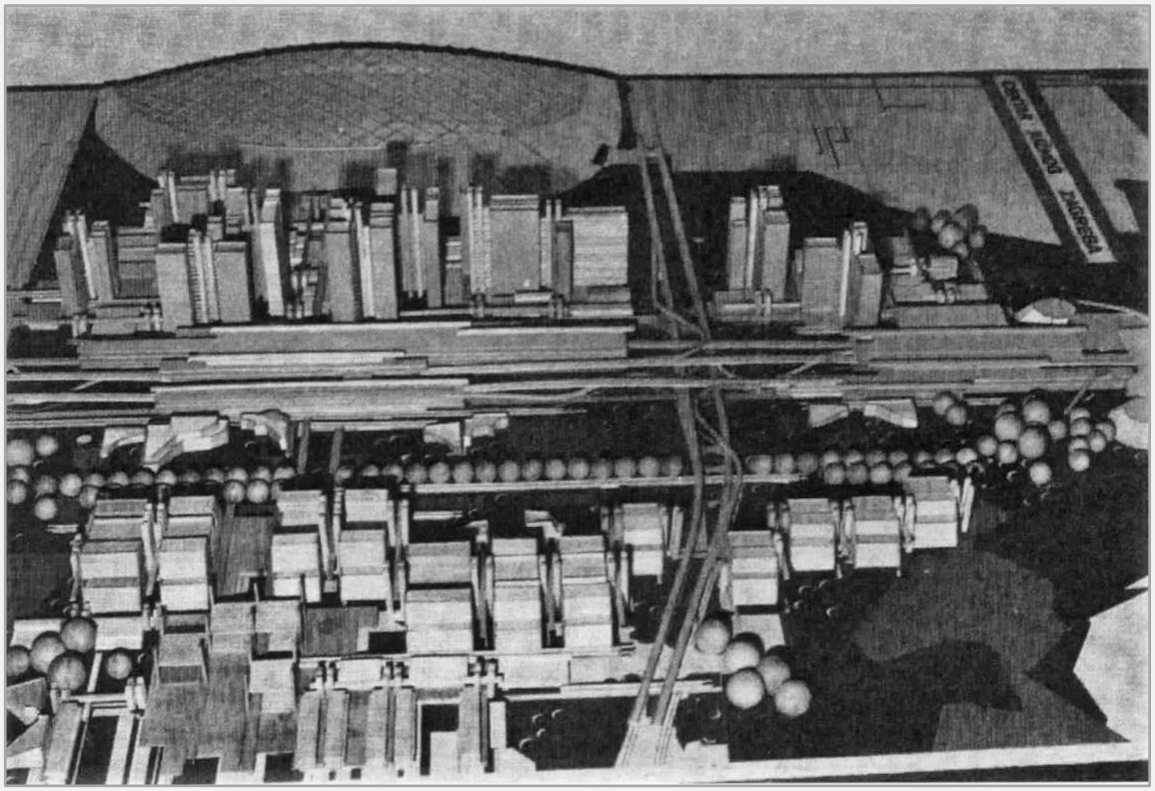

Slika 5: Prikaz centra južnog Zagreba (1971.) – fotografija makete

Kategorija	Natječajni rad
Godina	1971.
Autor	Feđa Košir
Ideja	- preobrazba zagrebačkog Velesajma - koncentrirani predio visoke poslovne izgradnje - središnje naglašena „zelena“ Avenija Većeslava Holjevca - točkasta izgradnja stambeno-poslovne namjene uz istočni rub
Kritika	- nedovoljan naglasak na pješačke površine

[24] *Izvještaj Ocjenjivačkog suda natječaja za arhitektonsko urbanističko rješenje Centra Južnog Zagreba*, Čovjek i prostor, 230: 10-14, 1972.

Arhitektonsko-urbanističko rješenje centra južnog Zagreba: rad „63“[25] - treća nagrada

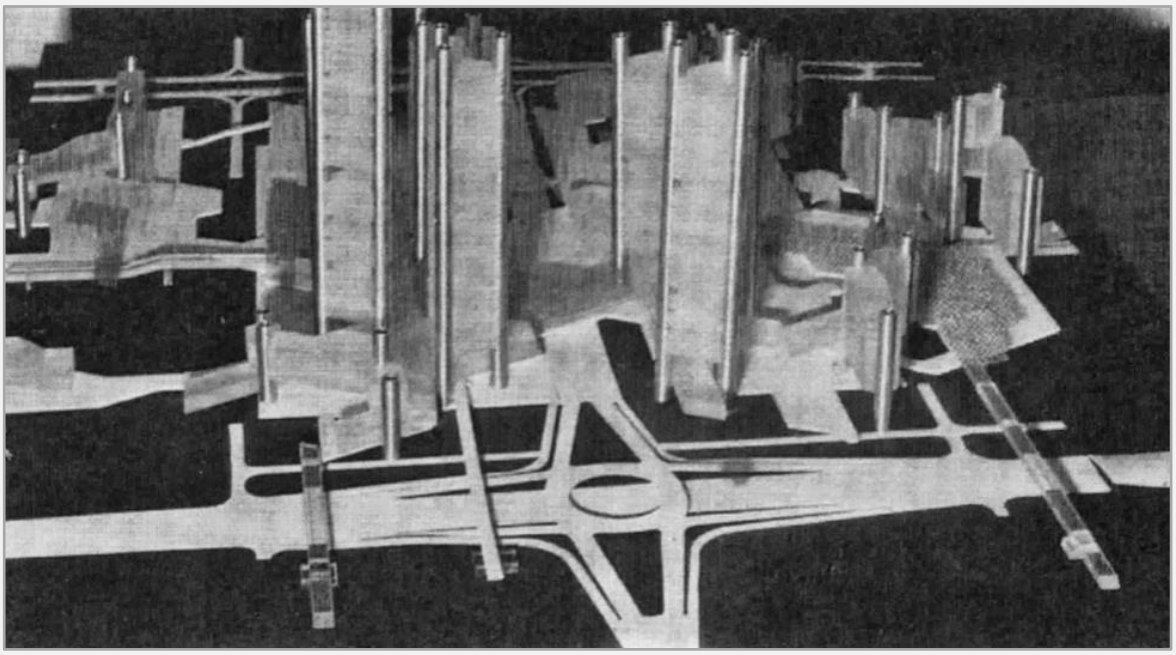

Slika 6: Prikaz centra južnog Zagreba (1971.) – fotografija makete

Kategorija	Natječajni rad
Godina	1971.
Autori	Hildegard Auf, Ivan Franić, Zdenko Grbac
Ideja	- jedinstven i jasan pješački centar - kompozicija velikog volumena i mjerila - naglašavanje središnje gradske osi - forma priobalnog područja kao element krajobraznog oblikovanja
Kritika	- prostorno „nagrizajuće“ konture guste i visoke izgradnje

[25] *Izvještaj Ocjenjivačkog suda natječaja za arhitektonsko urbanističko rješenje Centra Južnog Zagreba*, Čovjek i prostor, 230: 10-14, 1972.

Arhitektonsko-urbanističko rješenje centra južnog Zagreba: rad „59“[26] - četvrta nagrada

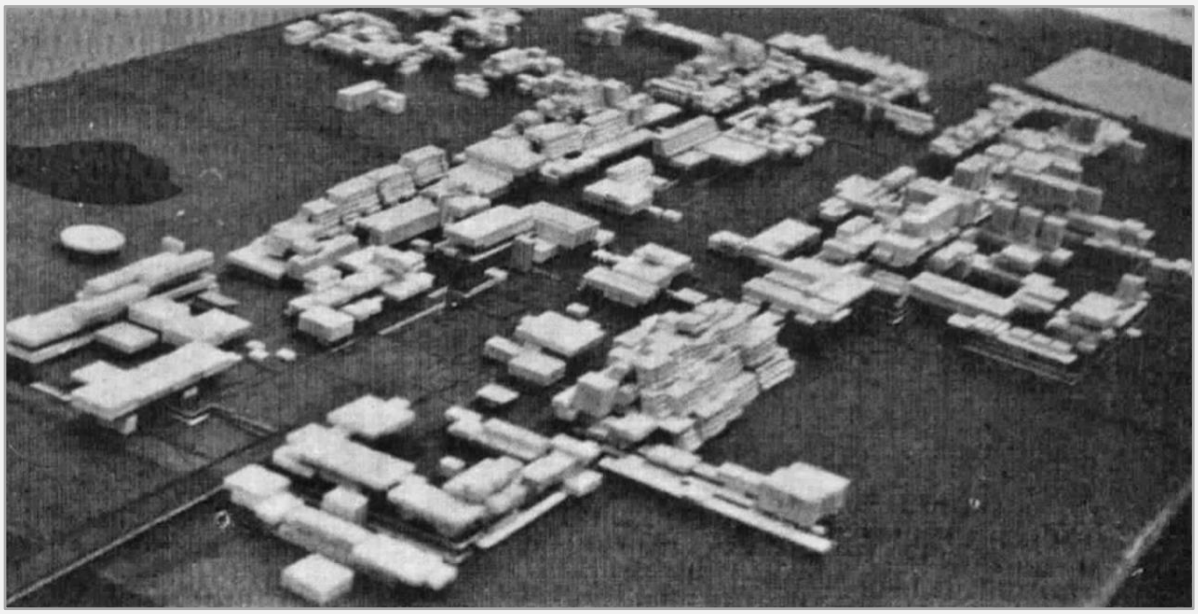

SLIKA 7: Prikaz centra južnog Zagreba (1971.) – fotografija makete

Kategorija	Natječajni rad
Godina	1971.
Autori	Marijan Uzelac, Marija Perak, Benedetto Tardozzi
Ideja	- kontinuitet izgradnje u smjeru sjever - jug - gusta koncentracija sadržaja uz središnju os - pločasti volumeni zgrada
Kritika	- neprihvatljiva stambena izgradnja u priobalju Save - rekreacijski dio priobalja nije riješen

[26] *Izvještaj Ocjenjivačkog suda natječaja za arhitektonsko urbanističko rješenje Centra Južnog Zagreba*, Čovjek i prostor, 230: 10-14, 1972.

Studija centralnog gradskog prostora Trnja, Novog Zagreba i priobalja Save 1[27]

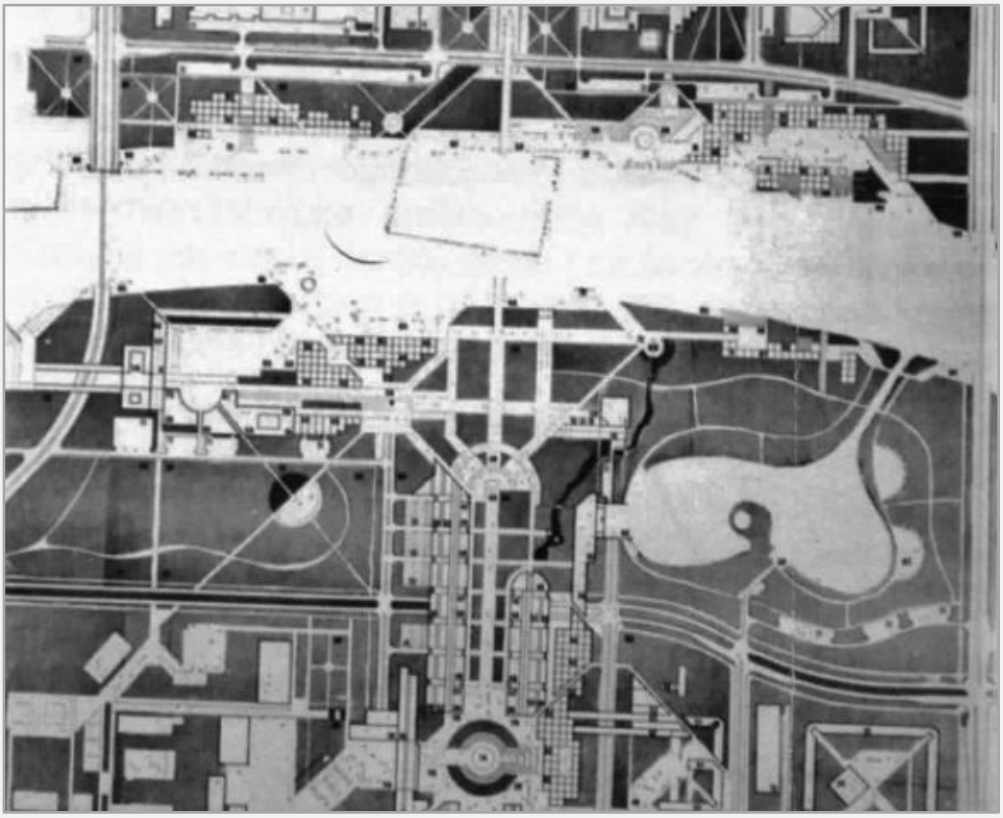

Slika 8: Studija centralnog gradskog prostora 1 (1981.)

Kategorija	Idejna studija
Godina	1981.
Autori	Radovan Miščević, Ljubomir Miščević, Ines Petani, Mirjana Turnšek, Božidar Ančić
Ideja	- oblikovanje cjelovitog središnjeg prostora grada - kontinuirana pješačka komunikacija od Trga kralja Tomislava do južno-kolodvorskog trga - priobalje s velikim šetalištima, pozornicama, lukama, vodenim sportovima, nautičkim klubovima, restoranima, ... - pretvaranje Mosta Slobode u pješačku vezu - smještaj društvenih sadržaja uz longitudinalnu os priobalja - centar južnog Zagreba zamišljen kao krajnja točka središnje osi

[27] Mohorovičić, *Studije centralnog gradskog prostora Trnja, Novog Zagreba i priobalja Save*, Čovjek i prostor, 370: 5-24, 1984.

Studija centralnog gradskog prostora Trnja, Novog Zagreba i priobalja Save 2[28]

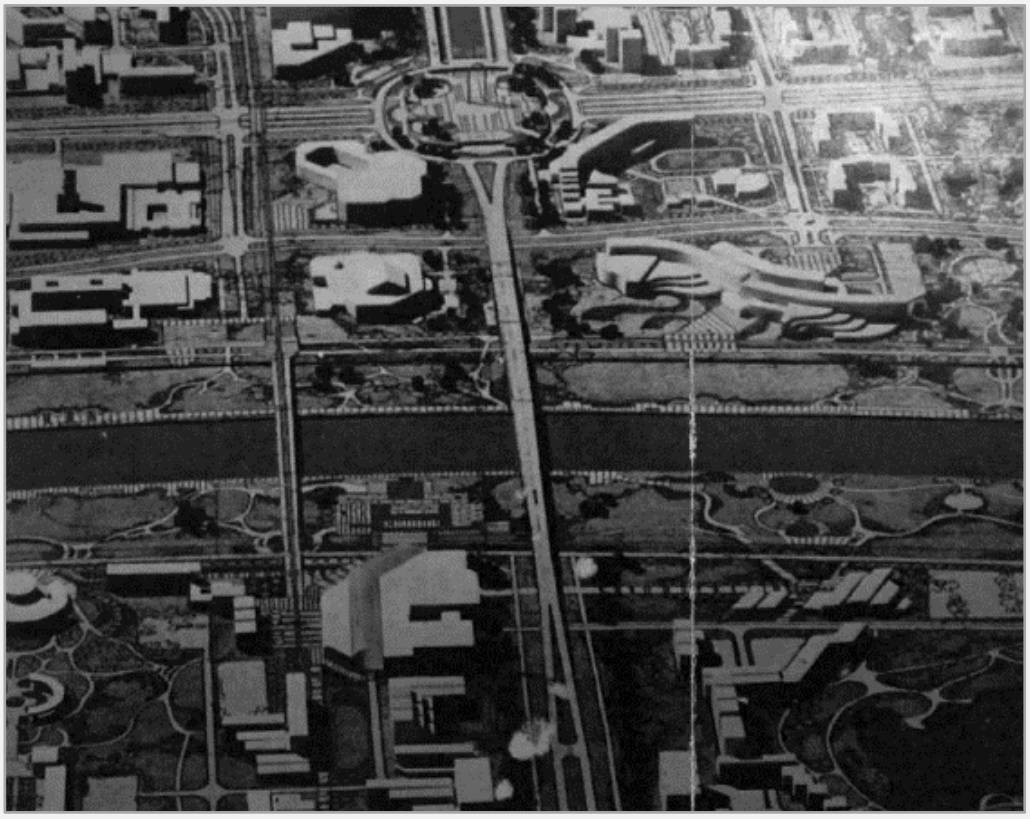

Slika 9: Studija centralnog gradskog prostora 2 (1981.) – fotografija makete

Kategorija	Idejna studija
Godina	1981.
Autori	Dragan Boltar, Tihomir Jukić, Sonja Jurković, Miroslav Kollenz, Dubravka Landau Boltar, Nenad Lipovac, Mirko Maretić, Bruno Milić, Mladen Obad Šćitaroci
Ideja	- kontinuitet magistralne središnje osi - spajanje sjeverne i južne krajobrazne cjeline i njihovo prožimanje - kružna terasa priobalja kao žarišna točka značajnih vizura - oblikovanje Save krajobrazno uređenim inundacijama[29] - velike krajobrazne i rekreacijske površine s postepenim približavanjem izgradnje prema rijeci uz središnju gradsku os

[28] Mohorovičić, *Studije centralnog gradskog prostora Trnja, Novog Zagreba i priobalja Save*, Čovjek i prostor, 370: 5-24, 1984.

[29] Područje oko prirodnoga korita vodotoka u koje se razlijevaju njegove poplavne vode.

Studija centralnog gradskog prostora Trnja, Novog Zagreba i priobalja Save 5[30]

Slika 10: Studija centralnog gradskog prostora 5 (1981.)

Kategorija	Idejna studija
Godina	1981.
Autori	Marijan Hržić, Zvonimir Krznarić, Davor Mance, Velimir Neidhardt
Ideja	- raspršenost središnjih gradskih funkcija - središnji gradski krajobraz između Save i savskih jezera te središnji meridijanski potez kao prostorne i oblikovne dominance - prostorna i percepcijska integracija grada i rijeke - značajne prometnice izlaze na riječne mostove - sve ulice paralelnih pravaca izlaze na središnju krajobraznu os - Sava kao spora i plovna vodena površina - izgradnja na sjevernoj, a veliki krajobrazni potezi na južnoj obali

[30] Mohorovičić, *Studije centralnog gradskog prostora Trnja, Novog Zagreba i priobalja Save*, Čovjek i prostor, 370: 5-24, 1984.

Preporuke povjerenstva za ocjenu studija centralnog gradskog prostora Trnja, Novog Zagreba i priobalja Save 5[31]

Kategorija	Usmjerenje
Godina	1982.
Članovi povjerenstva	Bogdan Tomašić, Andre Mohorovičić, Vladimir Antolić, Aleksandar Bakal, Tito Kosty, Neven Kovačević, Stanko Kubat, Miro Marasović, Rudolf Marković, Milan Prelog
Prijedlozi	- središnja zona od Glavnog kolodvora do Save i savsko priobalje trebaju stvoriti jedinstvenu cjelinu organski povezanu sa starijim dijelovima grada - sjevernu obalu rijeke urediti šetalištima te omogućiti prodiranje grada na obalu - južnu obalu oblikovati krajobrazno-rekreacijski - predvidjeti smještaj javnih građevina u velikim inzulama s obje strane središnje osi - preporuča se više-kategorijski sustav prometnica s naglaskom na javni promet i pješačke površine - povezivanje sjevera i juga ostvariti podizanjem nivelete kolosijeka Glavnog kolodvora - urediti obalu Save u središnjem gradskom području - naglasak na izgradnju homogenog koncepta - provoditi studijske analize pojedinih i skupnih dijelova grada zbog nedovoljno studiranih urbanistički zahvata - provesti studije Novog Zagreba

[31] Mohorovičić, *Studije centralnog gradskog prostora Trnja, Novog Zagreba i priobalja Save*, Čovjek i prostor, 370: 5-24, 1984.

2.5. Značaj i obilježja Plave potkove[32]

„Urbanistička koncepcija cijelog južnog Zagreba temeljila se na rezultatima evolucije urbanizma u razvijenim zemljama svijeta. U pogledu razmještaja volumena u prostoru, a volumeni su zgrade, slijedili smo Le Corbusierovo načelo prema kojem je trebalo osigurati što više zraka i zelenila.[33]“ Citat profesora Maretića kao jednog od autora urbanističkog rješenja južnog Zagreba u dvije rečenice opisuje osnovnu koncepciju i oblikovnu vodilju južnog Zagreba te jasno ukazuje i na samu ideju planirane Plave potkove. Prostrane krajobrazno uređene površine u stambenim zonama predstavljaju potrebu čovjeka za interakciju s prirodom zbog doživljajnih, zdravstvenih i rekreacijskih razloga. Plava potkova je imala ulogu identiteta južnog Zagreba kao suvremeno planiranog dijela grada čije načelo oblikovanja proizlazi iz društvenih potreba modernog doba. Shodno tome, potkova kao krajobrazno uređena površina ima veliki značaj u urbanističkom rješenju kojim jasno dominira u prostoru, ali isto tako ima značajnu ulogu za stanovnike i njihovu interakciju s gradom.

Plava potkova po svojoj funkciji čini kostur južnog Zagreba oko kojeg se vežu, ali i prožimaju sadržaji stambene, poslovne, društvene i rekreacijske namjene. Kompozicijom rasporeda prostornih elemenata, odnosno omjerom visokih i niskih volumena (vegetacija, urbani elementi, …) te plohe (travnjaci, opločenja, …) nastoji se formirati gradski park prirodnog obilježja u kojem će se stvarati raznoliki prostori. Park je tako koncipiran da pješaka vodi kroz različite scenerije i navodi na istraživanje tijekom izmjena otvorenih prostora te sjenovitih i šumovitih predjela. Visoka i grmolika vegetacija čini 33% cjelokupnog sastava parka, što se smatra optimalnim postotkom s obzirom na njegova obilježja i mikro-klimu. Važnim se smatralo da postotak takve vegetacije ne smije biti veći zbog mogućnosti provjetravanja prostora u kojem su stagnacije magle i mraza česte, stavka na koju je njen prostorni raspored imao veliki utjecaj. Zaštitni pojas vegetacije raspoređen je tako da prati prometne pravce, čineći „tampon“ zonu protiv prašine i prodiranja buke u stambene zajednice. Otvorene površine čine travnjaci i cvijetnjaci, odnosno 57% sveukupnog obuhvata, u većinskom udjelu kako bi se postigle izmjene vizura u dubinu ili blizinu te veće ili manje prostore. Odmarališta i putevi čine preostalih 10% parkovne površine. Odmarališta su predviđena na raznim prostornim točkama koja stvaraju razne trajne ili trenutne zanimljive ugođaje i doživljaje te su bila popločana i obogaćena vodenim površinama, pergolama, cvjetnim gredicama, itd. Unutar parkovnog pojasa su također prema urbanističkom planu bile predviđene sportsko-rekreacijske površine i sustav međusobno povezanih dječjih igrališta za različite dobne uzraste.

---

32 Klaić, *Hortikulturno-pejzažno rješenje zelenog pojasa južnog Zagreba*, Hortikultura, 1965

33 Maretić, 2008:16-17

2.5.1. Plava potkova u GUP-ovima 20.st.[34]

Generalnim urbanističkim planom iz 1971. kao temeljem organizacije osnovnih gradskih funkcija te planom namjene površina potvrđeno je i usvojeno urbanističko rješenje južnog Zagreba, a samim tim i postojanost Plave potkove. Uz južni rub Brodarskog instituta te cijelom dužinom potkove u smjeru istok – zapad, planom je uvrštena nova prometnica koja odsijeca zapadni krak parkovnog sustava od njene južne baze. Istočni krak potkove prekinut je u središnjem dijelu planiranom poslovnom namjenom. Uz navedene faktore utjecaja na Plavu potkovu važno je istaknuti da se ona proširila u svojoj bazi prema jugu, zauzimajući površinu prethodnim urbanističkim planom predviđenim naseljima Bračak i Lakun.

Slika 11: Kartografski prikaz zelenih i rekreacijskih površina; GUP (1971.)

Slika 12: Detalj središnjeg dijela južnog Zagreba; GUP (1986.)

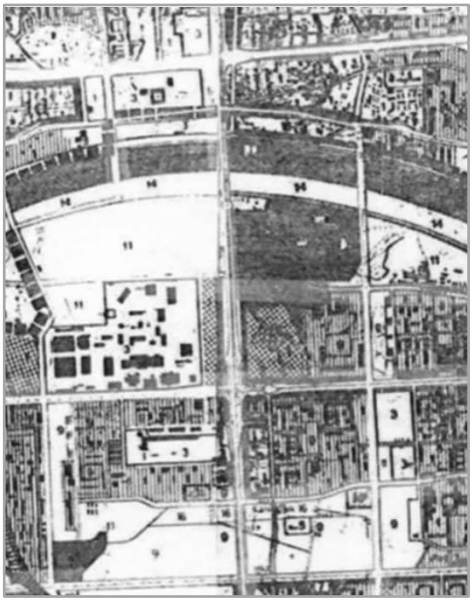

Generalni urbanistički plan iz 1986. godine većinom je zadržao formu potkove, no njeno uređenje i popunjavanje sadržajem nije započelo iako je već oko nje izgrađeno dovoljno stambenog sadržaja koji bi ju ekonomski i funkcionalno opravdavali. Postaje rascjepkana kratkim cestama nižeg značaja, jugozapadni predio pokriven je stihijskom izgradnjom obiteljskih kuća te je na istočnom dijelu planirana gradska trafostanica. Primjećuje se manjak strogosti pri očuvanju njene površine te isto tako nedostatak uređajnih smjernica. Sredinom 80-ih te planom *GUP*-a odustaje se od daljnje izgradnje stambenih naselja te se naglasak stavlja na upotpunjavanje već izgrađenih.

[34] U obzir je uzeto vremensko razdoblje za koje autor smatra najbitnijim pri očuvanju i razvoju potkove – doba unutar kojeg se predviđa izgradnja većinskog dijela ili cjelokupnog južnog Zagreba

2.6. Južni Zagreb i Plava potkova do kraja 20.st.

Novi[35] (južni) Zagreb je tijekom godina poprimio urbanizirano tkivo, no prvobitna ideja grada kao jedinstvene i neovisne aglomeracije čvrstih odrednica se nije realizirala. Problematika takve koncepcije grada se uvidjela već nakon prvih izgrađenih naselja, a rješavanje i formiranje gradskog centra je do danas ostao neuspjeli pothvat. Središnji prostor kao nositelj društvenih događanja i centra grada planski je premješten i prema namjeni formiran duž longitudinalne osi nakon što se od prvobitne zamisli i lokacije odustalo. Stambena naselja etapnim gradnjama se počinju odmicati od oblikovne forme matičnog urbanističkog plana, a na nekim mjestima su se stihijski izgradile obiteljske kuće nekoherentno pozicionirane uz jedinstvena prvo-nastala naselja. Počeli su se graditi trgovački centri i zgrade većinom poslovnih djelatnosti, a izgradnja značajnijeg kulturnog sadržaja[36] započeta je tek krajem 20. st. Postupnim odstupanjem te do kraja 20. st. nastala je djelomično jasno artikulirana, ali sadržajno siromašna aglomeracija s nejasnim centralnim sadržajem te identitetom mjesta.

Plava potkova je do danas ostala naznačena u prostoru, ali nije nikad oblikovno i sadržajno došla do izražaja. Presijecanje površine kratkim, ali za prostor dovoljno značajnim prometnim potezima preko njenog najvećeg dijela te stihijska izgradnja posljedice su neadekvatne zaštite i očuvanja potkove kao iznimno vrijedne i značajne cjeline Novog Zagreba. Iako je Plava potkova trebala predstavljati sadržajno bogat i dominantan prostor, danas je ona većim dijelom pokrivena šikarom i „travnata pustinja“[37] koja je postupnim neadekvatnim zahvatima počela gubiti svoju vrijednost. Njena revitalizacija i preobrazba predstavlja veliki prostorni značaj za identitet Novog Zagreba.

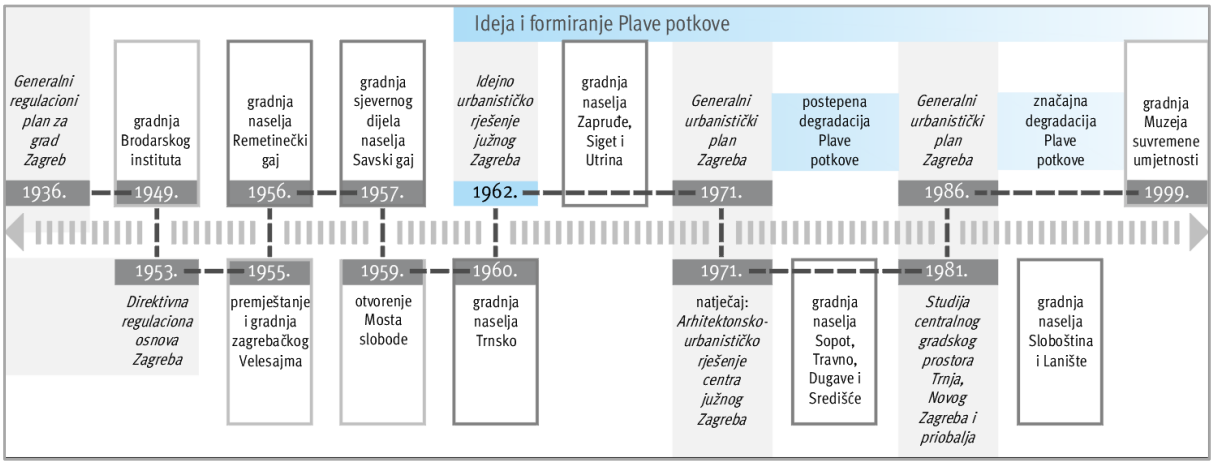

SLIKA 13: Dijagram planiranja i razvoja Novog Zagreba u 20.st.
- prikaz i kronologija izgradnje naselja i bitnih građevina, prostorno-planskih dokumenata te forme i očuvanja Plave potkove (2018.)

35 Afirmacija područja južnog Zagreba kao općina Grada Zagreba – južni Zagreb poprima naziv Novi Zagreb, *Zakon o područjima općina u SR Hrvatskoj (NN 6/1974)*

36 Zgrada Muzeja suvremene umjetnosti, gradnja započeta 1999. godine.

37 Autorski navod za veliku, ali sadržajno praznu travnatu površinu.

3. Prostorna obilježja i analize zatečenog stanja

Ovim poglavljem utvrđuju se prostorne značajke novozagrebačkog urbanog tkiva i Plave potkove, a njihova obilježja su tekstualno i grafički prikazana te analizirana. Poimanje problematike i prostorne organizacije cjelokupnog prostora Novog Zagreba nužno je za mogućnost točnog definiranja i očitovanja utjecajnih faktora te sadržaja pri uređenju poteza Plave potkove. Shodno tome, prostorno-analitičko poglavlje raščlanjeno je na obilježja šireg područja Novog Zagreba s odnosom prema potkovi, a utvrđivanjem njegovih određenih prostornih pokazatelja definirano je područje užeg predmetnog obuhvata koje se zatim detaljno analizira.

3.1. Plava potkova i šire novozagrebačko područje

Obuhvaćenim područjem promatra se njegov položajni i funkcionalni odnos naspram cjeline grada Zagreba, a potom njegova zasebna prostorna slojevitost. Svi tekstualni dijelovi poglavlja popraćeni su odgovarajućim grafičkim prilozima, a razvrstani su slijedećim redoslijedom:

3.1.1. Odnos Novog Zagreba s gradom
3.1.2. Glavna prometna mreža
3.1.3. Zelena infrastruktura
3.1.4. Značajne prostorne strukture
3.1.5. Kontaktne zone Plave potkove

Navedenim poglavljima definiraju se i analiziraju određeni prostorni slojevi te njihov utjecaj na Plavu potkovu. Sva poglavlja produkt su autorskog promišljanja i zaključaka kojima se nastoji utvrditi predmetni problem i prostorna situacija.

Pri iscrtavanju grafičkih priloga korišteni su programi *Autocad* i *Photoshop*, a organizirani su na slijedeći način:

Naziv priloga	Podloga	Mjerilo
Odnos Novog Zagreba s gradom	Osnovna karta 2012, topografska osnova (izvor: geoportal.zagreb.hr/karta)	1:32.000
Glavna prometna mreža		1:16.000
Zelena infrastruktura		
Značajne prostorne strukture		
Kontaktne zone Plave potkove		

3.1.1. Odnos Novog Zagreba s gradom (grafički prilog 1)

Gradsko tkivo Zagreba formirano je južno od medvedničkog masiva, a jaki prometni pravci sjeverno od rijeke uglavnom su longitudinalni i uvjetovani razvojem grada do sredine 20. stoljeća te prostorno odmaknuti od stare gradske jezgre. Sjeverni dio središnje osi počinje Glavnim kolodvorom, a uz njen južni dio formiran je Novi Zagreb. Njegovo gradsko tkivo obilježeno je prirodnom granicom Save, jakim prometnicama, socijalnom stambenom izgradnjom, Plavom potkovom te Velesajmom. Plava potkova značajne je prostorne veličine koju je omogućila mala gustoća izgradnje i vertikalno nizanje stambenog sadržaja.

Primjećuje se velika razlika u usporedbi s gustoćom stare gradske jezgre, ali isto tako i sličnost u formiranju i položaju potkova. Obje potkove omeđuju gradske centre s tri strane, no Zelena potkova ulazi u gravitacijsko polje centralnog gradskog tkiva i time je formirana međusobna interakcija krajobrazno uređenih trgova s jasnom formom gradskog centra. Novozagrebački centar je nejasno artikuliran te smješten uz jake i brze prometne pravce koji obilježavaju prostor brzim prolaskom, suprotno od gornjogradskog centra čijim područjem su raspoređene gušće, ali spore prometnice lokalnog značaja. Plava potkova se povezuje s jezerom Bundek i prožima kroz stambeno tkivo, ali ne komunicira s gradskim centrom i ne sudjeluje u centralnom gravitiranju stanovništva.

Značajne poslovne zone na sjevernom području Zagreba formirane su uz longitudinalnu brzu prometnicu blizu njenih krajnjih istočnih i zapadnih točaka. Novozagrebačke poslovne zone također su smještene uz brze prometnice, no centralni stambeni, društveni i javni sadržaji su time prometno opterećeni, za razliku od užeg centralnog područja Gornjeg grada.

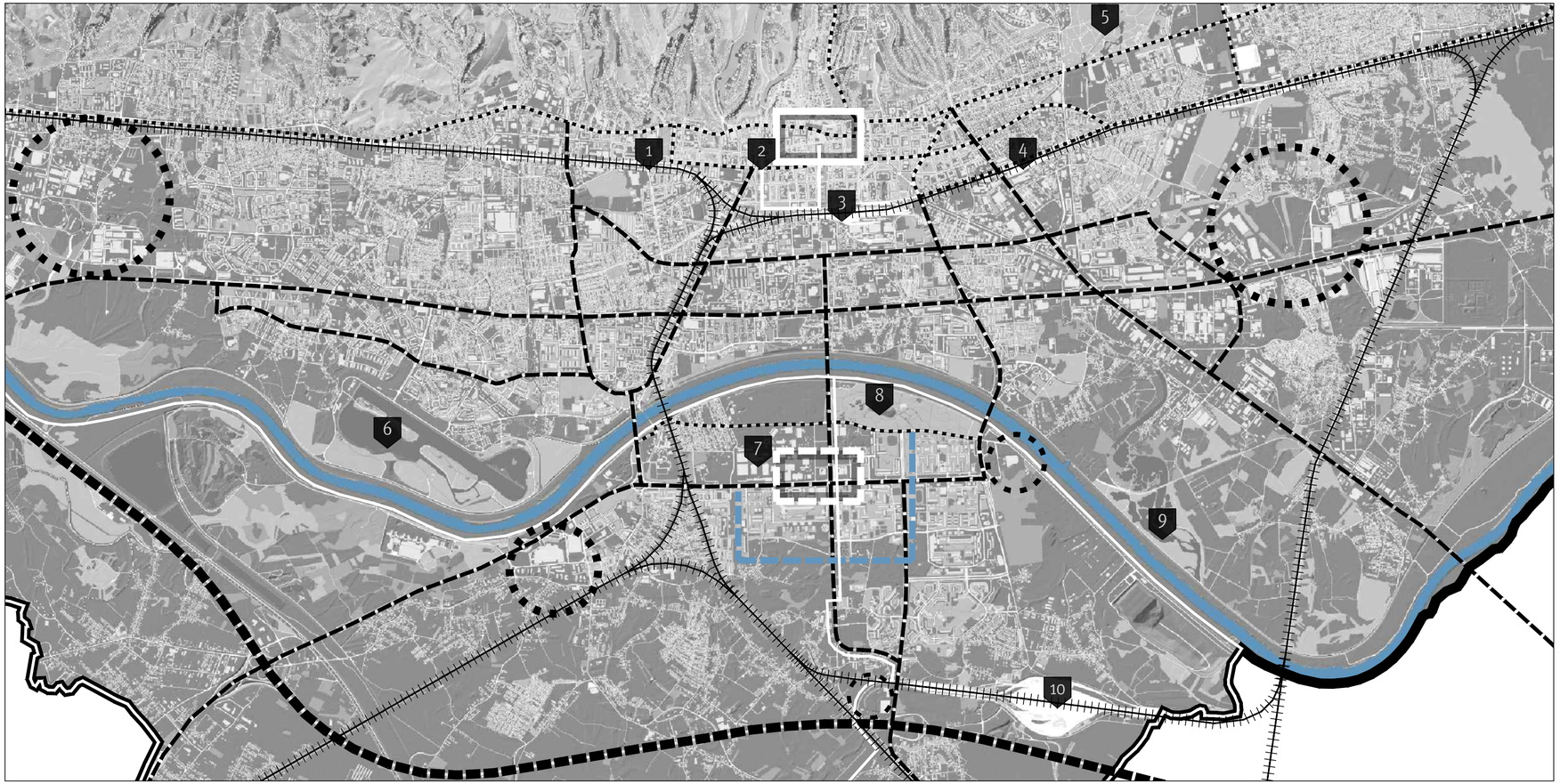

Grafički prilog 1:
ODNOS NOVOG ZAGREBA S GRADOM

S
M 1:32.000 320 0 640 m

Tumač znakovlja

Administrativne i prirodne granice
- granica Grada Zagreba
- granica gradskih četvrti Novog Zagreba
- rijeka Sava

Prometna infrastruktura
- gradska autocesta
- značajne gradske avenije
- značajne glavne gradske ceste
- željeznički koridori

Industrija
- značajne poslovne i industrijske zone

Gradski centri
- gornjogradski centar
- novozagrebački centar

Parkovni sustavi
- Zelena potkova
- Plava potkova

Prostorni markeri
- značajna prostorna točka

1	Zapadni kolodvor
2	Hrvatsko narodno kazalište
3	Glavni kolodvor
4	Istočni kolodvor
5	park Maksimir
6	jezero Jarun
7	Zagrebački Velesajam
8	jezero Bundek
9	ornitološki park Savica
10	ranžirni kolodvor

3.1.2. Glavna prometna mreža (grafički prilog 2)

Prometna matrica Novog Zagreba širokog je rastera koja je uz količinu stanovnika uvjetovana brzinom kolnog prometa i prostornim potrebama prometovanja. Time je prostor definiran brzim gradskim avenijama, formirajući pritom kazete stambenih naselja velikih površina. Novi Zagreb je po obilježju takvih brzih cesta uglavnom u konstantnom prometnom kretanju, dajući mu ambijent užurbanosti. Spajanje sa sjevernim dijelom Zagreba odvija se preko dvije gradske avenije smještenima uz istočni i zapadni rub urbanog područja te jedne središnje gradske osi. Sve tri avenije spajaju se i nastavljaju preko jedne longitudinalne te ujedno i prometno najopterećenije avenije južno od kompleksa Velesajma (Avenija Dubrovnik). Planirana je jedna dodatna avenija za prekosavski prelazak zbog rasterećenja postojećih, a prožima se iz većinom nedovršene avenije te prelazi rijeku na istočnoj strani. Navedena brza prometnica parcijalno je izvedena u isprekidanim dionicama te je planirano njeno dovršavanje koje bi formiralo južni rub urbanog područja. Glavne gradske ceste formirane su unutar jugoistočnih stambenih naselja, uz veći dio južnog prisavlja te sportsko-rekreacijske cjeline i kroz zapadno područje Novog Zagreba. Primjećuje se manji broj takvih prometnica u odnosu naspram gradskih avenija te isto tako njihovo vidno odstupanje ortogonalnosti u njihovom oblikovanju. Tramvajski promet odvija se preko najprometnije i sadržajno najbogatije gradske avenije (Avenija Dubrovnik). Količina i opterećenje kolnog prometa mogla bi se smanjiti izgradnjom novih tramvajskih trasa koje bi povezale inače javnim prometom slabo povezane južne dijelove Novog Zagreba.

Zapadnim dijelom prolazi magistralna željeznička pruga te sa tri strane svojim odvojcima stvara naselje. To naselje zajedno sa prugom danas stvara problematiku u prostoru zbog iznimno prometnih avenija, a nedostaje površina za razvoj novih. Ranžirni kolodvor smješten je na jugoistočnoj periferiji te izvan urbanog područja. Planiranje putničkog kolodvora bi također pridonijelo kolnom rasterećenju Novog Zagreba.

Plava potkova fragmentirana je i presječena brzim prometnicama preko cijele istočne polovice rezultirajući njenom nepoimanju povezanosti i jedinstvene cjeline. Kroz površinski najveći i južni dio potkove formirale su se lokalne ceste nižeg značaja (nedosljedne postojećoj matrici, bez jasne urbanističke ideje) koje dodatno degradiraju taj prostor. Preoblikovanjem i ukidanjem navedenih prometnica da smisleno prolaze površinom potkove uvelike bi pridonijelo funkcionalnosti prostora.

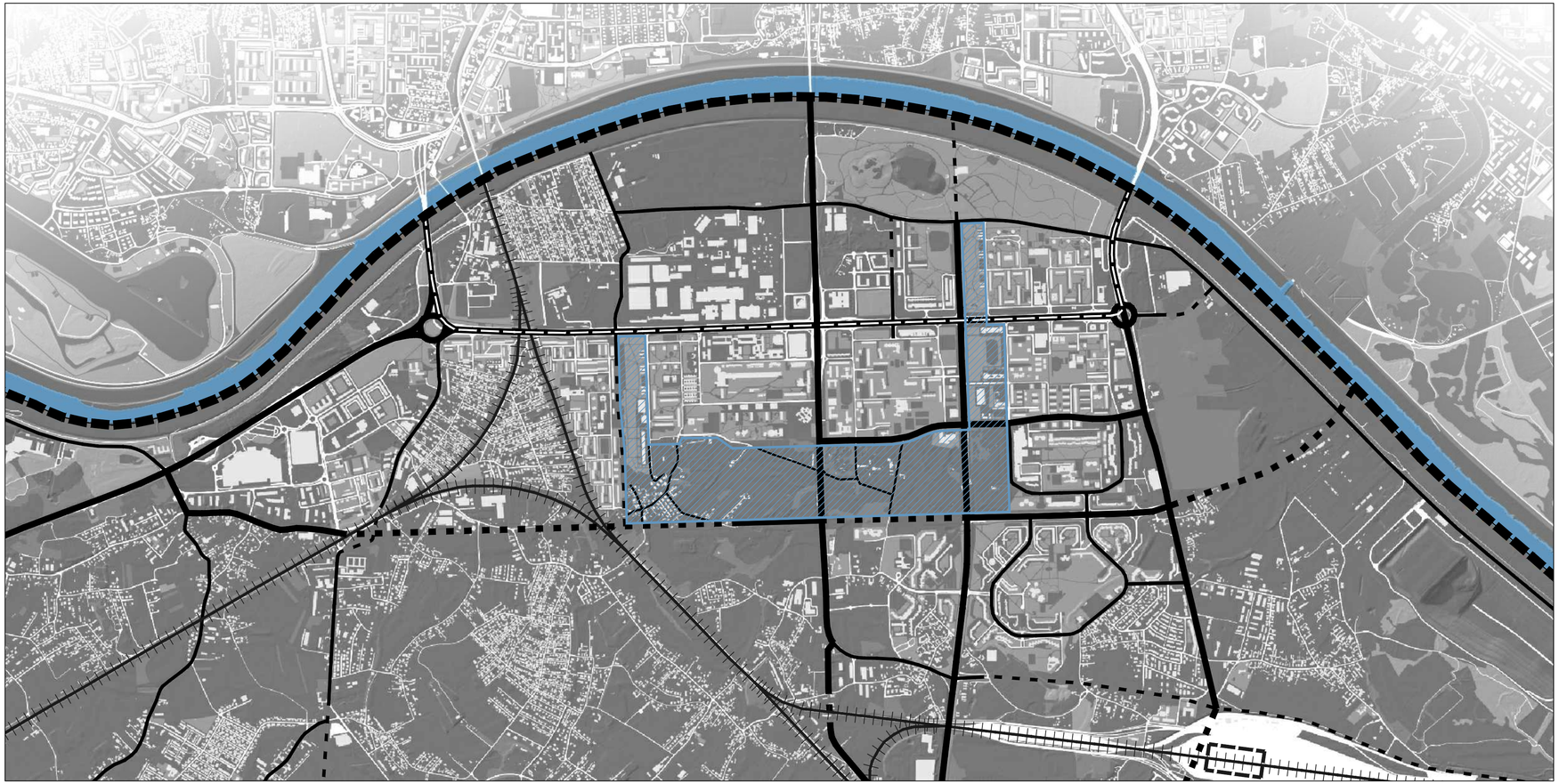

Grafički prilog 2:

GLAVNA PROMETNA MREŽA

M 1:16.000 — S — 160 0 320 m

Tumač znakovlja

Administrativne, prirodne i ostale granice	
	granica Novog Zagreba
	rijeka Sava
	predmetni obuhvat - Plava potkova
Željeznički promet	
	magistralna željeznička pruga
	ranžirni, kontejnerski i lokoteretni kolodvor
Tramvajski promet	
	tramvajska pruga
Cestovni promet	
	gradske avenije
	planirane gradske avenije
	glavne gradske ceste
	planirane glavne gradske ceste
	nerazvrstane ceste unutar obuhvata Plave potkove

3.1.3. Zelena infrastruktura (grafički prilog 3)

Zelena infrastruktura[38] unaprjeđuje stanje okoliša i time čovjekovo zdravlje te kvalitetu života. To je mreža, odnosno sustav svih otvorenih površina prirodnog, kultiviranog, kulturnog te izgrađenog okoliša koje pridonose očuvanju bioraznolikosti te ekološkom poboljšanju kvalitete života. Zelena infrastruktura obuhvaća široki spektar oblika otvorenih površina s prirodnim komponentama, unutar kojih se ubrajaju šumska područja, poljoprivredne površine, stambeno zelenilo, parkovi, trgovi, groblja, drvoredi i sl.

Zelenu infrastrukturu Novog Zagreba u osnovnoj tipologiji čine travnate površine i obradiva te šumska zemljišta. Najveći udio površine pokrivaju obradiva zemljišta kojih najviše ima izvan centralnog urbaniziranog dijela. Oranice su kao poljoprivredne, odnosno kultivirane površine sastavni dio jedno-obiteljskog stanovanja u jugozapadnom predjelu Novog Zagreba. Njihov mozaik pravilnih i nepravilnih oblika čini strukturu agrarnog obilježja unutar kojih se isprepliću razne kulture. Površinski najznačajniju oranicu čini jedinstveno područje na istočnoj periferiji, odnosno uz istočni pojas priobalnog koridora Save. Livade, voćnjaci i vinogradi čine ostatak obradivog zemljišta, a najviše se ističe zaštitni pojas savskog nasipa kao dugački koridor livade. Slijedeću cjelinu čine travnate površine od kojih najviše dominira grupa parkovnih, sportskih i ostalih travnjaka. Najveća parkovna površina je park Bundek, a najveća sportska površina je zagrebački Hipodrom. Prethodno navedene dvije površine stvaraju prirodnu zonu između rijeke i urbanog područja Novog Zagreba. Stambeno zelenilo se isprepliće unutar urbanih naselja te čini njihov većinski dio otvorenih površina koje svojim prirodnim obilježjima kontrira stambenoj arhitekturi i pruža stanarima neposredan kontakt s prirodom. Okućnice kao dio parcele jedno-obiteljskog stanovanja čine ostatak travnatih površina. Najmanji udio zelene infrastrukture čine šumska zemljišta od kojih se najviše ističe područje pod šikarom u istočnom predjelu Novog Zagreba. Šume zauzimaju najmanji udio te su rijetko raspoređene i predstavljaju jedine dijelove prirode bez ljudskih intervencija.

Unutar potkove nalaze se svi prethodno navedeni oblici otvorenih površina. Krakovi su većim dijelom strukturirani od travnatih površina (parkovi, sportski travnjaci i pojedina mjesta ispreplitanja sa stambenim zelenilom), a jezgru većinom sačinjavaju obradiva (livade i oranice) i šumska zemljišta, odnosno šikare. Okućnice i sportski travnjaci nalaze se u zapadnom dijelu jezgre gdje su izgrađene obiteljske kuće.

---

[38] „*Green Infrastructure is the network of natural and semi-natural areas, features and green spaces in rural and urban, terrestrial, freshwater, coastal and marine areas (Naumann et al., 2011a). It is a broad concept, and includes natural features, such as parks, forest reserves, hedgerows, restored and intact wetlands and marine areas, as well as man-made features, such as ecoducts and cycle paths.*“ European Commission, *The Multifunctionality of Green Infrastructure*, 2012.

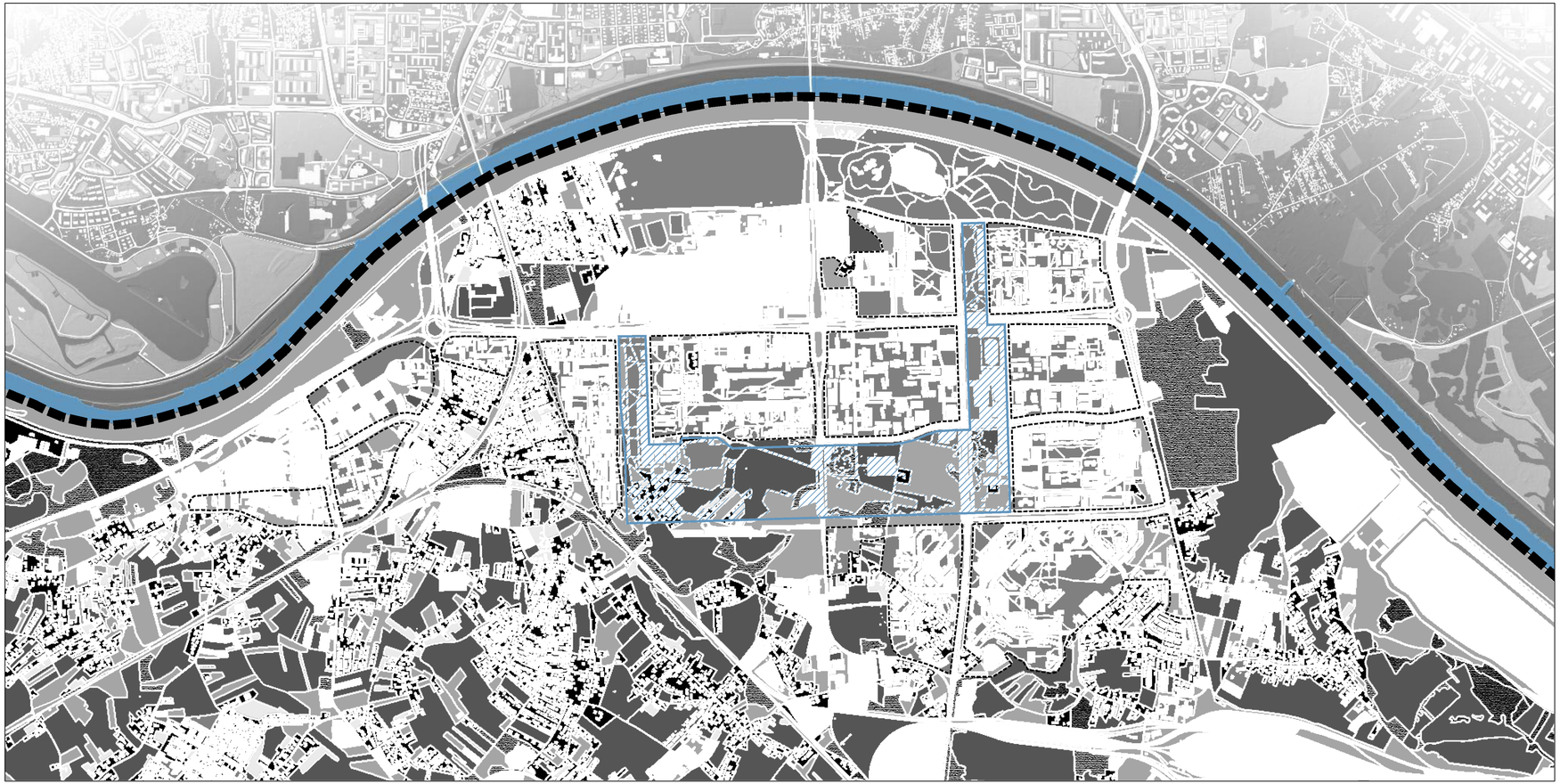

Grafički prilog 3:

ZELENA INFRASTRUKTURA

M 1:16.000 — 160 — 0 — 320 m

Tumač znakovlja

Administrativne, prirodne i ostale granice	
	granica Novog Zagreba
	rijeka Sava
	predmetni obuhvat - Plava potkova
Travnate površine	
	stambeno zelenilo
	okućnice
	parkovne, sportske i ostale travnate površine
Obradiva zemljišta	
	oranice
	livade
	voćnjaci/vinogradi
Šumska zemljišta	
	šume
	šikare

3.1.4. Značajne prostorne strukture (grafički prilog 4)

Urbano područje Novog Zagreba najvećim dijelom čine višestambena naselja. Oko centralnog područja izgrađeno je njih 9, a 4 su izgrađena u zapadnom dijelu. Slika urbanog prostora odlikuje se većinom socijalističkom principu izgradnje te visokom točkastom izgradnjom ili masivnih lamela. Etapnost u izgradnji višestambenih naselja rezultirala je u vidljivim razlikama principa gradnje pa tako najjužnija naselja (Dugave i Sloboština) svojim nepravilnim oblicima izgradnje odstupaju od inače ortogonalnog sistema kazetne gradnje. Od značajnih naselja obiteljskih kuća po svojoj vidljivo planskoj formaciji ističu se Savski gaj, Trokut i Kajzerica. Prva dva naselja nalaze se između prethodno navedene centralne i zapadne zone višestambenih naselja stvarajući nagli prekid u vizuri grada, a naselje Kajzerica smješteno je uz sjeverozapadni rub Prisavlja.

Najznačajniji gospodarski kompleks u Novom Zagrebu je Velesajam. Nositelj sajmišnih i sportskih zbivanja smješten je u centralnom dijelu urbanog područja te svojim sadržajem i lokacijom uz najprometniju cestu sudjeluje u gradskom centru. Ujedno je i jedna od najvećih urbanih cjelina unutar Novog Zagreba i time jako velikog značaja u prostoru. Ostale značajne gospodarske sadržaje čine trgovački centri locirani uz rub urbanog područja, osim jednog koji je smješten u centralnom dijelu.

Obalno područje kao najvrjedniji prirodni prostor u svojem centralnom dijelu sadrži velike javne zelene (park i jezero Bundek) i sportsko-rekreacijske površine (hipodrom, nogometni tereni). Park je većim dijelom uređen te iznimni prirodni kontrast okolnoj socijalističkoj arhitekturi. Zbog svog položaja, velike površine i dostatne uređenosti on je najvrjednija javna zelena površina u Novom Zagrebu. Zagrebački hipodrom zauzima veliku površinu koja bi se mogla iskoristiti za smještaj i uređenje raznovrsnijih sportsko-rekreacijskih sadržaja, a sami hipodrom bi se time premjestio na drugu adekvatniju lokaciju. Njegova veličina staza i popratnih sadržaja također je upitna naspram potreba korisnika tog prostora i ostalih stanovnika. Reciklažno dvorište Jakuševec nalazi se uz istočni rub priobalja te zbog svog korištenja nije prikladan na području velike prirodne kvalitete, a njegova prenamjena je time očigledna.

Stambena naselja svojim rubnim pročeljima čine i jasno definiraju granice Plave potkove sa tri strane, a na južnoj je obrubljena naseljima nepravilnih oblika izgradnje. Prema takvoj rubnoj formaciji stambenog sadržaja vidljiva je i jasna velika koncentracija stanovnika koji bi tu površinu mogli koristiti kad bi se uredila.

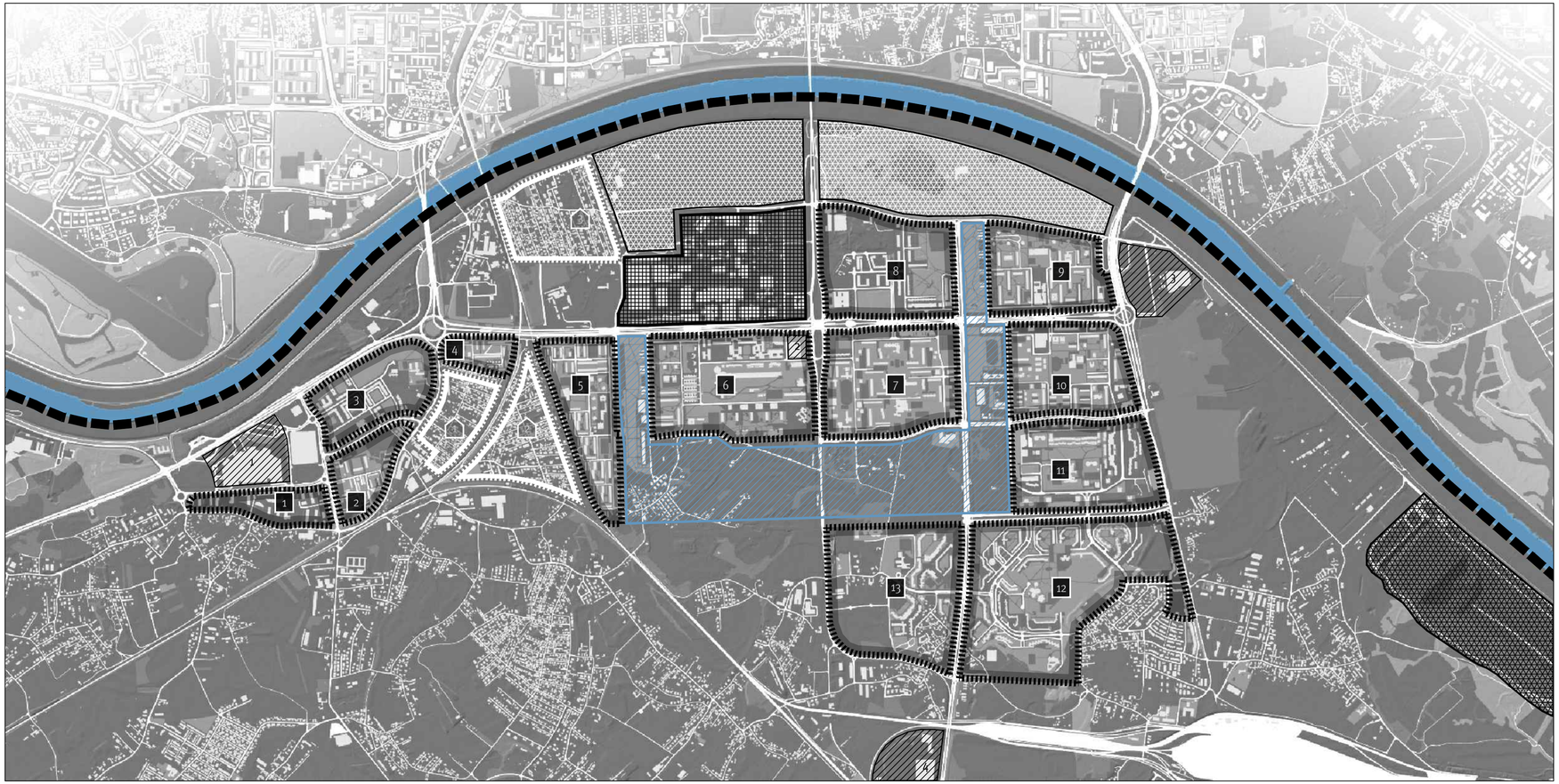

Grafički prilog 4:

ZNAČAJNE PROSTORNE STRUKTURE

M 1:16.000 — S — 160 — 0 — 320 m

Tumač znakovlja

Administrativne, prirodne i ostale granice	
	granica Novog Zagreba
	rijeka Sava
	predmetni obuhvat - Plava potkova
Stanovanje	
	višestambeno naselje
1	Jaruščica
2	Remetinec
3	Lanište
4	Savski gaj
5	Trnsko
6	Siget
7	Sopot
8	Središće
9	Zaprude
10	Utrina
11	Travno
12	Dugave
13	Sloboština
	naselje obiteljskih kuća
1	Savski gaj
2	Trokut
3	Kajzerica
Gospodarski kompleksi	
	Velesajam
	trgovački centri
1	Arena Zagreb
2	Avenue Mall
3	Getro
4	Supernova
Obalno područje	
	sportsko-rekreacijske površine (Bundek, hipodrom)
	reciklažno dvorište Jakuševec

3.1.5. Kontaktne zone Plave potkove (grafički prilog 5)

Plava potkova je skoro u potpunosti sa svih strana omeđena stambenim naseljima. Zapadni krak potkove obrubljuju izgrađena naselja Trnsko i Siget, koji jednim dijelom svojom arhitekturom ulazi u parkovno tkivo. Krak svojom orijentacijom i omeđenošću stambenim naseljima usmjerava pogled prema sjeveru gdje obuhvat završava sjevernom prometnicom i kompleksom Velesajma. Kontaktna zona s Velesajmom se može dodatno naglasiti prožimanjem sadržaja potkove kroz paviljone[39].

Središnji dio potkove je sa sjeverne strane omeđen naseljima Siget i Sopot, a sa južne ga obrubljuju izgrađeno naselje Dugave, naselje u dovršavanju Sloboština, naselje u izgradnji Podbrežje te planirani trgovački centar.

Istočni krak omeđuje najveći broj izgrađenih naselja, a to su Travno, Utrina, Sopot, Zapruđe i naselje u dovršavanju Središće. Dijelovi stambenih naselja Utrina i Zapruđe prožimaju se krakom, a njegov središnji dio ju obilježava arhitekturom javnog i društvenog te sportsko-rekreacijskog sadržaja. Krak u svojoj sjevernoj točki završava parkom Bundek, površinom istog korištenja i namjene, čija veza s potkovom može predstavljati značajan scenarij njenog proširenja i mogućnosti formiranja zatvorene cjeline sustava javnih zelenih površina.

Ostvarenim međusobnim kontaktom i prožimanjem sadržaja kroz prethodno navedene dvije zasebne cjeline formira se potencijal iskorištavanja prostora hipodroma. Svojom veličinom te opremljenošću građevinama nije adekvatno lociran za današnje potrebe stanovništva te se u obzir uzima mogućnost njegovog premještanja. Prostor se ne bi prenamijenio, već bi se iskoristio za popunjavanje sportsko-rekreacijskim sadržajem dostupnima javnosti, nadovezao na park Bundek te istočni krak potkove, a preko Velesajma spojio sa zapadnim krakom formirajući jednu zatvorenu cjelinu.

Iako su naselja u kontaktu s potkovom ona su od nje već ili će tek biti razdvojene planiranim prometnicama te se javlja problematika rješavanja kontakta i cjelovitog povezivanja. Južni rub potkove je najslabije i djelomično definiran te se stavlja naglasak na njegovo jasnije određivanje.

Utvrđenim kontaktnim zonama definirao se širi predmetni obuhvat koji prikazuje potkovu u odnosu s njenim neposrednim urbanim i prirodnim tkivom te se on nadalje inventarizira i analizira.

---

[39] Mogućnost iskorištavanja paviljona u tu svrhu i njihova rekonstrukcija temelji se na provedenoj studiji prostora Velesajma: *Programske smjernice i program sadržaja strateškog gradskog projekta Zagrebački Velesajam,* Sveučilište u Zagrebu – Arhitektonski fakultet – Zavod za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada Zagreba, 2015.

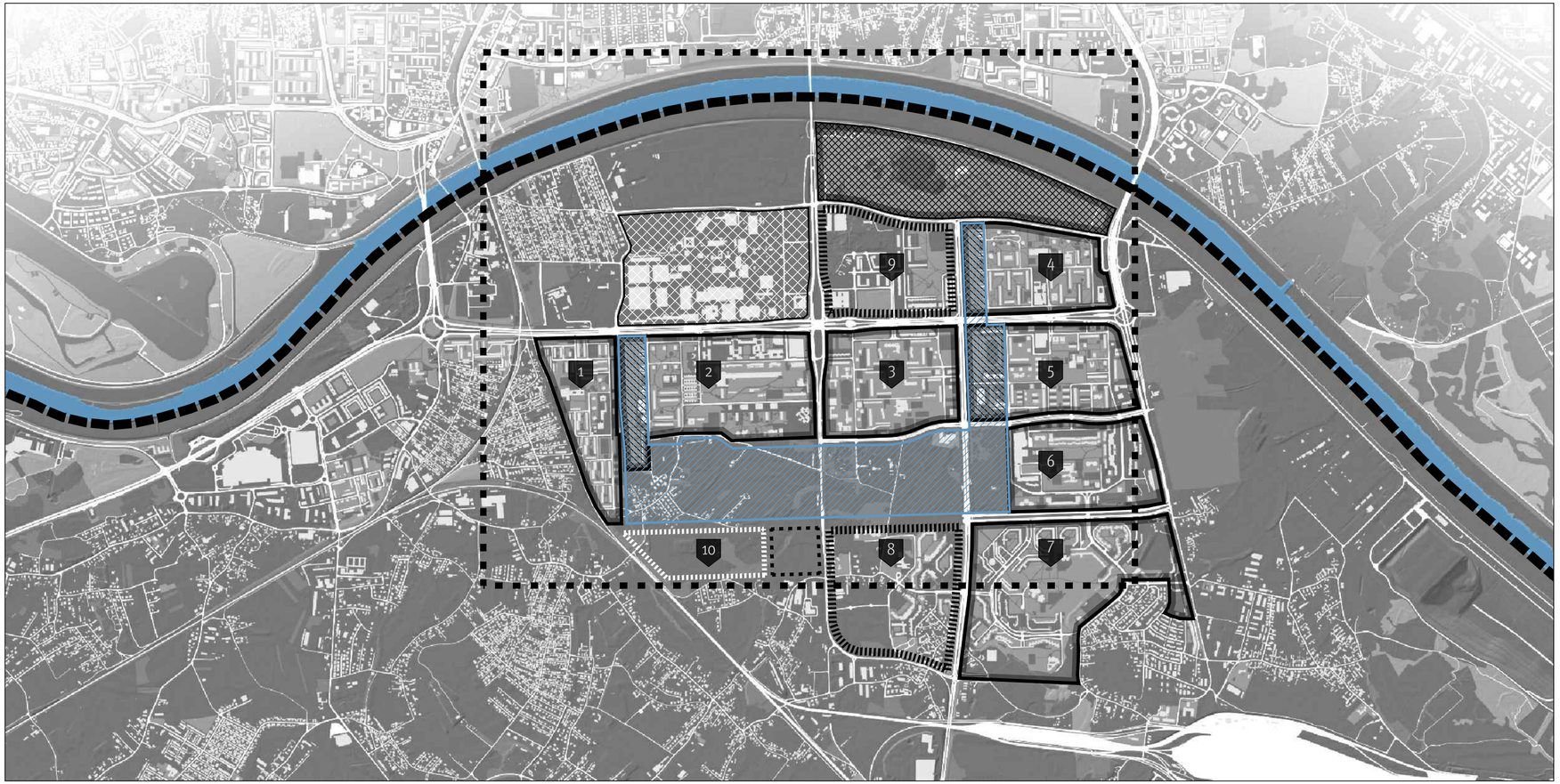

Grafički prilog 5:

KONTAKTNE ZONE PLAVE POTKOVE

M 1:16.000 — 160 0 320 m

Tumač znakovlja

Administrativne, prirodne i ostale granice

- granica Novog Zagreba
- rijeka Sava
- širi predmetni obuhvat
- predmetni obuhvat - Plava potkova

Stambena naselja

- izgrađena naselja
  - 1 Trnsko
  - 2 Siget
  - 3 Sopot
  - 4 Zaprude
  - 5 Utrine
  - 6 Travno
  - 7 Dugave
- naselja u dovršavanju
  - 8 Slobоština
  - 9 Središće
- naselje u gradnji
  - 10 Podbrežje
- dio naselja unutar potkove

Gospodarski kompleksi

- Velesajam
- planirani trgovački centar

Javne površine

- park Bundek

3.2. Plava potkova i širi predmetni obuhvat

Potkova i njena neposredna urbana te prirodna tkiva čine cjelinu određenu širim predmetnim obuhvatom. Obuhvaćenim područjem detaljnije se promatra, utvrđuje i analizira zatečeno stanje kroz njegovu sadržajnu i prostornu slojevitost. Određeni tekstualni dijelovi poglavlja popraćeni su odgovarajućim grafičkim prilozima, a razvrstani su slijedećim redoslijedom:

3.2.1. Određivanje granice obuhvata Plave potkove
3.2.2. Korištenje i namjena površina
3.2.3. Procedure urbano-prostornog uređenja
3.2.4. Zaštićeni i evidentirani dijelovi prirode i nepokretna kulturna dobra
3.2.5. Inventarizacija zatečenog stanja
3.2.6. Analiza povezanosti
3.2.7. Analiza površina i urbane strukture
3.2.8. Analiza prometnih komunikacija

Navedenim poglavljima definira se i analizira prostorni sadržaj Plave potkove i neposredne okoline te njihov međusobni utjecaj. Sva poglavlja produkt su autorskog promišljanja i zaključaka kojima se nastoji utvrditi predmetni problem i prostorna situacija.

Pri iscrtavanju grafičkih priloga korišteni su programi *Autocad* i *Photoshop*, a organizirani su na slijedeći način:

<table>
<tr><th>Naziv priloga</th><th colspan="2">Korišteni podaci</th><th>Mjerilo</th></tr>
<tr><td>Korištenje i namjena površina</td><td rowspan="3">Izvadak iz GUP-a (ID GUP 2016., grafički dio)</td><td>Kartografski prikaz 1</td><td rowspan="3">1:10.000</td></tr>
<tr><td>Procedure urbano-prostornog uređenja</td><td>Kartografski prikaz 4b</td></tr>
<tr><td>Zaštićeni i evidentirani dijelovi prirode i nepokretna kulturna dobra</td><td>Kartografski prikazi 4c i 4d</td></tr>
<tr><td>Inventarizacija zatečenog stanja</td><td colspan="2" rowspan="4">HOK, DOF 2014./16., Google Earth, Openstreetmaps, fotografije s terena</td><td>1:5.000</td></tr>
<tr><td>Analiza povezanosti</td><td rowspan="3">1:10.000</td></tr>
<tr><td>Analiza površina i urbane strukture</td></tr>
<tr><td>Analiza prometnih komunikacija</td></tr>
</table>

3.2.1. Određivanje granice obuhvata Plave potkove

Invazivne izmjene i fragmentacije potkove tijekom godina su utvrđene uvodno-povijesnim poglavljem ovog rada, no autorski je stav da ideja njenog postojanja mora nužno biti opravdana svojom neprekinutom formom. Shodno tome, prvi čimbenik koji utječe pri točnom određivanju granice obuhvata je njeno obilježje zatvorene i neprekinute cjeline. Uspoređujući stare i važeće prostorno-planske dokumente te digitalne zračne snimke utvrđene su cjeline, odnosno zone koje formiraju današnju potkovu:

1) park Vjekoslava Majera
2) sportsko-rekreacijska zona Utrine
3) park Mamutica
4) Lakun
5) Bračak
6) park Mladenaca

Navedene zone su fragmenti potkove raznolikog sadržaja i stupnja uređenosti. One su potom međusobno grupirane, povezane i uvedene pod jednu neprekinutu cjelinu koja ujedno obuhvaća sadržaje koji su planski ili neplanski nastali tijekom godina, a značajni su za poštivanje prethodno navedene ideje. Drugi i posljednji čimbenik koji je utjecao na konačno definiranje obuhvata Plave potkove je smisleno obrubljivanje i praćenje granica dogovorenih i utvrđenih važećim prostorno-planskim dokumentom[40].

Produkt nastalog obuhvata[41] ukupne površine od 139 ha predstavlja presjek autorskog te institucijskog prostorno-planskog poimanja forme Plave potkove.

[40] *Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana Grada Zagreba* (12/16)

[41] Prikazan i dodatno obrazložen u idućem poglavlju i odgovarajućem grafičkom prilogu „Korištenje i namjena površina“.

3.2.2. Korištenje i namjena površina (grafički prilog 6)

Prostorom najviše dominira sadržaj mješovitog korištenja i namjene (većinom stambeni) čime je postignuta ideja poimanja Novog Zagreba kao stambene aglomeracije. Jednoobiteljske kuće marginalno su smještene i većina njihovih kontaktnih zona s urbaniziranim područjem su problematične zbog njihovog stihijskog i neplanskog nastajanja. Unutar urbanog područja stambenih zona nalaze se javni i društveni sadržaji koji su raspoređeni ovisno o gustoći stanovanja. Shodno tome, primjećuje se veće gravitiranje tog sadržaja prema centralnom dijelu Novog Zagreba zbog njegovog stupnja naseljenosti.

Zone gospodarskih kompleksa većinom su smještene u odmaku naspram centralnog dijela te su jednoliko raspoređene prema gravitacijskim potrebama stanovništva, međutim uvjetovane su brzim prometnicama koje prolaze kroz centralno područje. Takvo prometovanje prostorom ima veliki značaj te zbog svog velikog kolnog opterećenja centralnom prostoru daje obilježje brzog prolaska. Poimanje tog prostora kao gradski centar i pješačko gravitiranje je tim načinom negiran.

Priobalno područje Save većinski nije u izravnom kontaktu sa stambenim sadržajem, a primjećuje se ideja javne i sportsko-rekreacijske zone u sjevernom dijelu centralnog područja kao komplementarni i funkcionalni sadržaj uz vodno dobro.

Javne zelene površine većinom se nalaze unutar pojedinih stambenih zona. Primjećuje se općeniti nedostatak takvih površina (uređenih) koje su uvjetovane brojem stanovnika. Plava potkova, kao sustav javne zelene namjene, svojom veličinom i obuhvatom je u kontaktu s velikim brojem stambenih zona i time se funkcionalno veže za potrebe stanovništva, međutim većim dijelom nije uređena. Potkova je fragmentirana te se unutar nje na rubnim područjima nalaze sadržaji stambene, društvene, infrastrukturne i sportsko-rekreacijske izgradnje. Istočni krak je na središnjem dijelu prekinut društvenom i sportsko-rekreacijskom izgradnjom, čime je koncept neprekinute javne zelene površine vidljivo degradiran. Najveća površina koja se koristi kao javno zelenilo i uređeni park smještena je u južnom priobalju rijeke Save, a zapadno od nje se nalazi najveća sportsko-rekreacijska površina, odnosno prostor hipodroma. Od ostalih zelenih površina važno je istaknuti površinski veliki prostor jakuševečkog reciklažnog dvorišta čijem je namjena zaštitno zelenilo.

Postojeće stanje i namjena površina odraz je izmjena društvenih potreba i gospodarskih pokazatelja koji utječu na razvoj i sliku gradskih cjelina. Područje unutar obuhvata pokriva sadržaj raznolikog korištenja i namjene koji je tokom godina planski ili neplanski nastajao. Unutar obuhvata potkove primjećuju se slijedeća korištenja i namjene površina:

Korištenje i namjena površine		**Zone**
Javne zelene površine (76.1 ha)	Z1 - javni park	park Vjekoslava Majera, sportsko-rekreacijska zona Utrine - sjeverozapadni dio, park Mamutica, Lakun, Bračak - istočni dio, park Mladenaca
	Z3 - tematski park	park Mamutica, Lakun, Bračak - istočni dio
Površine infrastrukturnih sustava (37.5 ha)	IS	park Vjekoslava Majera - istočni dio, park Mamutica - istočni dio, Lakun - središnji dio, Bračak - sjeverozapadni dio, park Mladenaca - sjeveroistočni dio između parka Vjekoslava Majera i sportsko-rekreacijske zone Utrine, kroz središnji dio sportsko-rekreacijske zone Utrine, sjeverno i zapadno od parka Mamutica, oko Lakuna i Bračka te zapadno od parka Mladenaca
Mješovita namjena (10.1 ha)	M1 - pretežito stambena	Bračak - zapadni dio, park Mladenaca - jugoistočni dio
Sportsko-rekreacijska namjena (9.4 ha)	R1 - sport s gradnjom	sportsko-rekreacijska zona Utrine - južni dio, Bračak - sjeverozapadni dio
	R2 - sport bez gradnje	Bračak - sjeverozapadni dio
Javna i društvena namjena (5.9 ha)	D - javna i društvena namjena	sportsko-rekreacijska zona Utrine - sjeverni dio
	D2 -socijalna	Lakun - sjeveroistočni dio
	D5 - školska	sportsko-rekreacijska zona Utrine - središnji dio

Područje obuhvata Plave potkove površine je 139 ha te se unutar njega nalazi 5 različitih oblika korištenja i namjene površina. Najveći postotak obuhvata čine javne zelene površine (54.7%) koje najbolje prikazuju fragmente potkove te ju planski i namjenski štite od mogućih invazivnih zahvata u prostoru. Infrastrukturni sustav (27%) fragmentira i međusobno odvaja većinu zona potkove. Veliki dio prometnih koridora koji su obuhvaćeni su planirani GUP-om i nisu izvedeni te se autorski razmatraju opcije njihovog zadržavanja, preoblikovanja ili prenamjene ovisno o prostornim potrebama i postojećoj urbanoj matrici. Prema tome, rub obuhvata Plave potkove većim dijelom prati linije tih prometnih koridora. Mješovita namjena (7.3%) većinskim dijelom pokriva područje individualne stambene gradnje u zapadnom dijelu Bračka te je obuhvaćen zbog svog stihijskog i kaotičnog obilježja izgradnje neplanskoga postanka. Navedeno područje svojim urbanim stavkama i tipom izgradnje nije u skladu s kontaktnim urbaniziranim naseljima te kao takvo nije komplementarno s okolnim sadržajem i predmet je preuređenja. Sportsko-rekreacijska namjena (6.8%) smještena je uz sjeverozapadni rub Bračka te sjeveroistočno od prethodno spomenutog dijela mješovite namjene. Uzeta je u obuhvat potkove zbog njenog obilježja komplementarnog sadržaja kao i sportsko-rekreacijska površina u južnom dijelu sportsko-rekreacijske zone Utrine. Javna i društvena namjena (4.2%) na sjeveroistočnom dijelu Lakuna potencijal je omogućavanja korisnicima fizički i vizualni kontakt s planiranim uređenjem potkove. Navedena površina tip je socijalne namjene, odnosno dom za starije i nemoćne te se smatra nužnim njegova izravna komunikacija s potkovom i međusobno prožimanje sadržaja. Druga površina javne i društvene namjene presijeca potez javne zelene površine i sportsko-rekreacijske namjene istočnog kraka te je uvrštena unutar obuhvata zbog ideje Plave potkove kao neprekinutog sadržaja i niza uređenih javnih parkova, a ujedno se zbog svog obilježja smatra kao komplementarnim sadržajem.

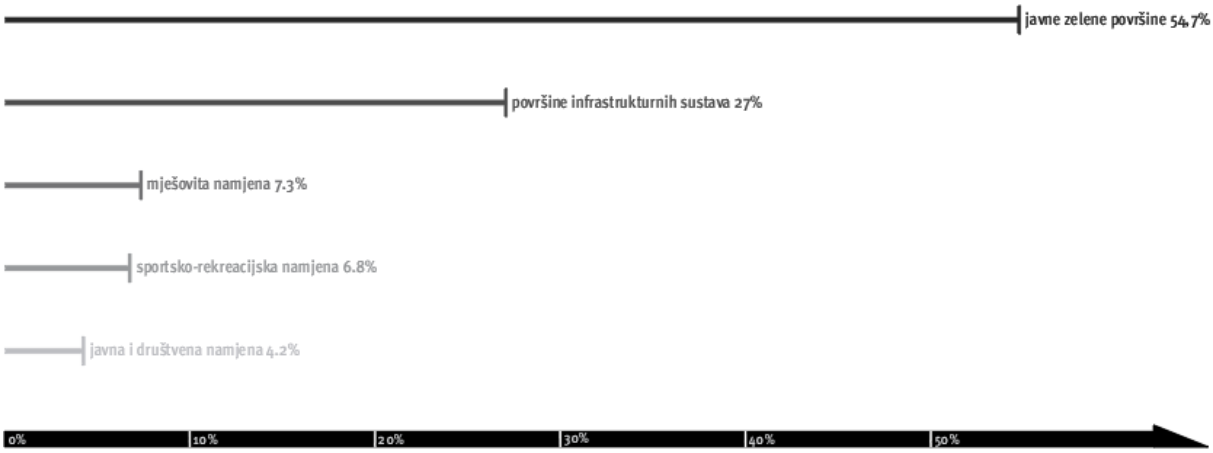

Slika 14: Grafički prikaz odnosa i postotka oblika korištenja i namjene površina naspram cjelokupnog obuhvata Plave potkove(2018.)

Iako je GUP-om određeno da se na površinama svih namjena mogu graditi parkovi, trgovi, igrališta i slični sadržaji koji odgovaraju ideji i načinu budućeg uređenja Plave potkove, njeni određeni oblici korištenja površina će se površinski zadržati, ali preoblikovati i restrukturirati u skladu s identitetom prostora i društvenim potrebama.

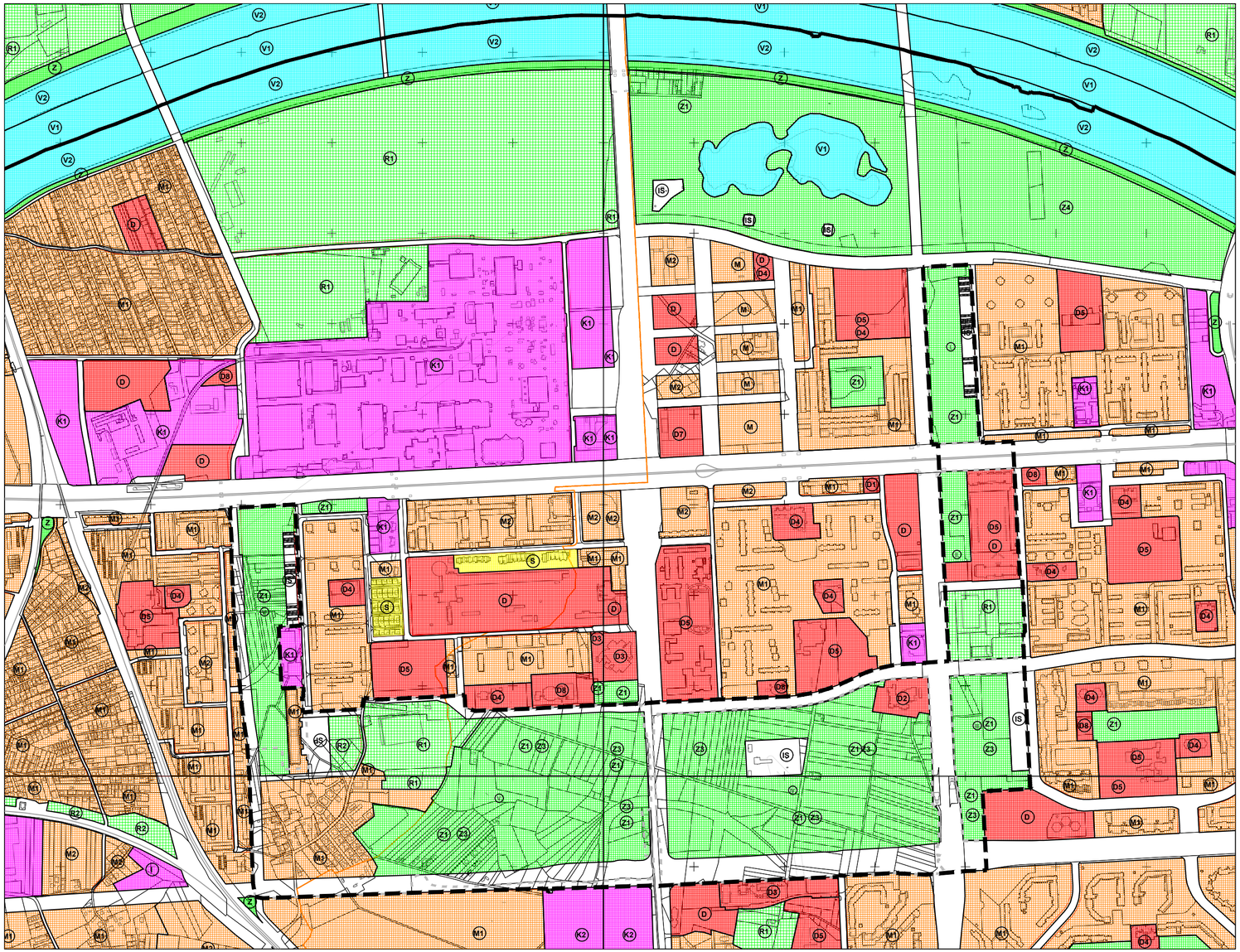

Grafički prilog 6:

KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA - izvadak iz GUP-a

M 1:10.000 — 100 — 0 — 200 m

Tumač znakovlja

Administrativne i ostale granice

- granica Novog Zagreba
- predmetni obuhvat - Plava potkova (P = 139 ha)
- obuhvat zona Plave potkove
  - I. park Vjekoslava Majera
  - II. sportsko-rekreacijska zona Utrine
  - III. park Mamutica
  - IV. Lakun
  - V. Bračak
  - VI. park Mladenaca
- list GUP-a

Stambena namjena

- S stambena namjena

Mješovita namjena

- M mješovita namjena
- M1 mješovita namjena - pretežito stambena
- M2 mješovita namjena - pretežito poslovna

Javna i društvena namjena

- D javna i društvena namjena
- D1 javna i društvena namjena - upravna
- D2 javna i društvena namjena - socijalna
- D3 javna i društvena namjena - zdravstvena
- D4 javna i društvena namjena - predškolska
- D5 javna i društvena namjena - školska
- D6 javna i društvena namjena - vjerska

Gospodarska namjena

- G gospodarska namjena
- I gospodarska namjena - proizvodna
- K1 gospodarska namjena - poslovna
- K2 gospodarska namjena - trgovački kompleksi

Sportsko-rekreacijska namjena

- R1 sportsko-rekreacijska namjena - sport s gradnjom
- R2 sportsko-rekreacijska namjena - sport bez gradnje

Javne zelene površine

- Z1 javne zelene površine - javni park
- Z2 javne zelene površine - gradske park šume
- Z3 javne zelene površine - tematski park

Javne gradske površine

- Z4 javne zelene površine - tematske zone

Zaštitne zelene površine

- Z zaštitne zelene površine

Površine infrastrukturnih sustava

- IS površine infrastrukturnih sustava

Vode i vodna dobra

- V1 vode i vodna dobra - površine pod vodom
- V2 vode i vodna dobra - površine povremeno pod vodom

Rezervacije

- rezervacija proširenja postojeće ulice

3.2.3. Procedure urbano-prostornog uređenja (grafički prilog 7)

Unutar područja obuhvata, veliki dio južne površine (park Mamutica, Lakun i Bračak - dio bez sportsko-rekreacijske i mješovite namjene) GUP-om je predviđen za proceduru provođenja javnog natječaja za uređenje i UPU. Urbanistički plan uređenja pod nazivom „Park Novi Zagreb“ nije još donesen jer je prethodno potrebno provođenje javnog natječaja za njegovo uređenje. Programske smjernice za izradu navedenog UPU-a su slijedeće:

- *uređenje javne zelene površine - javni park u središnji otvoreni prostor Novog Zagreba, u skladu sa važnošću prostora za identitet grada, na način uređenja javnih zelenih površina;*
- *iznimno, u dijelu prostora južno od Islandske ulice i istočno od Avenije Većeslava Holjevca, omogućuje se uređenje tematskog parka "Hrvatska u malom", a temeljem strateških propozicija za urbana pravila uređenja predmetne lokacije definiranih studijom arhitektonskih tipologija hrvatskog tradicijskog graditeljstva i prijedloga koncepta tematskog parka "Hrvatska u malom", a prije izrade UPU-a, sukladno programskim smjernicama Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj Grada;*
- *sadržajna struktura, opremljenost građevinama i dr. u skladu s važnošću prostora za identitet grada;*
- *u sklopu razrade cjelovite zone Parka Novi Zagreb provjera mogućnosti organizacije prostora na način pozicioniranja građevina uz koridore osnovne ulične mreže te parkovno uređenog prostora u unutrašnjosti zone zahvata.* (ID GUP GZ 12/16)

Koncept uređenja parka „Hrvatska u malom“ je predstavljanje osobitih vrijednosti svih hrvatskih županija. Svaka će zona parka, predstavljajući pojedinu županiju, u prirodnim denivelacijama biti ispunjena sadržajima karakterističnima za te hrvatske prostore, a pokos denivelacije bi služio za videozid na kojem će se prikazivati određeni stvarni prostor ili edukativni, kulturni, turistički i slični sadržaji. Provjerom i pregledom prijedloga koncepta tematskog parka „Hrvatska u malom“ autorski je stav i mišljenje da lokacija parka graditeljski heterogenog sadržaja nije u skladu s identitetom okolnog prostora izrazito homogene i prepoznatljive socijalne izgradnje. U središnji prostor Plave potkove koji je danas sadržajno kaotičan i neuređen, smještaj tematskog parka prethodno navedenih obilježja na tu lokaciju bi utjecao invazivno i degradirao ne samo Plavu potkovu, nego i širu sliku te urbano područje Novog Zagreba. Shodno tome te uz navod GUP-a da je uređenje takvog tematskog parka samo iznimno dopušteno i ne nužno, autor odbacuje ideju parka „Hrvatska u malom“.

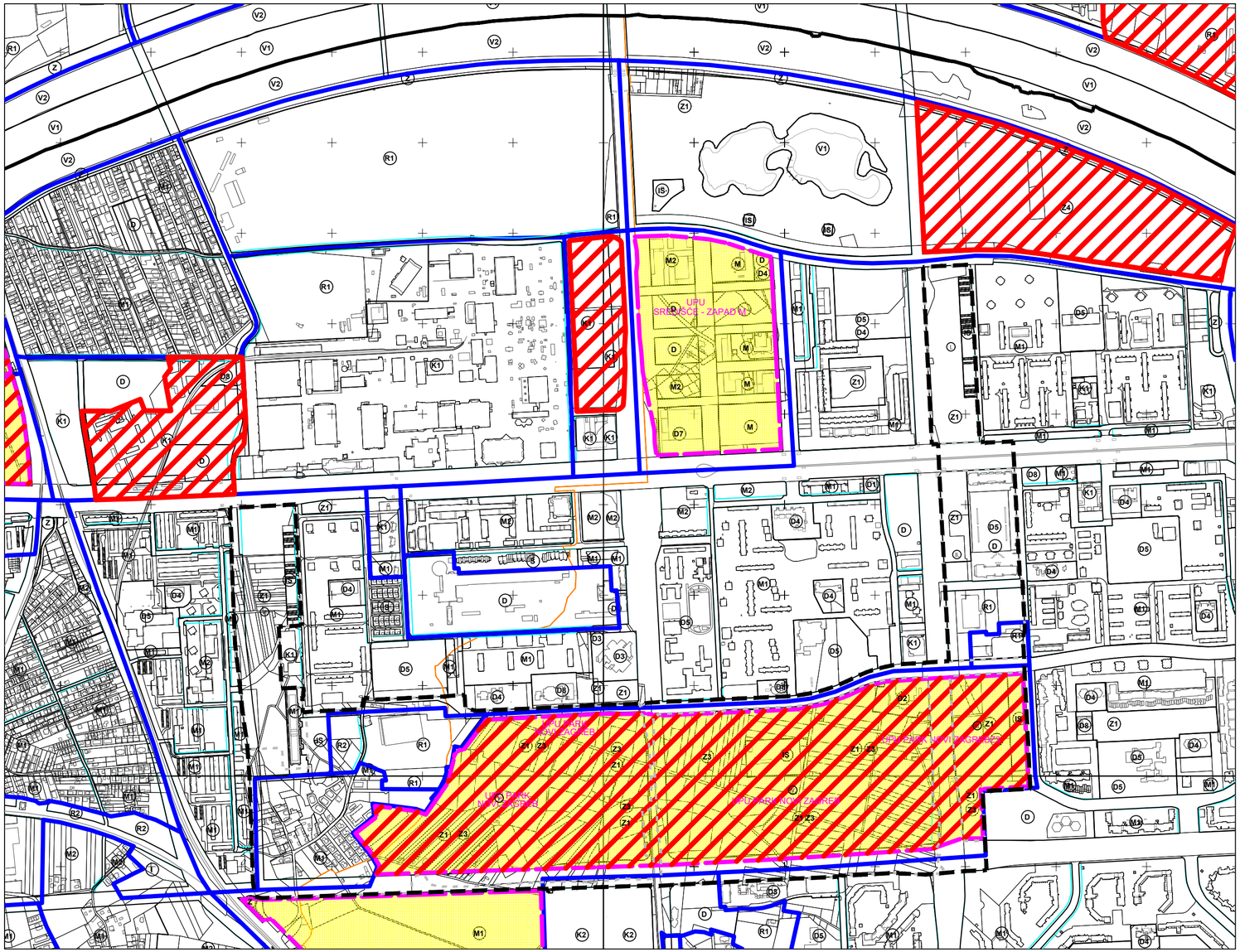

Grafički prilog 7:
PROCEDURE URBANO-PROSTORNOG UREĐENJA - izvadak iz GUP-a

S

M 1:10.000 100 0 200 m

Tumač znakovlja

Administrativne i ostale granice

- granica Novog Zagreba
- predmetni obuhvat - Plava potkova
- obuhvat zona Plave potkove
  - I. park Vjekoslava Majera
  - II. sportsko-rekreacijska zona Utrine
  - III. park Mamutica
  - IV. Lakun
  - V. Bračak
  - VI. park Mladenaca
- list GUP-a

Urbanistički plan uređenja

- urbanistički plan uređenja
  Park Novi Zagreb
- granica obuhvata

Natječaji

- javni natječaji
  Park Novi Zagreb

Studija

- SUO - studija utjecaja na okoliš

Zona urbanih pravila

- granica zona

Rezervacija

- rezervacija proširenja postojeće ulice

3.2.4. Zaštićeni i evidentirani dijelovi prirode i nepokretna kulturna dobra (grafički prilog 8)

Pregledom GUP-a evidentirana su dva područja parkovne arhitekture koji se štite mjerama GUP-a te se nalaze unutar obuhvata Plave potkove: park Vjekoslava Majera i park mladenaca. Mjere zaštite određene su urbanim pravilima GUP-a, a navedeni parkovi spadaju u visokokonsolidirano gradsko područje, odnosno *Zaštita i uređenje dovršenih naselja (1.6.)*:

- *zaštita i uređenje urbanističkih cjelina naselja pretežito visoke gradnje;*
- *poboljšavanje kvalitete stanovanja dovršetkom postojećih i uvođenjem novih sadržaja u skladu s pravilima urbanističke struke uvažavajući koncepciju urbanističkog rješenja po kojoj je pretežiti dio naselja izgrađen;*
- *čuvanje i održavanje urbane matrice, ulica, trgova i osobito postojećih uređenih parkovnih površina;*
- *gradnja parkirališta i garaža uz obvezno očuvanje uređenih parkovnih površina;*
- *očuvanje izvorne tipologije i oblikovanja građevina, elemenata identiteta i slike naselja;*
- *na zahvate u prostoru u zaštićenim dijelovima prirode i na kulturnim dobrima u ovom prostoru primjenjuju se i odgovarajuće odredbe iz točke 9. Mjere očuvanja i zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti i nepokretnih kulturnih dobara, ovih odredbi.*
- *gradnja na građevnim česticama s postojećim kvalitetnim visokim zelenilom i na uređenim zelenim površinama nije moguća;*
- *prenamjena uređenih javnih zelenih površina i igrališta nije moguća;*
- *uređenje javnih zelenih površina i igrališta za potrebe naselja u skladu s pravilima struke;*
  (ID GUP GZ 12/16)

Točka 9 *Mjere očuvanja i zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti i nepokretnih kulturnih dobara* ne odnosi se na park Vjekoslava Majera i park mladenaca pošto nisu evidentirani kao zaštićeni dijelovi prirode, već ih se štiti samo urbanim pravilima GUP-a.

Iako nisu unutar obuhvata Plave potkove, park Bundek, Hipodrom i Velesajam dio su sjeverne zone Novog Zagreba za koju autor istražuje mogućnost proširenja i zatvaranja Plave potkove te se mjere zaštita navode i za njih. Bundek i Hipodrom područja su koje se štite mjerama GUP-a koje glase:

Krajobrazne cjeline i prirodne vrijednosti čuvat će se i štititi osobito:

- *njegovanjem specifičnosti prostornih cjelina - krajobraznih mikroprostora i karakterističnih slika prostora uvjetovanih prirodnim obilježjima i kulturno-povijesnim naslijeđem;*

Uređenje krajobraznih cjelina na području grada provodit će se:

- *očuvanjem temeljnih krajobraznih obilježja, osobito svih oblika vode, te obnavljanjem starih rukavaca i meandara (Savica, Bundek), kao prostora izravne biološke raznolikosti;*
  (ID GUP GZ 12/16)

Kompleks Velesajma prepoznat je kao nepokretno kulturno dobro, odnosno povijesni graditeljski sklop. Mjere zaštite GUP-om su slijedeće:

Mjere zaštite za zaštićene graditeljske sklopove razlikuju se i primjenjuju ovisno o njihovim urbanističko-arhitektonskim, graditeljskim i ambijentalnim specifičnostima:

- *sanacija i održavanje cjelovite povijesne i graditeljske strukture radi očuvanja i kvalitetne spomeničke prezentacije graditeljskog sklopa;*
- *sanacija i održavanje pojedinačnih i formativnih građevina sklopa s očuvanim izvornim graditeljskim obilježjima;*
- *obvezna je valorizacija i izrada detaljnije konzervatorske dokumentacije s propozicijama zaštite i očuvanja, te dopuštenim i mogućim intervencijama unutar definiranih prostornih međa sklopa;*
- *do donošenja detaljnijeg plana na područjima označenih graditeljskih sklopova mogući su samo zahvati radi održavanja postojeće graditeljske strukture, uz mogućnost uklanjanja isključivo pojedinih građevina ili njihovih dijelova neprimjerenih elemenata i sadržaja, da bi se uskladili sa spomeničkim i ambijentalnim vrijednostima sklopa; …* (ID GUP GZ 12/16)

Velesajam kao zaštićena kulturno-povijesna cjelina sadrži elemente građevnog fonda i urbane matrice osobitih vrijednosti među kojima su 8 posebno istaknuti paviljoni spomeničke vrijednosti, 5 paviljona koji predstavljaju građevinski fond ambijentalne vrijednosti te njih 33 koji su bez osobite vrijednosti ili značaja za urbanu matricu. Predmetno područje koje autor razmatra kao mogući koridor prožimanja sadržaja Plave potkove obuhvaća krajnju zapadnu zonu Velesajma gdje su smještena tri paviljona bez osobite vrijednosti ili značaja za urbanu matricu, a koriste se kao skladišni prostori i sport u dugogodišnjem najmu.

Pregledom vezane literature[42] i utvrđenim obilježjima cjeline Velesajma i njegove zaštite, autor smatra zapadni rub kompleksa s tri paviljona kao najpovoljnijim za moguće proširenje koridora Plave potkove.

[42] *Programske smjernice i program sadržaja strateškog gradskog projekta Zagrebački Velesajam,* Sveučilište u Zagrebu – Arhitektonski fakultet – Zavod za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada Zagreba, 2015.

Grafički prilog 8:
ZAŠTIĆENI I EVIDENTIRANI DIJELOVI PRIRODE
I NEPOKRETNA KULTURNA DOBRA - izvadak iz GUP-a

M 1:10.000 — 100 0 200 m

Tumač znakovlja

Administrativne i ostale granice

	granica Novog Zagreba
	predmetni obuhvat - Plava potkova
	obuhvat zona Plave potkove
I.	park Vjekoslava Majera
II.	sportsko-rekreacijska zona Utrine
III.	park Mamutica
IV.	Lakun
V.	Bračak
VI.	park Mladenaca
	list GUP-a

Dijelovi prirode koji se štite mjerama GUP-a

Š	gradske park šume
K	krajobraz
PA PA	parkovna arhitektura
68	park Mladenaca
245	drvored - Avenija Dubrovnik
248	park Vjekoslava Majera
397	drvored - Islandska ulica

Prostorne međe kulturnog dobra

	graditeljski sklop

3.2.5. Inventarizacija zatečenog stanja (grafički prilog 9)

Širi predmetni obuhvat površine oko 1000 ha prikazuje obuhvat Plave potkove s njenim neposrednim urbanim tkivom, odnosno slojevima kolnih, pješačkih, parkovnih, travnatih, neizgrađenih, sportsko-rekreacijskih i vodenih površina te građevina.

Od značajnih kolnih koridora potrebno je izdvojiti Ulicu Damira Tomljanovića koja s južne strane obrubljuje sportsko-rekreacijsku zonu parka Bundek i Hipodroma te tvori fizičku sjevernu granicu istočnog kraka Plave potkove. Ulica Savezne Republike Njemačke brza je gradska avenija koja tangira zapadni rub istočnog kraka cijelom dužinom te presijeca i odvaja zonu parka Mamutice od zone Lakuna. Islandska i Ukrajinska ulica također su brze gradske avenije od kojih prvo-spomenuta sjeverno obrubljuje zonu Lakun, a Ukrajinska presijeca i odvaja zonu parka Mamutice od sportsko-rekreacijske zone Utrine. Brza gradska avenija Vatikanska ulica dodiruje i prekinuta je u jugoistočnom dijelu Lakuna te se nastavlja tek od jugoistočnog ruba zone Bračak i dužinom njegove južne granice završava okretištem u središnjem dijelu. Avenija Većeslava Holjevca kao glavna središnja os razdjeljuje zonu Lakun i zonu Bračak te se proteže u smjeru sjevera gdje se Mostom Slobode preko Save nadovezuje na sjeverni dio Zagreba. Uz zapadni krak potkove, odnosno zapadno od zone Bračak i parka mladenaca, proteže se gradska cesta Trnsko koja svojom sjevernom točkom završava u glavnoj longitudinalnoj središnjoj osi Avenija Dubrovnik. Ujedno je navedena avenija svojim obilježjem i vezanim sadržajem glavna prometnica centralnog dijela Novog Zagreba koja tvori sjeverni rub zapadnog, a presijeca istočni krak potkove između zona parka Vjekoslava Majera i sportsko-rekreacijske tone Utrine. Glavni pješački putevi prate prethodno navedene brze prometnice, ali i pojedine pristupne ceste stambenim naseljima. Ostali pješački putevi razmješteni su unutar stambenih naselja. Glavne pješačke površine nalaze se oko centralnog sadržaja na sjecištu glavnih središnjih osi, u parku Bundek, uz istočni rub zone parka Mamutice te u središnjem dijelu sjeverno od zone Bračak. Obuhvat Plave potkove pješački je najbolje povezan s okolnim urbanim područjem u sportsko-rekreacijskoj zoni Utrine, zoni parka Vjekoslava Majera te zoni parka mladenaca, a najslabije je povezan u zonama Lakun i Bračak. Od neizgrađenih dijelova naselja i općenito cijelog šireg predmetnog obuhvata najviše prevladavaju travnate površine, ali malo njih je sadržajno uređeno. Od uređenih parkovnih površina ističe se najveća, a to je park i jezero Bundek koji svojim središnjim dijelom tangira sa sjevernom granicom istočnog kraka Plave potkove. Park Travno centralno je smješten u odnosu prema stambenom naselju, a nalazi se istočno od zone parka Mamutice. Park Dugave smješten je jugoistočno od obuhvata Plave potkove. Park Siget u neposrednoj je blizini zapadnog kraka potkove, odnosno istočno od zone parka mladenaca. Park 102. brigade Hrvatske vojske u izravnom je kontaktu sa zonom Bračak, odnosno u njenom sjeveroistočnom dijelu. Perivoj Središće u neposrednoj je blizini istočnog kraka potkove i zone parka Vjekoslava Majera.

Značajnih sportsko-rekreacijskih površina unutar šireg predmetnog obuhvata nema puno, a većina nisu isključivo javne površine, već su samo dostupne javnosti za korištenje te su unutar sklopa odgojno-obrazovnih ustanova. Najveća i najznačajnija sportsko-rekreacijska površina u Novom Zagrebu je Hipodrom koji je u privatnom vlasništvu te je javnosti dostupan u određenim slučajevima i to većinom vremena samo za pasivno sudjelovanje, odnosno gledanje i promatranje. Zagrebački Hipodrom smješten je južno od riječnog nasipa i nije u blizini Plave potkove. Slijedeća značajna sportsko-rekreacijska površina je dječje igralište kod Boćarskog doma koje je otvoreno za javnost, ali se nalazi sjeverno od rijeke Save i time je daleko od obuhvata Plave potkove. Nogometni tereni NK Lokomotive u privatnom su vlasništvu i služe kao klupski tereni, a nalaze se između Hipodroma i Velesajma. 'Namsko' igralište je skup sportskih terena koji se nalaze zapadno od zapadnog kraka potkove, odnosno zone parka mladenaca. Sportski tereni u sklopu OŠ Otok otvoreni su za javno korištenje, a nalaze se u neposrednoj blizini i južno od zone Lakun. Zadnje značajne sportsko-rekreacijske površine su sportski tereni Travnog dostupni javnosti te istočno od zone parka Mamutice. Zbog velike površine šireg predmetnog obuhvata unutar urbanog područja velik je i broj značajnih graditeljskih sklopova i građevina. Jedan od najznačajnijih graditeljskih sklopova unutar Novog Zagreba koji je ujedno i zaštićen kao nepokretno kulturno dobro je kompleks Velesajma. Unutar njegovog sklopa nalazi se velik broj građevina, no najznačajniji su paviljoni br. 36 i 40. Velesajam je kontaktna zona Plave potkove koju dodiruje u njenom sjevernom dijelu zapadnog kraka. Od prekosavskih građevina ističe se zgrada 'Kockica' u sjeverozapadnom dijelu šireg predmetnog obuhvata. Jedan od najstarijih kompleksa uz Zagrebački Velesajam je Brodarski institut koji se nalazi sjeverno od zone Bračak. Nositelji centralnog sadržaja su robna kuća Avenue Mall, zgrada INA-e te Muzej suvremene umjetnosti koji se nalaze oko sjecišta glavnih prometnih središnjih osi. U neposrednom kontaktu sa sjeverozapadnim dijelom zone Lakun nalazi se Građevinski školski centar kao bitan graditeljski sklop njegovog urbanističkog obilježja i nastajanja prije urbanizacije Novog Zagreba. U neposrednoj blizini istočnog kraka potkove trenutno je u izgradnji Američka škola u Zagrebu, a istočno od kraka kao kontaktna zona nalazi se jedan od najstarijih graditeljskih sklopova Novog Zagreba, a to je stambeno susjedstvo Zapruđa i kao značajne građevine unutar njega su stambeni neboderi. Ostatak istočnog kraka potkove također je u direktnom kontaktu sa značajnim stambenim susjedstvima Utrine i Travnog, unutar kojih se najviše ističu crkva Svetog Ivana apostola i evanđeliste te stambena zgrada Mamutice koja cijelom dužinom formira fizičku i vizualnu istočnu granicu zone parka Mamutice. Južna strana zone Lakun skoro je u potpunosti zatvorena kontaktnim zonama značajnih stambenih susjedstva Dugave i Sloboštine, a južno od Zone Bračak nalazi se stambeno susjedstvo Podbrežje koje je u izgradnji. Cijela zapadna strana zapadnog kraka u kontaktu je sa jednim od najstarijih novozagrebačkih susjedstva Trnsko, unutar kojeg se ističu stambene zgrade i tornjevi, OŠ Trnsko te robna kuća 'NA-MA'.

AVENIJA DUBROVNIK
ULICA RAMIRA GORJANOVIĆA
VATIKANSKA ULICA
ZAGREBAČKA ULICA
ULICA GRADA VUKOVARA
ULICA GRADA VUKOVARA
ULICA GRADA VUKOVAR

3.2.5.1. Park Vjekoslava Majera

Najsjevernija zona istočnog kraka Plave potkove javni je park s naglašenom ekološkom komponentom. Park je sa svih strana okružen cestama, odnosno gradskim avenijama sa zapadne i južne strane, glavnom gradskom cestom sa sjeverne strane koja ga odvaja od parka Bundek te stambenom ulicom Zapruđa s istočne strane. Shodno tome, park nije u direktnom pješačkom kontaktu s neposrednim rubnim zonama.

Iako je sa sve 4 strane okružen cestama, prostor parka zbog svoje veličine i artikulacije volumena ne ostavlja dojam „kolnog otoka". Slojevi visoke vegetacije rubno su najgušće raspoređeni te se njihov volumen gubi postepeno prema središtu parka. Rubovi parka jasno su definirani iznad pješačke vizure, no niži plan je rahlog obilježja kojeg sačinjavaju vertikalni volumeni debla. Istočni rub parka u većem udjelu graniči s parkirnim površinama i garažno-skladišnim prizemnim građevinama u vidljivo derutnim stanjima.

Ulazi u park su pregledni i dovoljno naglašeni, a glavne pješačke komunikacije odvijaju se u smjeru sjever - jug, uz pojedine okomite pravce i prostorne dijagonale. Pješačka komunikacija uz Ulicu Savezne Republike Njemačke ne prati prometni koridor te je s namjerom uvučena u park „pozivajući" pješaka na njegovo korištenje. Vidljivo je načelo oblikovanja odnosom volumena i plohe te otvaranja i zatvaranja vizura organičnom oblikovnom osnovom parka koja s vijugavim putevima i razmještajem volumena navodi korisnika na istraživanje. Organična oblikovna osnova parka uz naglašenu ekološku komponentu ostavlja dojam šetanja kroz šumovito područje te umirujućeg je psihološkog učinka.

Osim boravišnog dijela parka koji se prožima skoro cijelom površinom, dječje igralište s integriranim zemljanim modelacijama i raznolikim tipovima sprava smješteno je u južnom, a u sjevernom dijelu parka nalaze se površine za boćanje. U sadržajnom pogledu park je umjereno opremljen istrošenim klupama od kojih su pojedine stihijski razmještene te je prvenstveno namijenjen za boravak, a ostalu urbanu opremu čine koševi za smeće i rasvjetna tijela. Svi pješački putevi gipkog su opločenja, odnosno šljunčanog materijala bez izvedenih rubnjaka, s iznimkama ulaznih površina koje su betonirane.

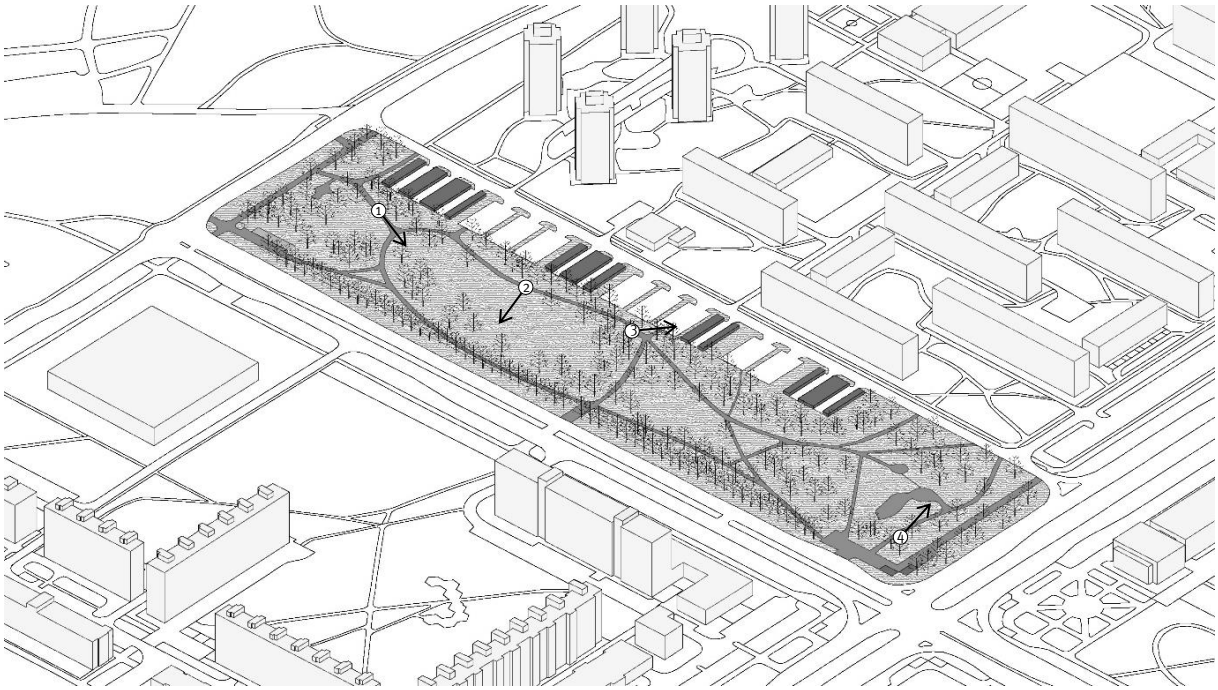

Slika 15: Aksonometrijski prikaz parka Vjekoslava Majera (2018.)

Slika 16: Pogled na stazu i visoku vegetaciju (2018.)

Slika 17: Pogled na travnatu površinu i visoku vegetaciju (2018.)

Slika 18 Pogled na garažno-skladišne građevine (2018.)

Slika 19: Pogled na dječje igralište (2018.)

3.2.5.2. Sportsko-rekreacijska zona Utrine

Središnji dio istočnog kraka potkove sklop je sportskih i edukacijskih građevina te javnih i sportsko-rekreacijskih površina. Zona se može podijeliti u dvije cjeline: sjeverna cjelina javnih parkova, sportsko-rekreacijskih terena i edukacijskih zgrada te južna cjelina bazenskog kompleksa i ostalih sportsko-rekreacijskih površina. Cjeline su međusobno odvojene gradskom cestom te su obje sa svih strana okružene prometnicama. Ova zona nalazi se između parka Vjekoslava Majera i parka Mamutica, no s njima nije u direktnom pješačkom kontaktu, kao ni s okolnim stambenim naseljima.

Sportske površine su većim dijelom popratni sadržaj arhitekturi te je potrebno istaknuti da je veliki dio ove zone potkove uređen prvenstveno zbog sportskih i školskih građevina. Park za pse i spomen park Kardinala Alojzije Stepinca su jedini uređeni javni parkovi ove zone. Iako navedeni parkovi graniče jedan s drugim, nisu povezani zbog ograđenog i zatvorenog parka za pse. Ograđenost te površine je opravdana zbog funkcionalnih razloga, odnosno mogućnosti slobodnog rastrčavanja pasa. Rubovi su jasno definirani, no ograda je u derutnom stanju te ulazi nisu jasno naglašeni. Parkom se prožima jedna šljunčana staza koja uz sjeverni dio poprima oblik elipse, a na određenim mjestima postavljene su drvene klupe. Visoka vegetacija slobodno je razmještena unutar površine bez određenog reda. Spomen park klasicističkog obilježja naglašen je centralitetom i središnjim popločanim prostorom kojeg sijeku 8 staza. Formirani travnati otoci uglavnom su stihijski popunjeni volumenima niskih cvjetnih gredica i grupacijama drveća te su uz unutrašnji rub postavljene klupe usmjerene prema spomeniku. Glavni ulaz u I. gimnaziju odvija se preko spomen parka, a njeni sportski tereni smješteni su južno od zgrade i dostupni su javnosti za korištenje. Inventar sportskog prostora čine: atletska staza, teren za mali nogomet, košarku, odbojku i za ostale sportove. Navedenu školske sportske terene obrubljuju tribine po dužoj strani, a drvored i ograda ih zatvaraju u potpunosti.

Južna cjelina sastoji se od bazenskog kompleksa Utrina, sportsko-rekreacijskih terena i zgrade za telekomunikaciju. Bazen Utrina sadržajni je nositelj čiji kompleks zauzima više od pola površine južne cjeline. Iskorištenost i uređenost kompleksa postepeno se smanjuje što se više udaljava od jezgre, odnosno zgrade bazena. Glavni pješački i kolni pristup zgradi smješten je uz njenu istočnu stranu te ujedno služi za gospodarski pristup. Južno od zgrade nalazi se velika otvorena i travnata površina koja je u posjedu bazena i shodno tome je ograđena. Uz njenu istočnu stranu nalaze se derutni i zapušteni sportski tereni za boćanje i mini golf te skladišni prostori. Ostali sportsko-rekreacijski tereni smješteni su uz istočni rub cjeline, a dio su sportskog centra Utrina. Sportski centar obuhvaća nogometni teren, tri teniska terena te popratne gospodarske građevine.

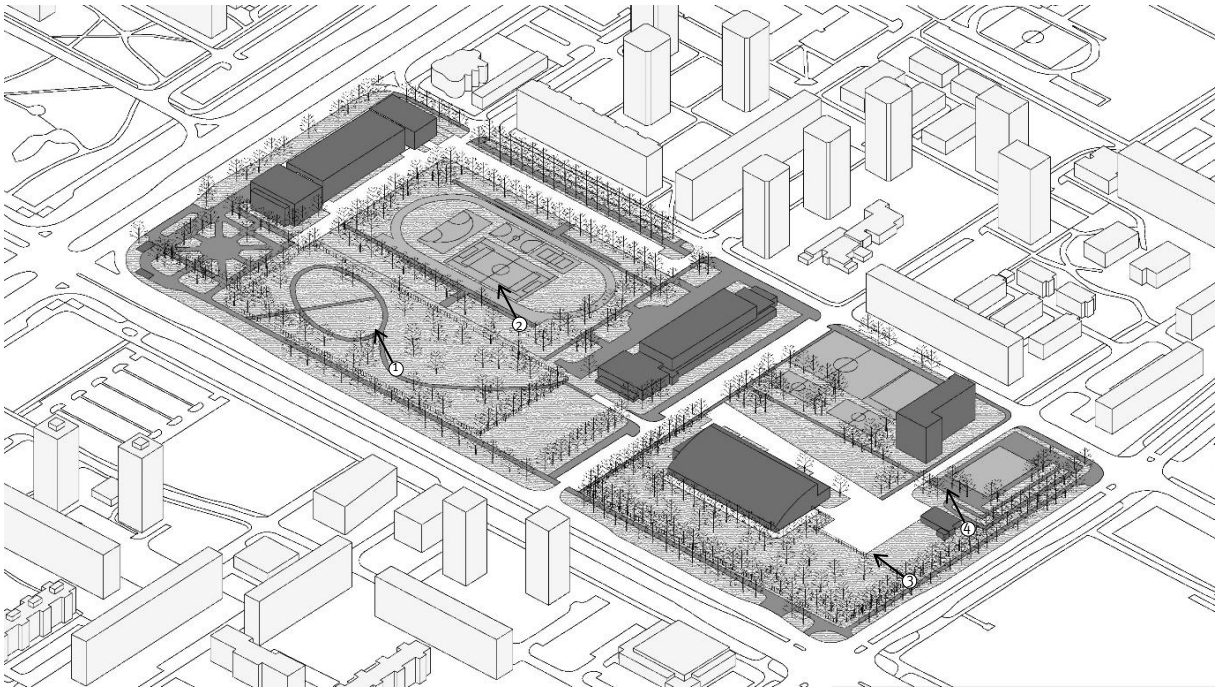

Slika 20: Aksonometrijski prikaz sportsko-rekreacijske zone Utrine (2018.)

Slika 21: Pogled na park za pse (2018.)

Slika 22: Pogled na sportske terene (2018.)

Slika 23: Pogled na zgradu bazena Utrina (2018.)

Slika 24: Pogled na derutne sportske površine (2018.)

3.2.5.3. Park Mamutica

Južni dio istočnog kraka potkove većim dijelom je neuređena travnata površina, s uređenim dječjim igralištem i derutnim sportskim terenom te parkiralištem. Zona parka s tri strane je omeđena gradskim avenijama, a na istočnoj strani graniči sa zgradom 'Mamutica' i njenom pristupnom cestom. Pješački kontakti s rubnim zonama izvan obuhvata prekinuti su prometnicama te međusobno nisu izravno povezani.

Cijela zona stihijski je uređena točkastim sadržajem razmještenim bez određene dosljednosti i međusobne povezanosti. Rubovi su definirani samo uz istočni rub zone, odnosno šetnicu koju prati dvostruki drvored, a parkovnu površinu odvaja od parkirališta. Navedena šetnica iznimno je jak koridor na kojeg se vežu sve uređene površine te stvara mogućnost logičnog nizanja sličnog popratnog sadržaja. Južni rub također završava parkiralištem, no njegov rub nije jasno definiran u prostoru, a jugoistočni rub je potpuno nedefiniran.

Pošto se glavna pješačka komunikacija odvija šetnicom uz koju se veže sadržaj, ulazi uređenih površina su nepregledni. Šetnica se nalazi uz krajnji istočni rub zone te ostavlja veliku prazninu i dilataciju od pješačke staze uz glavni prometni koridor na zapadnoj strani. Korisnik ne percipira prostor kao uređenu cjelinu, nego ju doživljava kao sadržajno praznu i neiskorištenu površinu s uređenim fragmentima. Načelo i logika oblikovanja vidljiva je jedino u dječjem igralištu koji svojim uređenim sadržajem kontrira stihijski nastalom i derutnom nogometnom terenu. Preostali sadržaj uz šetnicu čini jedna površina za boćanje koja je također stihijskog obilježja te svojim izgledom i lokacijom djeluje neznačajno. Uz sjeverni rub zone nalazi se spomenik Tarasu Ševčenku kao jedini preostali sadržaj. Skulptura, odnosno bista, odmaknuta je od pješačke staze i usmjerena prema jugu i pozadinskoj visokoj vegetaciji. Vegetacija je jedan od ključnih faktora koji utječe na preglednost te isticanje sadržajno uređenih površina. Izmjena planova slobodno razmještenom niskom i visokom vegetacijom unutar zone zatvaraju se pogledi prema sadržajima koji postaju naznačeni u prostoru tek iz vizure sa šetnice.

Urbanu opremu sačinjavaju drvene klupe, koševi za otpad i rasvjetna tijela uz šetnicu, a dječje igralište popunjavaju sprave uglavnom od prirodnih materijala i klupe postavljene uz stazu. Šetnica, prostor uz spomenik i pješačke staze uz prometne koridore su jedine izvedene u tvrdom opločenju. Staze koje se isprepliću unutar igrališta su pošljunčane s te s rubnjacima, a nogometni teren nije adekvatno dostupan, odnosno putevi su utabani u travnjaku.

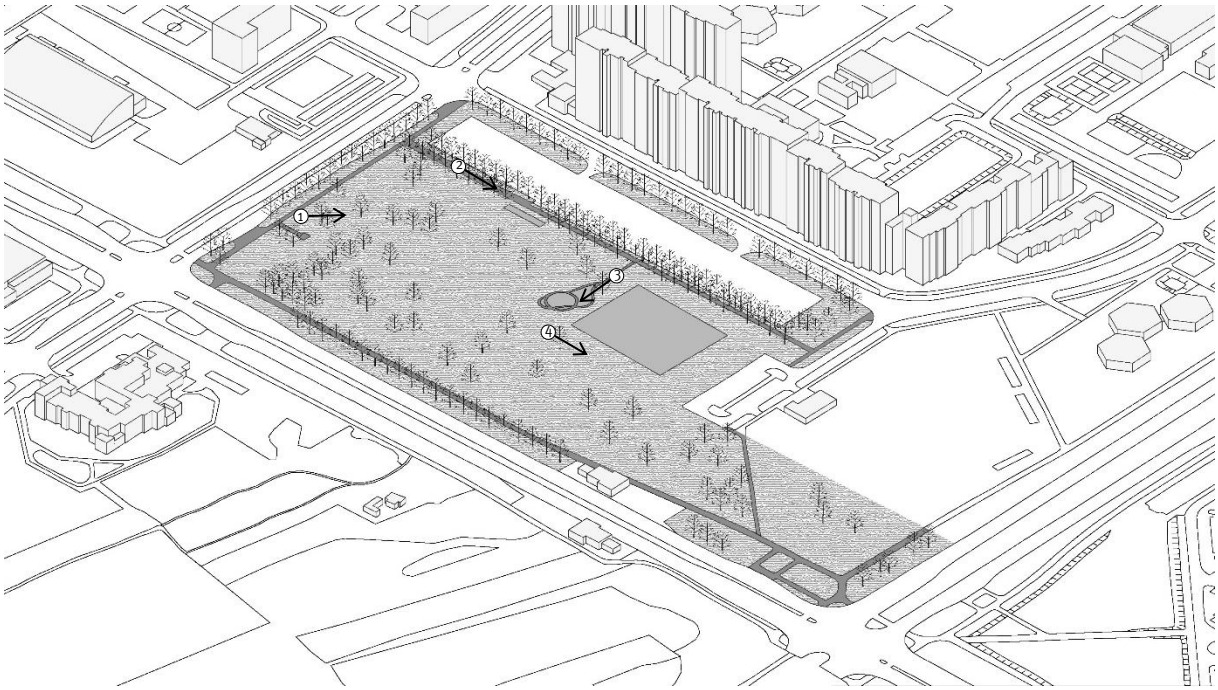

Slika 25: Aksonometrijski prikaz parka Mamutice (2018.)

Slika 26: Pogled na travnatu površinu i visoku vegetaciju (2018.)

Slika 27: Pogled na šetnicu između drvoreda (2018.)

Slika 28: Pogled na dječje igralište (2018.)

Slika 29: Pogled na derutni sportski teren i travnatu površinu (2018.)

3.2.5.4. Lakun

Istočni dio jezgre potkove obilježavaju površine urbanih vrtova, šikare, u manjem udjelu travnate i poljoprivredne površine te središnje postavljena trafostanica. Lakun je s tri strane omeđen gradskim avenijama, a s južne strane gdje je planiran produžetak Vatikanske ulice je otvoren prema stambenom naselju Sloboština. Zona je u izravnom pješačkom kontaktu s prethodno navedenim stambenim naseljem, ali je cestama odvojena od Bračka, stambenog naselja Sopot te parka Mamutica.

Zbog svoje sadržajne kaotičnosti u prostornoj organizaciji te velike površine, granice ove zone vidljivo su definirane samo u pogledu njenih pojedinih dijelova. Raščlanjenost te izmjena volumena unutar zone korisniku ne omogućavaju jasan pregled i poimanje mjesta. Rubovi cjeline percipiraju se samo uz prometne koridore koji ujedno i definiraju rub zone s tri strane. Iako je Lakun na južnoj strani otvoren prema naselju, sadržajno i pješački je nepovezan s njim, a rub ostaje nedefiniran zbog rahlog sloja arhitekture promjenjivih lomova u pročeljima.

Jezgra potkove vidljivo je njen najmanje pregledan i uređen te sadržajno najkaotičniji dio koji svojim obilježjima degradira njenu vrijednost i potencijal. Mozaik, forma te međuodnos poljoprivrednih površina i urbanih vrtova nema jasnu logiku i slijed prostornog razmještaja što ukazuje na njihovo etapno i stihijsko nastajanje. Urbani vrtovi fragmentirano su razmješteni po cijeloj površini zone, a parcelacije variraju između grupiranih pravilnih i pravokutnih te nepravilnih oblika. Poljoprivredne površine smještene su većinom u istočnom dijelu Lakuna, a unutar središnje površine nalazi se stambena kuća kao jedini takav tipološki oblik arhitekture. Dom za starije osobe nalazi se u sjeveroistočnom području zone kojeg omeđuju šikara, urbani vrtovi te gradske avenije, odnosno Islandska ulica i Ulica Savezne Republike Njemačke. Zapuštena područja pod šikarama površinski su prisutne najvećim udjelom unutar zone te su vidljivo prepuštene prirodnim procesima bez naznaka njihovog održavanja i smislenog postojanja. Središnje smještena trafostanica i dalekovod vidljiva je dominanca u prostoru uz čiji se istočni rub proteže prometnica nižeg značaja i presijeca cijelu zonu na dva dijela te spaja Islandsku ulicu sa južnim kontaktnim stambenim naseljem Sloboština. Na spomenutu prometnicu se u južnom dijelu veže druga koja se također spaja na Islandsku ulicu. Prometnica je vidljivi produžetak pristupne ceste od trafostanice, no zbog blizine središnje i općenito manjka sadržaja koji se veže na nju, neopravdana je u prostoru. Svi pješački putevi unutar zone, a izvan parcele socijalnog doma, izvedeni su od makadama: put uz južni rub Lakuna koji vodi do središnje prometnice, put uz urbane vrtove u sjeveroistočnom dijelu te zapadni put koji obrubljuje šikaru i spaja prometnicu sa zapadnim rubom zone. Ostali putevi unutar urbanih vrtova i poljoprivrednih površina nisu popločani te su utabani u zemlju.

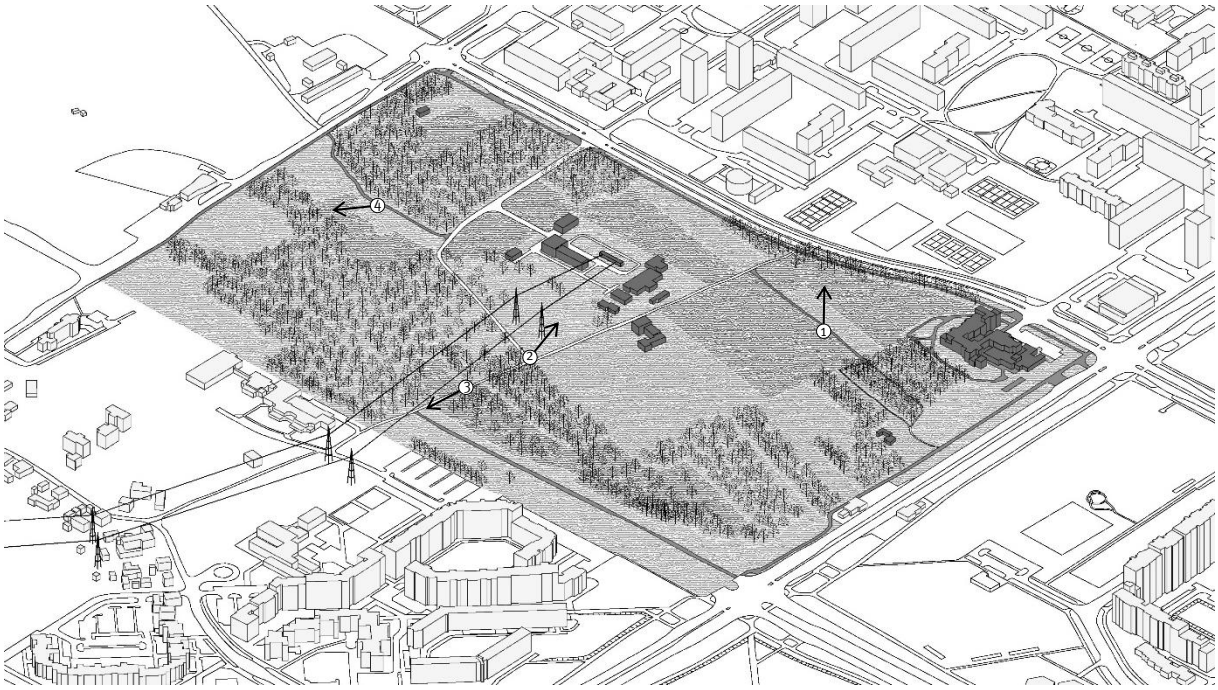

Slika 30: Aksonometrijski prikaz Lakuna (2018.)

Slika 31: Pogled na urbane vrtove (2018.)

Slika 32: Pogled na dalekovod i trafostanicu (2018.)

Slika 33: Pogled na cestu i vegetaciju (2018.)

Slika 34: Pogled na derutnu i zapuštenu površinu (2018.)

3.2.5.5. Bračak

Zapadni dio jezgre potkove najviše iskazuje stihijsko etapno nastajanje njenog sadržaja. Poljoprivredne površine pokrivaju najveći dio zone, no također se ističu stambena izgradnja i sportsko-rekreacijske površine u zapadnom predjelu. Bračak je samo sa istočne strane cjelovito obrubljen prometnicom, odnosno gradskom avenijom, sa sjeverne i južne strane je nekim dijelom obrubljen cestama, a zapadna strana je otvorena prema stambenom naselju Trnsko. Pješački je u direktnom kontaktu s prethodno navedenim stambenim naseljem, ali i sa zapadnim krakom potkove, odnosno parkom mladenaca.

Kao i kod Lakuna, ova zona je percepcijski teško prepoznatljiva kao jedna cjelina te su zbog izmjene vegetacijskih volumena njene granice vidljive u određenim prostornim trenucima. Istočna strana definirana je prometnicom koja Lakun odvaja od Bračka. Sjeverna strana je najbolje definirana arhitekturom i južnim poleđem stambenog naselja Siget, južna je određena pristupnom cestom naselja Podbrežje koje se trenutno sastoji od 4 izgrađene stambene lamele orijentirane sjever - jug, a zapadna strana je definirana visokim lamelama naselja Trnsko čiji duži rub uglavnom prati granicu zone.

Vidno degradirani dio Bračka, Plave potkove pa čak i centralnog dijela Novog Zagreba nalazi se u prostoru slobodne stambene izgradnje koja je neplanski nastala, a etapno stihijski širila u prirodno i kultivirano tkivo potkove. Većinom obiteljske kuće te manjim dijelom višestambena izgradnja pokrivaju jugozapadni dio Bračka a formirale su se uz organički oblikovane prometnice nižeg značaja i njenih odvojaka. Središnji te istočni dio zone većinom pokrivaju poljoprivredne površine koje na pojedinim mjestima sa sobom vežu stambenu izgradnju obiteljskih kuća. Šikare i zapušteni neuređeni dijelovi formirali su se kao otoci na kultiviranom zemljištu, ali ga sa južne i zapadne strane objedinjuju. Jedinstvena forma urbanih vrtova s nepravilnim oblicima parcelacije nalazi se uz sjeveroistočni rub zone te zapadno od gospodarskih građevina auto-praonice. Jasno razdvajanje kultiviranog zemljišta od zapadne stambene izgradnje i sportsko-rekreacijskih terena ističe se u koridoru šikare koji ih međusobno odjeljuje. Tri nogometna terena te popratne gospodarske i sportske građevine u sjeverozapadnom području Bračka dio su nogometnog sportskog centra Stjepan Spajić. Glavni teren s dvije strane je obrubljen gledališnim tribinama, jedan pomoćni teren je u dobrom stanju, a drugi je po opremljenosti i kvaliteti površine vidljivo najmanjeg značaja. Zapadno od sportskog centra te odvojeni prometnicom nalaze se tereni za mali nogomet, košarku i *squash*. Pješačke komunikacije unutar Bračka svode se na i prate pojedine dijelove prometne mreže između zapadne stambene izgradnje te oko sportskih terena i povezuju se ne zonu parka mladenaca.

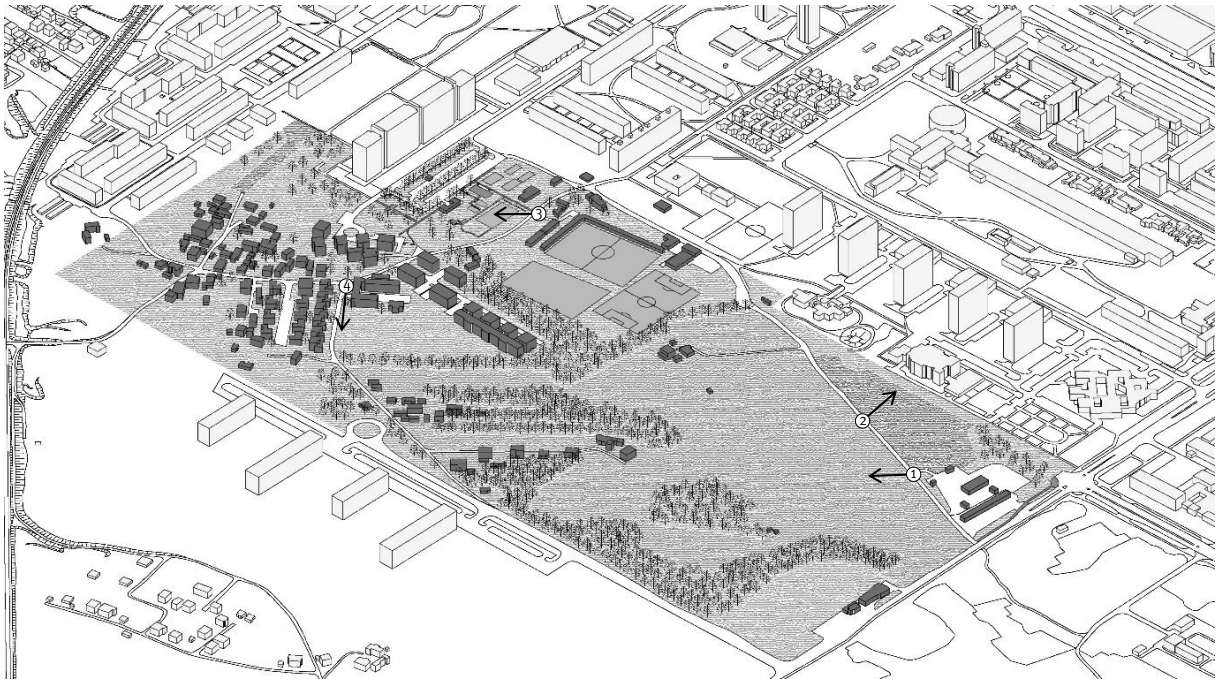

Slika 35: Aksonometrijski prikaz Bračka (2018.)

Slika 36: Pogled na poljoprivredne površine (2018.)

Slika 37: Pogled na šikare i poljoprivredne površine (2018.)

Slika 38: Pogled na sportske terene (2018.)

Slika 39: Pogled na stambenu izgradnju (2018.)

3.2.5.6. Park Mladenaca

Zapadni krak potkove je najstariji uređeni dio potkove te je kao i najsjevernija zona istočnog kraka, odnosno park Vjekoslava Majera, javni park s naglašenom ekološkom komponentom, ali i sportsko-rekreacijskom. Park je sa zapadne strane dijelom omeđen gradskom cestom i kontaktnim urbanim tkivom naselja Trnsko, sjevernom stranom ga obrubljuje Avenija Dubrovnik, istočna strana je definirana urbanim tkivom naselja Siget i njenom prometnicom, a južna strana je direktna granica sa zonom Bračak. Pješačka komunikacija zone je izravno povezana s navedenim stambenim naseljima i Bračkom.

Gusto vegetacijsko tkivo kontrastnog je obilježja naspram urbane izgradnje koja dovodi do izražaja duže strane parka i čini ga kompaktnim. Time i različitom slojevitošću u planovima rubne vegetacije zona je jasno definirana u svojim granicama. Južna i sjeverna strana definirane su krajnjom rubnom pješačkom komunikacijom uz Bračak, odnosno gradsku aveniju te rubovi predstavljaju kontrastne prijelaze u sadržaju i dodatno živom ogradom naglašavaju granične koridore.

Glavni ulazi u park jasni su te su formirani na sve 4 strane gdje se nadovezuju na kontaktne zone. Najviše su naglašeni putevi orijentirani sjever - jug koje na određenim i bitnim mjestima presijecaju komunikacije suprotne orijentacije koje vode do značajnih rubnih sadržaja. Park je svojom oblikovnom osnovom spoja geometrije i mirne organike komunikacija jasno podijeljen na tri dijela koji se postepeno povećavaju prema sjeveru. Volumeni raznolike vegetacije gusto su raspoređeni po cijeloj površini s otvorima na pojedinim mjestima gdje prolazi jutarnje i popodnevno sunce i stvara mjesta pogodna za cijeli ritam izmjene svjetlosti tijekom dana.

Prostorno dominiraju travnate površine, no točkasto su preko cijelog parka postavljeni sadržaji i oprema za rekreaciju te dječju igru. Veće takve površine pokrivaju središnji dio na zapadnoj strani gdje se nalazi park za pse opremljen klupama i šljunčanom stazom te u sjevernom dijelu parka gdje se nalazi travnata depresija s ne-kataloškim elementima za dječju igru. Cijelom dužinom parka postavljena je javna rasvjeta te mjestimično boravišne zone s klupama koje se nalaze uz pješačke komunikacije. Uz boravišne i rekreacijske površine te u jugozapadnom dijelu parka nalaze se urbani vrtovi koji se dijelom prožimaju u zonu Bračka. Glavna pješačka komunikacija izvedena je s rubnjakom i opločena lijevanim betonom, a ostale su gipke i pošljunčane.

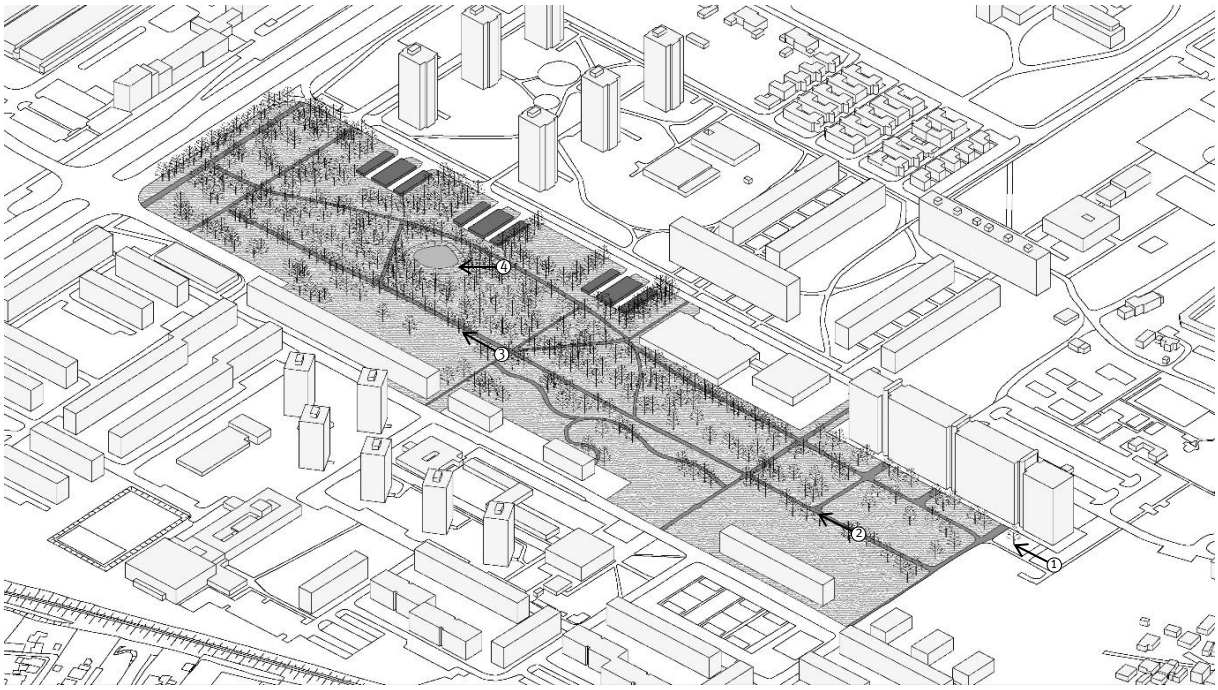

Slika 40: Aksonometrijski prikaz parka Mladenaca (2018.)

Slika 41: Pogled na visoku vegetaciju i zgradu 'Superandrija' (2018.)

Slika 42: Pogled na boravak i dječje sprave (2018.)

Slika 43: Pogled na glavnu stazu i visoku vegetaciju (2018.)

Slika 44: Pogled na dječje sprave u depresiji (2018.)

3.2.6. Analiza povezanosti (grafički prilog 10)

I. Cjeloviti obuhvat

Plava potkova u neposrednom je kontaktu s Velesajmom, Hipodromom te parkom Bundek koji zajedno formiraju jednu cjelinu i odvajaju rijeku od stambenih naselja te je autorska sugestija da se obuhvat potkove poveže i spoji s navedenom cjelinom. Zbog jake prometnice, potrebno je omogućiti direktnu vezu zapadnog kraka potkove s Velesajmom planiranim pothodnikom koji svojim oblikovanjem ostvaruje fizički i vizualni kontakt. Istočni krak potkove potrebno je povezati s Bundekom preoblikovanim pješačkim prijelazom na način omogućavanja vizualne asocijacije Plave potkove.

II. Park Vjekoslava Majera

Poželjno je vizualno i pješački naglasiti glavnu vezu sa zapadnim te istočnim stambenim naseljima i zelenilom Središća te Zapruđa, a također je poželjno planirati i ostvariti vezu ta dva naselja kroz park. Na sjevernoj strani je potrebno preoblikovati pješačku vezu s parkom Bundek, a na južnoj strani potrebna je veza sa sportsko-rekreacijskom zonom Utrine putem rekonstrukcije pothodnika na način omogućavanja vizualne asocijacije potkove.

III. Sportsko-rekreacijska zona Utrine

Preporuča se vizualno i pješačko naglašavanje glavnih veza sa zapadnim te istočnim stambenim naseljima i zelenilom Sopota i Utrine. Na sjevernoj strani oblikovati pješačku vezu s parkom Vjekoslava Majera na prethodno opisani način, a južnu stranu je potrebno povezati s parkom Mamutica, odnosno preoblikovati pješački prijelaz na način vizualne asocijacije potkove.

IV. Park Mamutica

Ostvariti vizualni i pješački naglasak na glavnu vezu sa istočnim i južnim stambenim naseljem i zelenilom Travnog te Dugava, a zapadnu vezu s Lakunom. Na sjevernoj strani je potrebno vizualno preoblikovati pješačku vezu sa sportsko-rekreacijskom zonom Utrine na prethodno navedeni način, a na zapadnoj strani potrebno je ostvariti neprekinutu pješačku vezu planiranim pothodnikom kojeg treba oblikovati na načina vizualne asocijacije potkove.

V. Lakun

Poželjno je vizualno i pješački naglasiti glavne veze sa sjevernim i južnim stambenim naseljima te zelenilom Sopota i Sloboštine, a također se preporuča planiranje veze sa sjevernim sklopom Građevinske škole. Na istočnoj strani potrebno je formirati direktnu pješačku vezu s parkom Mamutice na prethodno spomenuti način, a na zapadnoj strani se preporuča oblikovanje pješačkog mosta koji se povezuje s Bračkom, na način isticanja vizualne prepoznatljivosti potkove.

VI. Bračak

Preporuča se vizualno i pješačko naglašavanje glavnih veza sa sjevernim te zapadnim stambenim naseljima i zelenilom Sigeta i Trnskog, ali i s planiranim južnim tržnim centrom. Poželjno je i planirati veze sa stambenim naseljem i zelenilom Podbrežja na južnoj strani, a na sjevernoj veze sa stambenom zonom naglašenih prostornih kontura. Na istočnoj strani potrebno je ostvariti direktnu pješačku vezu s Lakunom oblikovanjem pješačkog mosta na prethodno navedeni način, a zapadnu stranu potrebno je pješački direktno povezati i nadovezati na glavnu komunikaciju parka Mladenaca.

VII. Park Mladenaca

Ostvariti vizualni i pješački naglasak na glavne veze sa zapadnim te istočnim stambenim naseljem i zelenilom Trnskog i Sigeta. Poželjno je planirati dodatnu vezu sa stambenom zonom Sigeta. Južnu stranu potrebno je povezati s Bračkom, a na sjevernoj strani je nužno ostvariti direktan pješački kontakt s Velesajmom planiranjem pothodnika i oblikovanjem na način vizualne asocijacije potkove

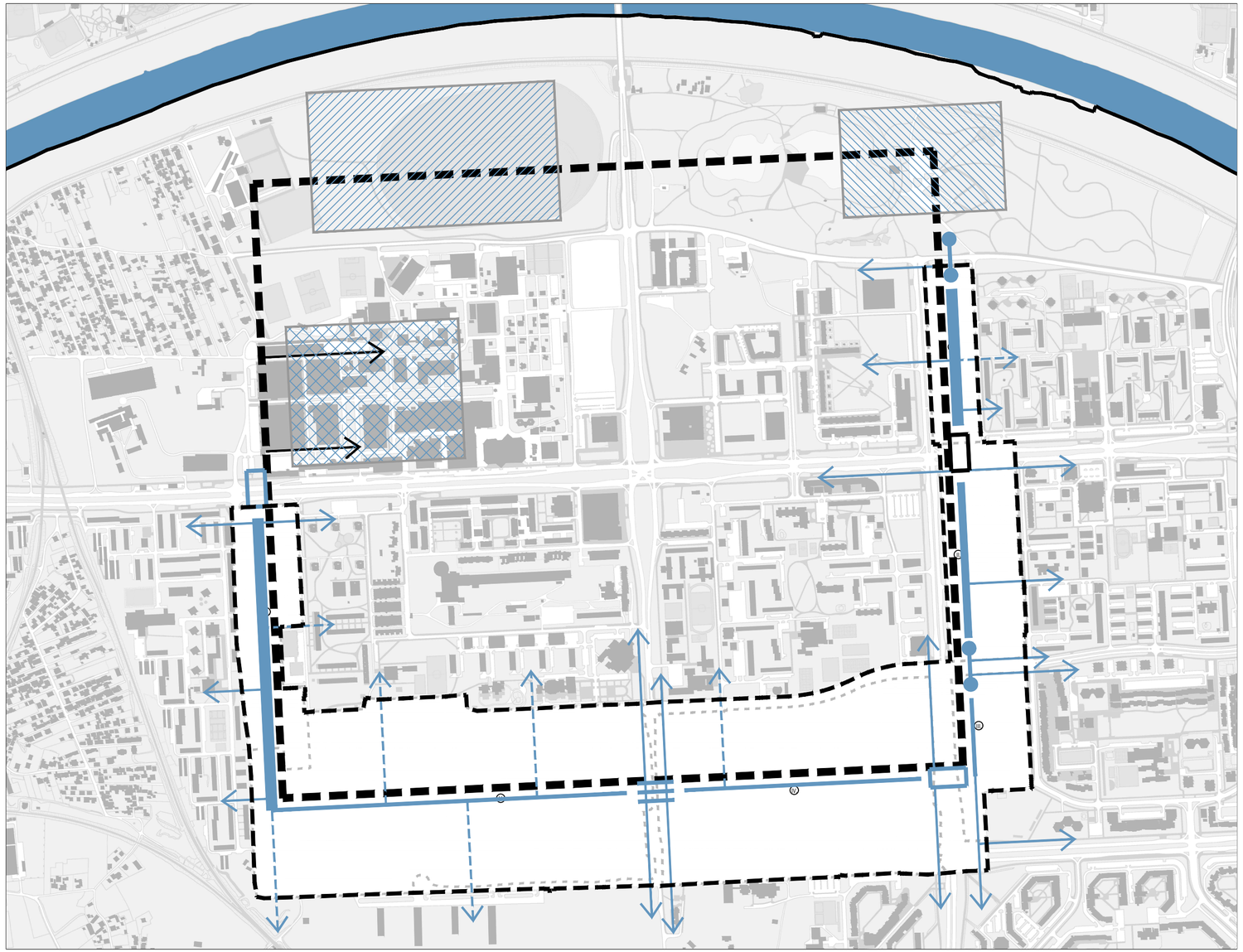

Grafički prilog 10:
ANALIZA POVEZANOSTI

S

M 1:10.000 100 0 200 m

Tumač znakovlja

Administrativne, prirodne i ostale granice

- granica Novog Zagreba
- rijeka Sava
- predmetni obuhvat - Plava potkova
- granica zona potkove
  - I. park Vjekoslava Majera
  - II. sportsko-rekreacijska zona Utrine
  - III. park Mamutica
  - IV. Lakun
  - V. Bračak
  - VI. park Mladenaca

Povezivanje unutar obuhvata potkove

- rekonstrukcija postojećeg pothodnika
- planirani pothodnik
- planirani pješački most
- preoblikovanje postojećeg pješačkog prijelaza
- naglašavanje postojeće veze s kontaktnom zonom
- planirana veza s kontaktnom zonom

Opremljenost sadržajem

- slaba opremljenost
- umjerena opremljenost
- dostatna opremljenost

Nadovezivanje sadržaja na potkovu

- planirani pješački i sadržajno povezani prsten
- prožimanje sadržaja potkove kroz Velesajam
- planirana veza kroz Velesajam
- prožimanje sadržaja potkove kroz Hipodrom
- prožimanje sadržaja potkove kroz park Bundek

3.2.7. Analiza površina i urbane strukture (grafički prilog 11)

I. Cjeloviti obuhvat

Plava potkova s proširenim obuhvatom stvara jedinstvenu cjelinu koju je potrebno urediti na način površinske obnove, uklanjanja, relociranja i nadopunjavanja sadržajem, revitalizacije, značajnim preoblikovanjem te urbanom obnovom ili preobrazbom. Temeljem provedene strateške studije[43], područje Velesajma uređuje se na način urbane obnove, a njegov istočni dio GUP-om je određen za provedbu natječaja te se uređuje značajnim preoblikovanjem. Područje Hipodroma u zapadnom je dijelu predviđen za urbanu obnovu zbog derutnog stanja građevina, a sportsko-rekreacijski dio se preporuča sadržajno nadopuniti. Zapadni dio parka Bundek mjestimično je opremljen sadržajem te se zbog toga predlaže njegova nadopuna, a za istočni dio je proveden natječaj te je planirana intervencija značajnim preoblikovanjem. Ta dva dijela su presječena GUP-om planiranim te natječajem provedenim rješenja mosta te je navedeni koridor također određen za značajno preoblikovanje. Cijeli potez južnog Prisavlja unutar obuhvata potrebno je revitalizirati. Stupanj intervencije na površinama i urbanoj strukturi unutar zona potkove detaljno je pojašnjen nadolazećim tekstom.

II. Park Vjekoslava Majera

Najadekvatnije opremljenu i oblikovanu zonu je poželjno upotpuniti dodatnim sadržajem za boravak te sport i rekreaciju kako bi velika površina bila opravdana za zadržavanje korisnika. Sadržajem se popunjavaju rubna područja uz glavne staze uz obavezno očuvanje vegetacije, a postojeće klupe je potrebno zamijeniti zbog trošnog stanja. Postojeće garažno-skladišne građevine poželjno je obnoviti zbog njihovog derutnog stanja.

III. Sportsko-rekreacijska zona Utrine

Park za pse i travnatu površinu kod zgrade bazena Utrine je potrebno preoblikovati zbog iznimnog nedostatka sadržaja na inače vrijednim površinama, a poželjno je očuvati prvotan način njihovog korištenja. Sportski tereni južnog predjela i popratne građevine potrebno je revitalizirati zbog njihovog derutnog stanja, a park Kardinala Alojzije Stepinca se treba vegetacijski smisleno nadopuniti. Postojeće edukacijske građevina kao i zgrada bazena Utrina se zadržavaju, no skladišnu građevinu u najjužnijem predjelu zone je zbog derutnog stanja potrebno obnoviti za korištenje.

---

43 *Programske smjernice i program sadržaja strateškog gradskog projekta Zagrebački Velesajam,* Sveučilište u Zagrebu – Arhitektonski fakultet – Zavod za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada Zagreba, 2015.

IV. Park Mamutica

Park je potrebno popuniti sadržajem za boravak te sport i rekreaciju za njegovo adekvatno korištenje i potrebe obližnjeg stanovništva. Pri oblikovanju je obavezno zadržavanje sve postojeće vegetacije.

V. Lakun

Cijelu zonu je potrebno raščistiti od šikara, poljoprivredne površine prenamijeniti u površine javnog korištenja prikladnije za urbano područje te urbane vrtove smisleno povezati u jednu cjelinu. Njih je poželjno smjestiti uz rubna područja zone okrenuta prema kontaktnim stambenim naseljima, na način da ne ulaze u koridor dalekovoda. Zonu je potrebno preoblikovati i popuniti sadržajem shodno potrebama stanovnika. Postojeća zgrada doma za starije osobe se zadržava, a građevine trafostanice se nužno zadržavaju zbog njihovog strogog tipološkog određenja te prostornim planom utvrđene lokacije. Ostale građevine su predviđene za rušenje zbog njihovog obilježja neadekvatnog za urbano područje.

VI. Bračak

Zonu je potrebno raščistiti od šikara te kao u Lakunu prenamijeniti poljoprivredne površine. Površine urbanih vrtova je poželjno prebaciti u zonu Lakuna kako bi bile smisleno grupirane. Sportsko-rekreacijske terene je poželjno premjestiti na lokaciju podalje od stambenih zgrada zbog utjecaja buke. Cijelu zonu je potrebno preoblikovati i popuniti sadržajem shodno potrebama stanovnika. Za rušenje su predviđene građevine auto-praonice zbog njihovog derutnog stanja te se premještaju uz sjeverni rub zone, građevina benzinske stanice zbog proširenja prometnog koridora te ostale pojedine kuće ruralnog obilježja te popratne sportsko-rekreacijske građevine koje se premještaju zajedno sa sportskim terenima. Stambena zona u jugozapadnom dijelu Bračka predviđena je za rušenje u cijelosti zbog njenog ruralnog obilježja i stihijske strukture neprimjerene za urbano područje. Moguća lokacija preoblikovane stambene zone određena je uz sjeverni rub zone koji se smatra najadekvatnijim zbog mogućnosti otvaranja prema jugu i oblikovanoj gradskoj parkovnoj površini. Stambena zona je prikladan i komplementaran sadržaj javnom gradskom parku kojem daje određenu konstantu korištenja, a time i „život“.

VII. Park Mladenaca

Zapadno područje zone je poželjno preoblikovati i upotpuniti boravišnim te sportsko-rekreacijskim sadržajem uz nužno zadržavanje postojeće vegetacije. Unutar parka se nalaze garažno-skladišne građevine koje je potrebno obnoviti zbog njihovog derutnog stanja.

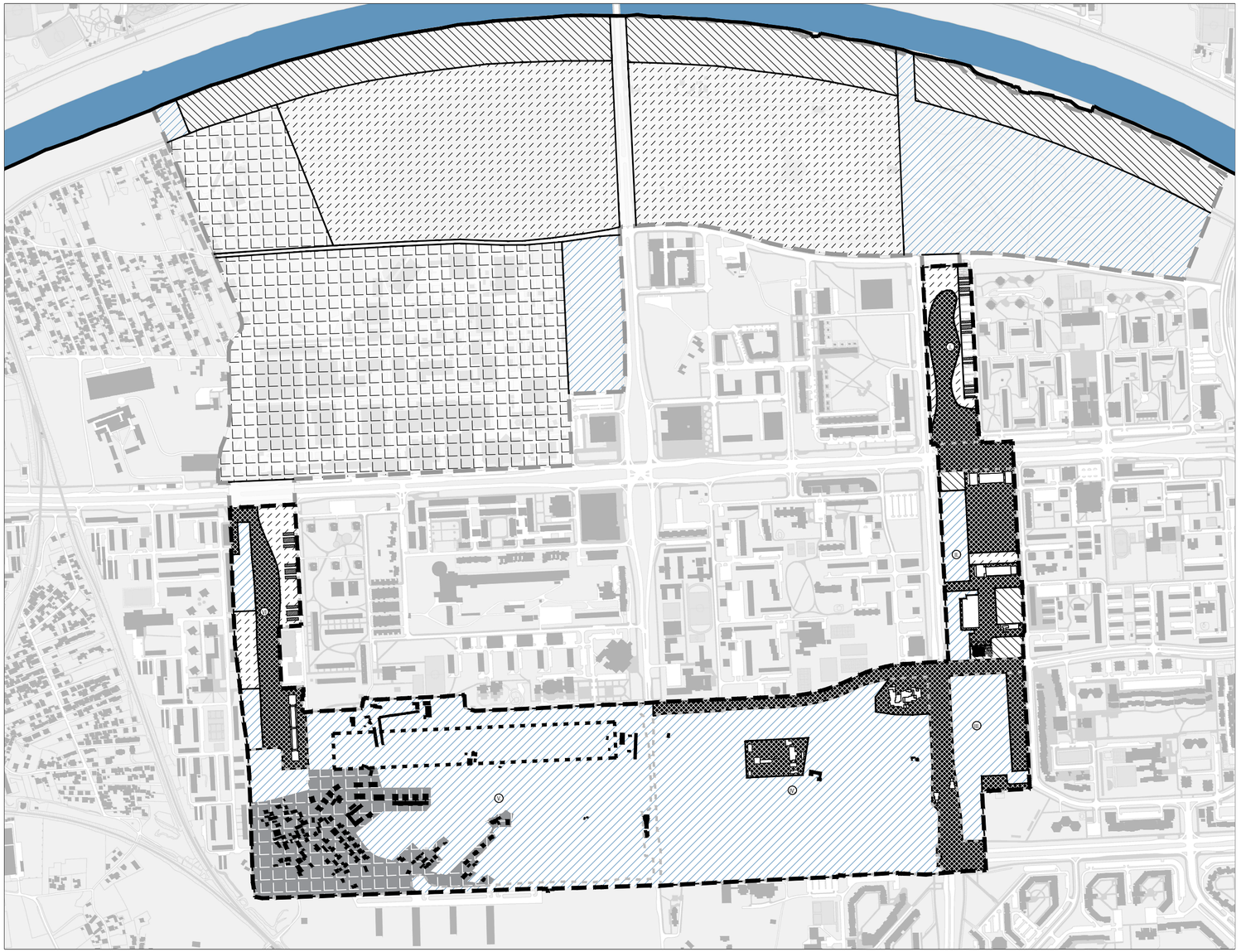

Grafički prilog 11:

ANALIZA POVRŠINA I URBANE STRUKTURE

M 1:10.000 — 100 — 0 — 200 m

Tumač znakovlja

Administrativne, prirodne i ostale granice

- granica Novog Zagreba
- rijeka Sava
- predmetni obuhvat - Plava potkova
- granica zona potkove
  - I. park Vjekoslava Majera
  - II. sportsko-rekreacijska zona Utrine
  - III. park Mamutica
  - IV. Lakun
  - V. Bračak
  - VI. park Mladenaca
- obuhvat proširenja Plave potkove

Stupanj preoblikovanja površine

- površinska obnova
- revitalizacija
- nadopunjavanje sadržajem
- značajno preoblikovanje

Stupanj intervencije na urbanoj strukturi

- urbana obnova
- urbana preobrazba stambene zone
- lokacija predviđena za preoblikovanu stambenu zonu
- zadržane zgrade
- zgrade predviđene za revitalizaciju
- zgrade predviđene za rušenje

3.2.8. Analiza prometnih komunikacija (grafički prilog 12)

I. Cjeloviti obuhvat

Planirane prometnice uvedene su zbog potrebe boljeg kolnog povezivanja bitnih sadržaja u prostoru te općenitog kolnog rasterećenja postojećih avenija. Mogu se podijeliti u odnosu na predviđeno kolno opterećenje, odnosno prometnice s jednom, dvije ili tri trake. Središnja os je u dijelu između Bračka i Lakuna planirana kao prometni koridor s tri trake te je zbog mogućnosti uvođenja tramvajske linije određen široki travnati pojas između traka. Predlaže se i pomak autobusnih stanica koje se nalaze uz navedenu dionicu središnje osi te bi se planirane povezivale na predviđene pješačke površine koje će se idućom analizom utvrditi. Planirani produžetak Vatikanske ulice koji prati južni rub Lakuna i Bračka predviđen je kao prometnica s dvije trake te je dovoljno odmaknut od sjevernih kontaktnih stambenih naselja kako ne bi stvarao probleme s bukom. Prometnica koja prati zapadni rub potkove, odnosno Bračka i parka Mladenaca povezuje Aveniju Dubrovnik s planiranim produžetkom prethodno navedene prometnice te je predviđena kao cesta s jednom trakom i na dva mjesta se priključuje na stambene ulice Trnskoga. Posljednja planirana prometnica produžetak je Islandske ulice, no smanjuje joj se značaj i uvodi se također kao prometnica s jednom trakom. Njen produžetak završava u stambenoj ulici Sigeta te se na dva dodatna mjesta priključuje na stambeno naselje. Planirana stambena zona je zamišljena s mogućim kolnim priključcima s prethodno spomenute prometnice koja su u odnosu naspram njega nalazi uz sjeverni rub, ostavljajući južni i najpoželjniji dio slobodnim za komunikaciju s oblikovanim parkom. Sve navedene planirane prometnice, uz određene korekcije, nalaze se unutar GUP-om određenih prometnih koridora te se isto tako povezuju na njime određene prometnice.

Unutar zona Bračak i Lakun, zbog neadekvatne matrice i prostornih stavki određenih za rušenje, sve postojeće prometnice su predviđene za uklanjanje osim pristupne ceste trafostanici. Ostale postojeće ceste unutar te izvan obuhvata zona utvrđene su adekvatnima i time zadržane u prostoru bez korekcija i preoblikovanja.

Glavne biciklističke komunikacije zamišljene su kroz sva područja potkove formirajući se od južnog ruba Lakuna i Bračka pa sve do južnog savskog nasipa, obrubljujući sjeverni dio Hipodroma i parka Bundek. Većim dijelom je predviđena njihova rekonstrukcija zbog adekvatnog odvajanja od pješačkog i kolnog prometa te povezivanje zbog prekida na određenim dionicama. Planirani biciklistički koridori obrubljuju Lakun i Bračak, prate zapadni rub parka Mladenaca i nastavljaju se sve do savskog nasipa sa čije dionice se spuštaju na park Vjekoslava Majera i prolaze njegovim zapadnim rubom te nadovezuju na ostatak mreže.

I. Park Vjekoslava Majera

Utvrđeno je da je zona adekvatno pješački povezana te da su korekcije postojećih ili planiranje novih nepotrebne, no predlaže se obrubljivanje staza rubnjakom i opločenje čvršćim materijalom.

II. Sportsko-rekreacijska zona Utrine

Većina postojećih pješačkih staza i površina se zadržava, no staza unutar parka za pse predviđena je za korekciju pošto je analizom zelene infrastrukture ovo područje utvrđeno za preoblikovanje. Staze uz derutne sportske terene i skladišnu građevinu predviđene su za uklanjanje i njihovo preoblikovanje shodno cjelovitim preoblikovanjem spomenutog područja.

III. Park Mamutica

Sve pješačke staze unutar ove zone se zadržavaju osim prostorne dijagonale u južnom području koja je predviđena za uklanjanje i preoblikovanje zbog njenog neadekvatnog povezivanja. Ostale staze koje se uvode planiraju se u skladu s novim sadržajem.

IV. i V. Lakun i Bračak

Planirane glavne staze ovih zona predviđene su uz glavne kolne koridore te ih u cijelosti obrubljuju. Postojeće staze unutar zona, osim unutar doma za starije koje se preoblikuju, uklanjaju se zbog prethodno uklonjenog sadržaja kojeg su povezivale i njihove neadekvatne strukture. Predviđeni pješački prijelazi planirani su na rubnim područjima, odnosno u kontaktu s planiranim prometnicama. Glavne pješačke površine planirane su uz središnju prometnu os te su povezane pješačkim mostom. U navedenim područjima predviđena je gravitacijska točka omeđena raznim javnim sadržajima, na koje se povezuju sve popratne planirane staze i sadržaji. Ideja potječe iz reinterpretacije novozagrebačkog gradskog centra. Prvotnom urbanističkom idejom, gradski centar trebao se nalaziti na sjecištu središnje osi i glavne gradske avenije, u obliku pješačkog platoa okruženim građevinama javnog sadržaja. Navedena ideja nije nikad ostvarena te autorsko je mišljenje da se pješački centar ne može ostvariti uz koridore iznimnog kolnog značaja, gdje je kolni prijevoz u velikoj prostornoj prednosti te guši pješačko komuniciranje i stvara prolazno i ubrzano poimanje mjesta, suprotno od pješačkog centra koji treba biti prostor zadržavanja. Autorska ideja je dilatacija pješačkog centra od kolnog, njegov smještaj unutar pješačke zone i planiranog gradskog parka, zadržavajući obilježje uz glavnu i središnju os.

VI. Park Mladenaca

Pojedine pješačke staze predviđene su za korekcije i preoblikovanje ili uklanjanje zbog mogućnosti adekvatnijeg povezivanja sadržaja, a glavna staza je zadržana.

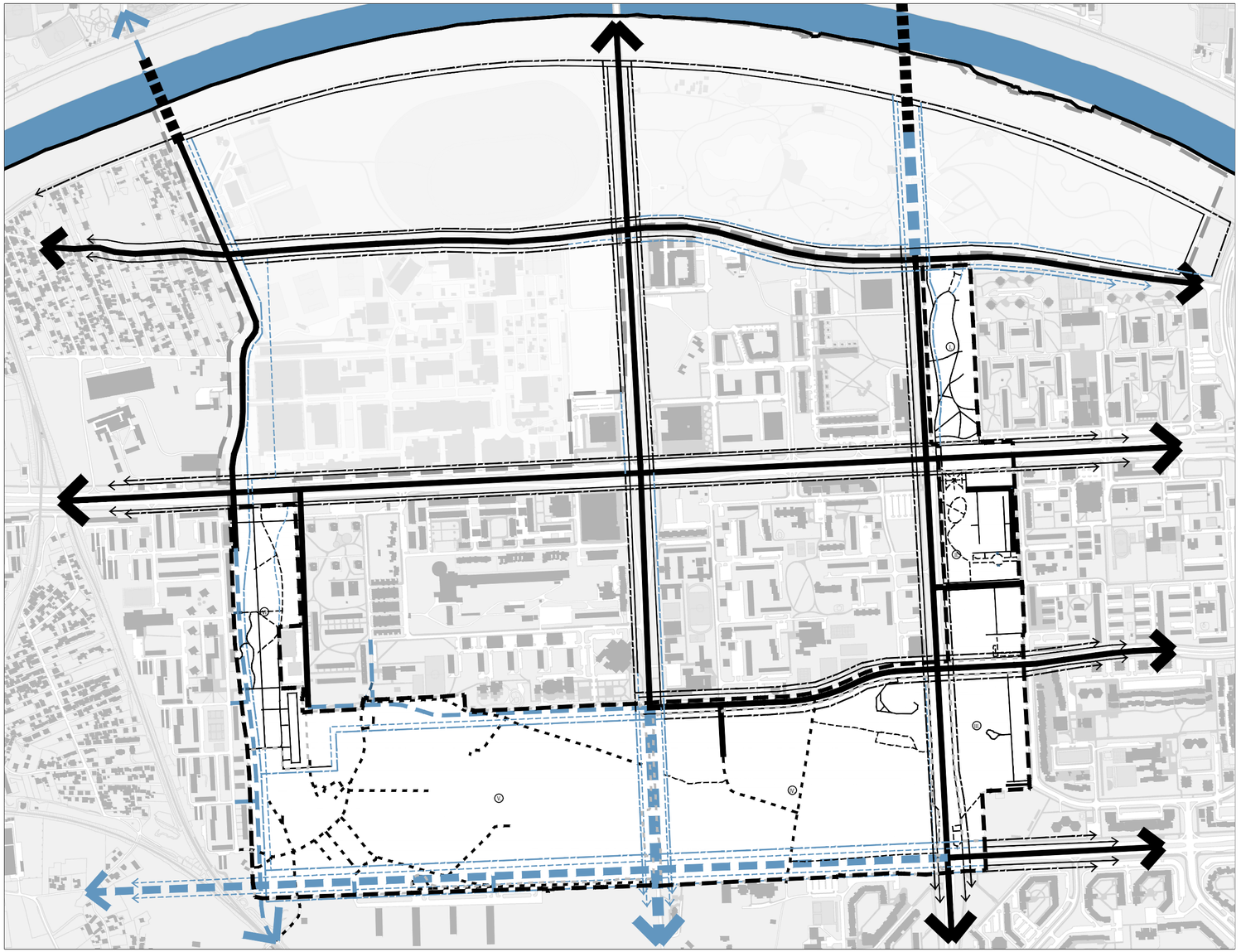

Grafički prilog 12:
ANALIZA PROMETNIH KOMUNIKACIJA

M 1:10.000 — 100 — 0 — 200 m

Tumač znakovlja

Administrativne, prirodne i ostale granice

- granica Novog Zagreba
- rijeka Sava
- predmetni obuhvat - Plava potkova
- granica zona potkove
  - I. park Vjekoslava Majera
  - II. sportsko-rekreacijska zona Utrine
  - III. park Mamutica
  - IV. Lakun
  - V. Bračak
  - VI. park Mladenaca
- obuhvat proširenja Plave potkove

Intervencije na kolnom prometu

- zadržane prometnice
- prometnice predviđene za uklanjanje
- planirane prometnice s jednom trakom
- planirana prometnica s dvije trake
- planirane prometnice s tri trake
- planirani mostovi

Intervencije na biciklističkom prometu

- zadržane biciklističke staze
- planirane biciklističke staze

Intervencije na pješačkom prometu

- zadržane pješačke staze
- staze predviđene za uklanjanje
- planirane glavne pješačke staze
- planirane glavne pješačke površine

3.3. Osvrt na stanje i mogućnosti

Istraživanjem odnosa Novog Zagreba s gradom, prostornih značajki Plave potkove i neposrednog urbanog tkiva te provedenim analizama utvrđeni su osnovni problemi i potencijali predmetnog područja.

Zeleni sustav Plave potkove i kontaktnog urbanog tkiva pokriva veliki dio površina, međutim većina ih je neadekvatno i stihijski sadržajno uređena ili u derutnom stanju. Shodno tome, broj uređenih parkovnih površina je malen te u većini slučajeva su prostorno organizirani kao jedna površina unutar stambenog naselja. Potreba za takvim javnim površinama dodatno opravdava predmetno oblikovanje i uređenje Plave potkove kao sustav parkova u kontaktu s brojnim stambenim naseljima.

Homogena i jasna urbana struktura koja uokviruje potkovu svojom arhitekturom u nekim dijelovima ulazi u nju te osim boravišnim stvara potencijal nadopunjavanja parkovnog sustava raznolikim sadržajem komplementarnim sportsko-rekreacijskoj te društvenoj namjeni. Značajna problematika urbane strukture nalazi se u stihijskoj i kaotičnoj stambenoj zoni unutar jezgre potkove kojoj je utvrđena urbana preobrazba te premještanje na novu lokaciju, omogućujući određenu konstantu korištenja prostora planiranog gradskog parka.

Kolni sustav ocijenjen je nedovoljno dobrim za prostorne potrebe te je nadopunjen mrežom prometnica različitih značaja. Povezanost područja javnim prometom južno od glavne avenije je neadekvatna te je s pogledom u budućnost unutar travnatog otoka središnje osi omogućeno dovoljno prostora za provlačenje tramvajskog koridora koji bi se nadovezao na postojeći uz aveniju ili nastavio po središnjoj osi do starogradske jezgre prema viziji prometnog razvoja grada.

Jedan od najvećih prostornih potencijala primijećen je u mogućnosti stvaranja velikih pješačkih zona unutar jezgre potkove, uz središnju prometnu os te međusobno povezanima pješačkim mostom. Potencijal koji bi omogućio reinterpretaciju novozagrebačkog gradskog centra prema prvobitnom planu urbanističkog uređenja Novog Zagreba. Kao ideja zatvaranja Plave potkove s priobalnim područjem razmatra se mogućnost povezivanja njenih krakova preko Velesajma, Hipodroma te parka Bundek.

4. Uređenje Plave potkove

Završnim dijelom rada definira se program sadržaja, određuju smjernice za uređenje te predlaže konceptualno urbanističko-krajobrazno rješenje cjelovitog uređenja Plave potkove s mogućnošću njenog proširenja. Definirane zone Plave potkove formiraju jednu cjelinu te ih se nastoji sadržajem i uređajnim smjernicama smisleno povezati kako bi se ideja potkove kao neprekinuti sustav krajobrazno uređenih površina fizički, mentalno te vizualno poimala. Ideja njenog proširenja prema sportsko-rekreacijskoj zoni Hipodroma i parka Bundeka proizlazi iz autorskog koncepta uokvirivanja urbaniziranog područja Novog Zagreba.

Prethodnim poglavljem analiziranim zonama između ostalog utvrđena je njihova postojeća sadržajna opremljenost koja varira ovisno o pojedinoj zoni. Sadržajno najviše popunjene zone su Park Vjekoslava Majera, sportsko-rekreacijska zona Utrine te park Mladenaca, a najmanje popunjene ili kaotično strukturirane zone su park Mamutica, Lakun i Bračak. Shodno tome, za svaku zonu određen je drugačiji program sadržaja uvjetovan okolnim kontekstom, korištenjem i namjenom površine te društvenim potrebama. Sadržajni program kojeg se određuje zoni obuhvaća isključivo planiranu i revitaliziranu strukturu kojom se pojedina zona nadopunjava i obnavlja, a prikazan je tablicama.

4.1. Scenarij za moguće proširenje Plave potkove

Ovim poglavljem određen je mogući scenariji za prožimanje sadržaja iz Plave potkove te veza kroz Velesajam, Hipodrom i park Bundek kako bi se cjelina zatvorila te formirala pješački i sadržajno povezani prsten.

Plavi prsten[44]:

Proširenje se određuje u sjevernim kontaktnim zonama krakova potkove. Zapadni krak se pješački direktno povezuje pothodnikom na prostor Velesajma kroz čiji sadržaj se prožima pješačka komunikacija te na kraju nadovezuje na Hipodrom. Glavnom stazom Hipodroma se dolazi do savskog nasipa i preko šetnice priključuje na park Bundek. S navedene šetnice spušta se komunikacija koja razdvaja park Bundek i tematski park Bundek - Racinjak, a nastavlja se i povezuje na glavnu komunikaciju istočnog kraka Potkove.

Navedenim scenarijem forma Plave potkove se proširuje te nadovezuje na komplementarnu urbanističko-krajobraznu cjelinu prijelazne zone između Save i urbaniziranog područja Novog Zagreba.

[44] Scenarij je detaljnije opisan te grafički prikazan prilogom *Koncept urbanističko-krajobraznog rješenja uređenja Plave potkove s mogućnošću formiranja Plavog prstena*

4.2. Sadržajni program i smjernice za uređenje zona Plave potkove

Smjernice određene ovim poglavljem napisane su kao programska vodilja te uređajna podloga za Urbanistički plan uređenja Plave potkove. Opće i detaljne smjernice predložene su za svaku pojedinačnu zonu unutar potkove te predstavljaju autorsku viziju uređenog prostora koja se temelji na prethodno utvrđenim prostornim značajkama predmetnog i šireg predmetnog obuhvata te provedenim prostornim analizama. Detaljnost i sadržaj smjernica određena je te prilagođena razini pripremljenog sadržajnog programa, a koriste se za daljnju izradu konceptualnog rješenja uređenja Plave potkove.

Opće smjernice za uređenje zone odnose se na ideju cjelovitog izgleda i povezivanje na kontaktno područje ili zonu, a detaljne smjernice preciznije određuju mjere uređenja i očuvanja zatečenog stanja prema kategorijama[45] koje su određene na slijedeći način:

1) Zeleni sustav
   Smjernice koje propisuju prostornu organizaciju i način oblikovanja boravišnog, sportskog, prirodnog i ostalog sadržaja otvorenih površina.
2) Urbana struktura
   Smjernice koje propisuju prostornu organizaciju i način oblikovanja stambenog sklopa, stambenih, društvenih, poslovnih i ostalih građevina.
3) Kolni sustav
   Smjernice koje propisuju prostornu organizaciju i način oblikovanja glavnih i sporednih prometnica te prometa u mirovanju.
4) Biciklistički sustav
   Smjernice koje propisuju prostornu organizaciju i način oblikovanja glavnih i sporednih biciklističkih staza te ostalog popratnog sadržaja.
5) Pješački sustav
   Smjernice koje propisuju prostornu organizaciju i način oblikovanja trgova, plaza, šetnica te glavnih i sporednih pješačkih staza.

.

[45] Pojedine zone ne sadrže strukture unutar svih navedenih kategorija pa se smjernice za te kategorije neće pisati.

4.2.1. Sadržajni program i smjernice za uređenje parka Vjekoslava Majera

Tablica 1: sadržajni program parka Vjekoslava Majera	I. PARK VJEKOSLAVA MAJERA (P=6.5 ha)	
	Osnovna struktura	**Detaljna struktura**
Zeleni sustav	boravišni prostor	klupe za sjedenje, stolovi za društvene igre, koševi za otpad (uključujući pseći), paviljoni, elementi pitke vode, rasvjetna tijela
	dječje igralište	raznolike sprave za igru, koševi za otpad, elementi pitke vode, rasvjetna tijela
	sportske površine	stolovi za stolni tenis, tereni za boćanje, rasvjetna tijela
	prirodna struktura	drvoredi, živa ograda razne visine, pokrivači tla
Urbana struktura	garažiranje	obnovljene skladišno-garažne građevine
Kolni sustav		
Pješački sustav	sporedne staze	staze koje povezuju planirani sadržaj i glavnu pješačku komunikaciju
RAZINA ZA SMJERNICE		

I. Opće smjernice

- urediti zonu na način očuvanja opće slike i prirodne komponente parka
- popunjavati sadržajem uz obavezno zadržavanje vrijedne vegetacije
- povezati s tematskim parkom Bundek - Racinjak preko reinterpretiranog pješačkog prijelaza, a sa sportsko-rekreacijskom zonom povezati preko pothodnika uz poželjnu rekonstrukciju

II- Detaljne smjernice

Zeleni sustav

- sadržaj planirati u rubnom području zone oko glavne staze
- oblikovati površine na način uklapanja u postojeću oblikovnu osnovu
- boravišne prostore planirati kao grupacije boravišnog sadržaja
- dječja igrališta planirati u južnom dijelu parka
- sportske površine grupirati u sjevernom dijelu parka
- nadopuniti rubne zelene koridore

Urbana struktura

- moguće je preoblikovati garažno-skladišne građevine uz obavezno poštivanje i zadržavanje postojeće urbane matrice

Pješački sustav

- pješačke staze oblikovati na način uklapanja postojeću oblikovnu osnovu
- staze oblikovati i vezati samo uz programom planirani sadržaj

4.2.2 Sadržajni program i smjernice za uređenje sportsko-rekreacijske zone Utrine

Tablica 2: sadržajni program sportsko-rekreacijske zone Utrine	II. SPORTSKO-REKREACIJSKA ZONA UTRINE (P=11 ha)	
	Osnovna struktura	**Detaljna struktura**
Zeleni sustav	boravišni prostor	klupe za sjedenje, tribine, koševi za otpad (uključujući pseći), pergole, paviljoni, elementi pitke vode, rasvjetna tijela
	park za pse	raznolike sprave za pseću igru i rekreaciju, koševi za otpad (uključujući pseći), elementi pitke vode (uključujući pseći), rasvjetna tijela, klupe za sjedenje
	sportske površine	mini golf, tereni za boćanje, teniski tereni, vanjski bazen, rasvjetna tijela
	prirodna struktura	drvoredi, živa ograda razne visine, pokrivači tla, travnate modelacije terena
Urbana struktura	sport	obnovljene popratne sportske građevine
Kolni sustav		
Pješački sustav	glavne staze	osnovna komunikacija koja obrubljuje sadržaj s vanjske ili unutrašnje strane, rasvjetna tijela
	sporedne staze	staze koje povezuju planirani sadržaj i glavnu pješačku komunikaciju
RAZINA ZA SMJERNICE		

I. Opće smjernice

- urediti zonu na način vezanja sadržaja uz postojeću popratnu arhitekturu i stvaranja jasne diferencijacije između njihovog korištenja površina
- popunjavati sadržajem uz obavezno zadržavanje vrijedne vegetacije
- povezati s parkom Vjekoslava Majera preko rekonstruiranog pothodnika, a s parkom Mamutice-povezati preko reinterpretiranog pješačkog prijelaza

II- Detaljne smjernice

Zeleni sustav

- sadržaj planirati shodno utvrđenim prostornim cjelinama zone
- oblikovati površine cjelina na način rubnog popunjavanja sadržajem uz glavne i sporedne staze
- boravišne prostore planirati kao grupacije boravišnog sadržaja na prostorno logičnim mjestima
- boravišni prostor vanjskog bazena povezati na južno pročelje zgrade bazena
- park za pse preoblikovati u cijelosti, ali zadržati istu lokaciju
- sportske površine revitalizirati na način zadržavanja lokacije i tipologije sporta, s mogućnošću izmjene prostorne organizacije
- nadopuniti sve rubne zelene koridore, a dodatno naglasiti zapadne

Urbana struktura

- popratne skladišne i sportske građevine je moguće preoblikovati na način zadržavanja lokacije te izmjene prostornog rasporeda poštujuću izvornu urbanu matricu

Pješački sustav

- glavnu stazu parka za pse oblikovati na način prožimanja uz istočni rub površine
- obavezno pješački povezati park za pse s rubnim boravišnim i sportskim površinama
- staze revitaliziranih sportskih površina povezati s obnovljenom i postojećom arhitekturom
- staze oblikovati i vezati samo uz programom planirani sadržaj

4.2.3 Sadržajni program i smjernice za uređenje parka Mamutice

Tablica 3: sadržajni program parka Mamutice	III. PARK MAMUTICA (P=7.5 ha)	
	Tip površine/strukture	**Pojedinačni elementi ili koridori**
Zeleni sustav	boravišni prostor	klupe za sjedenje, stolovi za društvene igre, tribine, koševi za otpad (uključujući pseći), pergole, elementi pitke vode, rasvjetna tijela
	dječje igralište	raznolike sprave za igru, koševi za otpad, elementi pitke vode, rasvjetna tijela, klupe za sjedenje
	sportske površine	stolovi za stolni tenis, tereni za boćanje, nogometni teren, košarkaški tereni, rasvjetna tijela, klupe za sjedenje
	prirodna struktura	drvoredi, grupacije i soliterna stabla, živa ograda razne visine, pokrivači tla, travnate modelacije terena
Urbana struktura		
Kolni sustav		
Pješački sustav	glavne staze	osnovna komunikacija koja obrubljuje sadržaj s vanjske ili unutrašnje strane, rasvjetna tijela
	sporedne staze	staze koje povezuju planirani sadržaj i glavnu pješačku komunikaciju
RAZINA ZA SMJERNICE		

I. Opće smjernice

- urediti zonu kao javni park sa sportsko-rekreacijskim površinama
- popunjavati sadržajem uz obavezno zadržavanje vrijedne vegetacije
- povezati sa sportsko-rekreacijskom zonom Utrine preko reinterpretiranog pješačkog prijelaza, a s Lakunom preko pothodnika

II- Detaljne smjernice

Zeleni sustav

- sadržaj planirati s naglaskom na iskorištavanje istočne šetnice
- površine oblikovati na način jasnog diferenciranja prema njihovom korištenju
- boravišne prostore planirati kao grupacije boravišnog sadržaja na prostorno logičnim mjestima
- na krajevima šetnice planirati glavnu boravišnu i sportsku zonu
- sportske površine locirati podalje od šetnice i rubnog stambenog sadržaja
- nadopuniti sve rubne zelene koridore, a dodatno naglasiti zapadne

Pješački sustav

- glavnu pješačku komunikaciju oblikovati na način prožimanja prema zapadnom rubu zone
- glavnom komunikacijom povezati istočnu šetnicu sa zapadnom rubnom stazom
- staze oblikovati i vezati samo uz programom planirani sadržaj
- postojeću šetnicu je moguće dislocirati uz obavezno očuvanje zelenog koridora
- zone pješačkih zadržavanja planirati u krajnjim točkama šetnice

4.2.4. Sadržajni program i smjernice za uređenje Lakuna

Tablica 4: sadržajni program Lakuna	IV. LAKUN (P=38 ha)	
	Tip površine/strukture	**Pojedinačni elementi ili koridori**
Zeleni sustav	boravišni prostor	plaze, tržnica, klupe za sjedenje, modularni štandovi, stolovi za društvene igre, koševi za otpad (uključujući pseći) i recikliranje, pergole, paviljoni, elementi pitke vode, vodene površine, rasvjetna tijela
	prirodna struktura	drvoredi, grupacije i soliterna stabla, živa ograda razne visine, pokrivači tla, travnate modelacije terena, urbani vrtovi
Urbana struktura	skladištenje	skladišta korisnika urbanih vrtova
Kolni sustav	glavna prometnica	gradska avenija, rasvjetna tijela
	sporedna prometnica	gospodarski putevi
	promet u mirovanju	parkiralište, rasvjetna tijela
Biciklistički sustav	glavna staza	biciklistička staza koja prati glavne rubne pješačke staze
Pješački sustav	plaze	pješačka površina, rasvjetna tijela
	šetnica	pješačka površina, rasvjetna tijela
	glavne staze	osnovna komunikacija koja obrubljuje sadržaj s vanjske ili unutrašnje strane, rasvjetna tijela
	sporedne staze	staze koje povezuju planirani sadržaj i glavnu pješačku komunikaciju, rasvjetna tijela
RAZINA ZA SMJERNICE		

I. Opće smjernice

- urediti zonu na način očuvanja memorije prostora revitalizacijom urbanih vrtova te oblikovanjem javnog parka
- popunjavati sadržajem uz obavezno zadržavanje vrijedne vegetacije
- povezati s parkom Mamutice preko pothodnika, a s Bračkom preko pješačkog mosta

II- Detaljne smjernice

Zeleni sustav

- sadržaj planirati u rubnim dijelovima zone
- oblikovati površine na način rubnog popunjavanja sadržajem uz glavne i sporedne staze
- glavne boravišne prostore planirati kao grupacije površina uz zapadni rub zone
- urbane vrtove oblikovati kao jedinstvenu cjelinu s preporukom njene rubne forme uz južni, istočni te sjeverni dio zone
- nadopuniti sve rubne zelene koridore, a posebno naglasiti zapadni rub

Urbana struktura

- skladišne građevine urbanih vrtova planirati rubno unutar njihovih površina

Kolni sustav

- glavnu prometnicu planirati uz južni rub kao logičan kontinuitet postojeće avenije
- koridor središnje avenije proširiti
- obavezno omogućiti gospodarski put cjelini urbanih vrtova

Biciklistički sustav

- biciklističke staze planirati uz rubove zone, a moguće ih je i provesti kroz unutrašnjost

Pješački sustav

- glavne pješačke površine kao što su tržnice, plaze i pješački most planirati u središnjem dijelu zapadnog ruba zone
- glavne i sporedne staze većinom oblikovati na način obrubljivanja planiranog sadržaja

4.2.5. Sadržajni program i smjernice za uređenje Bračka

Tablica 5: sadržajni program Bračka	V. BRAČAK (P=53.2 ha)	
	Tip površine/strukture	**Pojedinačni elementi ili koridori**
Zeleni sustav	boravišni prostor	plaze, trg, elementi za sjedenje, stolovi za društvene igre, koševi za otpad (uključujući pseći) i recikliranje, pergole, paviljoni, elementi pitke vode, vodene površine, rasvjetna tijela
	dječje igralište	raznolike sprave za igru, koševi za otpad, elementi pitke vode, rasvjetna tijela, klupe za sjedenje
	sportske površine	stolovi za stolni tenis, tereni za boćanje, nogometni, malonogometni i košarkaški tereni, tereni za *squash*, *skate*-park, *pump track*, poligon za *parkour*
	prirodna struktura	drvoredi, grupacije i soliterna stabla, živa ograda razne visine, pokrivači tla, travnate modelacije terena
Urbana struktura	stanovanje	stambene zgrade s poslovnim sadržajem u prizemlju
	poslovni sadržaj	pošta, banke, kafići, mesnice, pekare, slastičarnice i ostale trgovine te poslovne građevine
	društveni sadržaj	osnovna škola, vrtić, knjižnica, kulturni centar, tržnica
Kolni sustav	glavna prometnica	gradska avenija, rasvjetna tijela
	sporedna prometnica	kolni priključci na urbane sadržaje i stambeno naselje Siget, gospodarski putevi, rasvjetna tijela
	promet u mirovanju	parkiralište, rasvjetna tijela
Biciklistički sustav	glavna staza	biciklistička staza koja prati glavne rubne pješačke staze
Pješački sustav	trg	pješačka površina, rasvjetna tijela
	plaze	pješačka površina, rasvjetna tijela
	šetnica	pješačka površina, rasvjetna tijela
	glavne staze	osnovna komunikacija koja obrubljuje sadržaj s vanjske ili unutrašnje strane, rasvjetna tijela
	sporedne staze	staze koje povezuju planirani sadržaj i glavnu pješačku komunikaciju, rasvjetna tijela
RAZINA ZA SMJERNICE		

I. Opće smjernice

- urediti zonu oblikovanjem glavnog gradskog parka
- popunjavati sadržajem uz obavezno zadržavanje vrijedne vegetacije
- povezati s Lakunom preko pješačkom mosta, a s parkom Mladenaca preko glavne pješačke komunikacije

II- Detaljne smjernice

Zeleni sustav

- sadržaj planirati u rubnim dijelovima zone
- oblikovati površine na način rubnog popunjavanja sadržajem uz glavne i sporedne staze
- glavne boravišne prostore planirati kao grupacije površina s gravitiranjem prema istočnom rubu zone
- dječja igrališta planirati unutar stambenog naselja i izvan njega uz sjeverni i južni rub zone
- sportski sadržaj većinom smještati uz južni rub zone
- nadopuniti sve rubne zelene koridore, a posebno naglasiti istočni rub

Urbana struktura

- stambeni sklop planirati u sjevernom dijelu zone, a oblikovati ga u skladu s postojećom urbanom matricom
- poslovne i društvene građevine planirati unutar stambenog sklopa te oko glavnog boravišnog sadržaja uz istočni rub zone

Kolni sustav

- glavnu prometnicu planirati uz južni rub kao logičan kontinuitet postojeće i planirane avenije
- koridor središnje avenije proširiti
- sporedne prometnice planirati kao kolne pristupe urbanoj strukturi s poželjnim načinom oblikovanja tako da ne prekidaju pješačke pravce

Biciklistički sustav

- biciklističke staze planirati uz rubove zone, a moguće ih je i provesti kroz unutrašnjost

Pješački sustav

- glavne pješačke površine kao što su trgovi i plaze planirati u središnjem dijelu istočnog ruba zone, odnosno unutar glavne boravišne površine
- glavne i sporedne staze većinom oblikovati na način obrubljivanja planiranog sadržaja

4.2.6. Sadržajni program i smjernice za uređenje parka Mladenaca

Tablica 6: sadržajni program parka mladenaca	VI. PARK MLADENACA (P=11.4 ha)	
	Tip površine/strukture	**Pojedinačni elementi ili koridori**
Zeleni sustav	boravišni prostor	klupe za sjedenje, stolovi za društvene igre, koševi za otpad (uključujući pseći), pergole, elementi pitke vode, rasvjetna tijela
	park za pse	raznolike sprave za pseću igru i rekreaciju, koševi za otpad (uključujući pseći), elementi pitke vode (uključujući pseći), rasvjetna tijela, klupe za sjedenje
	dječje igralište	raznolike sprave za igru, koševi za otpad, elementi pitke vode, rasvjetna tijela, klupe za sjedenje
	sportske površine	stolovi za stolni tenis, rasvjetna tijela, klupe za sjedenje
	prirodna struktura	drvoredi, grupacije i soliterna stabla, živa ograda razne visine, pokrivači tla, travnate modelacije terena
Urbana struktura	garažiranje	obnovljene skladišno-garažne građevine
Kolni sustav	glavna prometnica	glavna gradska prometnica, javna rasvjeta
	sporedna prometnica	kolni priključci na stambeno naselje Trnsko
Biciklistički sustav	glavna staza	biciklistička staza koja prati glavnu prometnicu
Pješački sustav	glavne staze	osnovna komunikacija koja obrubljuje sadržaj s vanjske ili unutrašnje strane, rasvjetna tijela
	sporedne staze	staze koje povezuju planirani sadržaj i glavnu pješačku komunikaciju
RAZINA ZA SMJERNICE		

I. Opće smjernice

- urediti zonu upotpunjavanjem sadržajem s naglaskom na očuvanje izvorne prirodne slike prostora
- popunjavati sadržajem uz obavezno zadržavanje vrijedne vegetacije
- povezati s Bračkom preko glavne pješačke komunikacije, a s Velesajmom preko pothodnika

II- Detaljne smjernice

Zeleni sustav

- sadržaj planirati u rubnim dijelovima zone, većinom uz zapadni rub
- oblikovati površine na način rubnog popunjavanja sadržajem uz glavne i sporedne staze
- glavne boravišne prostore planirati kao grupacije površina
- dječja igrališta oblikovati na način nadopunjavanja postojeće strukture
- sportski sadržaj većinom smještati uz planiranu rubnu glavnu stazu
- nadopuniti sve rubne zelene koridore, a posebno naglasiti zapadni rub

Urbana struktura

- moguće je preoblikovati garažno-skladišne građevine uz obavezno zadržavanje lokacije te poštivanje postojeće urbane matrice

Kolni sustav

- glavnu prometnicu planirati uz zapadni rub zone s mogućnošću kolnih priključaka na stambeno naselje Trnsko

Biciklistički sustav

- biciklističku stazu planirati obostrano uz predviđenu prometnicu

Pješački sustav

- glavnu pješačku stazu preoblikovati da prati planirani kolni koridor
- sporedne staze planirati i oblikovati na način uklapanja u postojeću oblikovnu osnovu parka

4.3. Koncept urbanističko-krajobraznog rješenja uređenja Plave potkove s mogućnošću formiranja Plavog prstena (grafički prilog 13)

Koncept Plave potkove zamišljen je kao pješački čvrsto povezano tkivo otvorenih javnih površina s izmjenom sadržaja i vizualne strukture stvarajući promjenjiv doživljaj i način njihovog korištenja. Nekadašnji fragmenti potkove međusobno su pješački i biciklistički povezani ovisno o razini prometnica koje ih razdvajaju, a ideja je sve poveznice vizualno obilježiti kao dio identiteta Plave potkove. Glavni nositelj sadržaja lociran je u bazi potkove čija je prostorna struktura rezultat reinterpretacije gradskog centra te se oko pješačkog mosta formiraju glavne pješačke površine i stvaraju gravitacijske točke podređene pješaku. Taj centralni dio zamišljen je kao kontrast urbanog i prirodnog, gradskog parka urbanog obilježja te senzornog parka naglašene prirodne komponente. Senzorni park i urbani vrtovi planirani su u istočnom dijelu kao logična preobrazba, ali i očuvanje identiteta nekadašnjeg prostora divlje prirode. Zapadni dio urbano je preobražen sa sjevernim rubom stambenog naselja lamela koje svojim razmještajem prate značajne konture kontaktnih naselja te ovisno o formiranim međuprostorima otvaraju ili zatvaraju površine te usmjeravaju korisnika prema bitnim prostornim stavkama. Bitna urbana struktura zamišljena je kao rahli prostorni rub, formirana od stambenih tornjeva na bazi unutar čijeg volumena se nalaze poslovni sadržaji i tržnica. Ostali fragmenti potkove uređeni su na način očuvanja i nadopunjavanja sadržajem izvornog korištenja površina sportskih zona ili parkova s naglašenom ekološkom komponentom.

Formirani Plavi prsten zamisao je povezanog sadržaja čija glavna kružna pješačka komunikacija prolazi kroz Plavu potkovu i nadovezuje se na tematski park Bundek - Racinjak, park i jezero Bundek, Prisavlje, Hipodrom i Velesajam. Tematski park Bundek - Racinjak dobiven je provedenim javnim natječajem te je kao rješenje ovim konceptom usvojen. Za područje Prisavlja je proveden niz natječaja i radionica čije rezultate i rješenja autor prihvaća. Koncept prostorne organizacije i urbane obnove Velesajma preuzet je iz provedene Studije[46] i temelji se na ispreplitanju sadržaja, unutar kojih autor provlači dio glavne pješačke komunikacije.

Kao zaključna intervencija osiguranja identiteta i poimanja prostora kao jedinstvene cjeline, autor nalaže pojavne oblikovne elemente koji se prožimaju Plavim prstenom po glavnoj pješačkoj komunikaciji. Ti identifikatori mogu biti grupacije elemenata, soliteri ili specifično opločenje koje se ponavlja u prostoru, potvrđujući osjećaj cjeline.

---

[46] *Programske smjernice i program sadržaja strateškog gradskog projekta Zagrebački Velesajam,* Sveučilište u Zagrebu – Arhitektonski fakultet – Zavod za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada Zagreba, 2015.

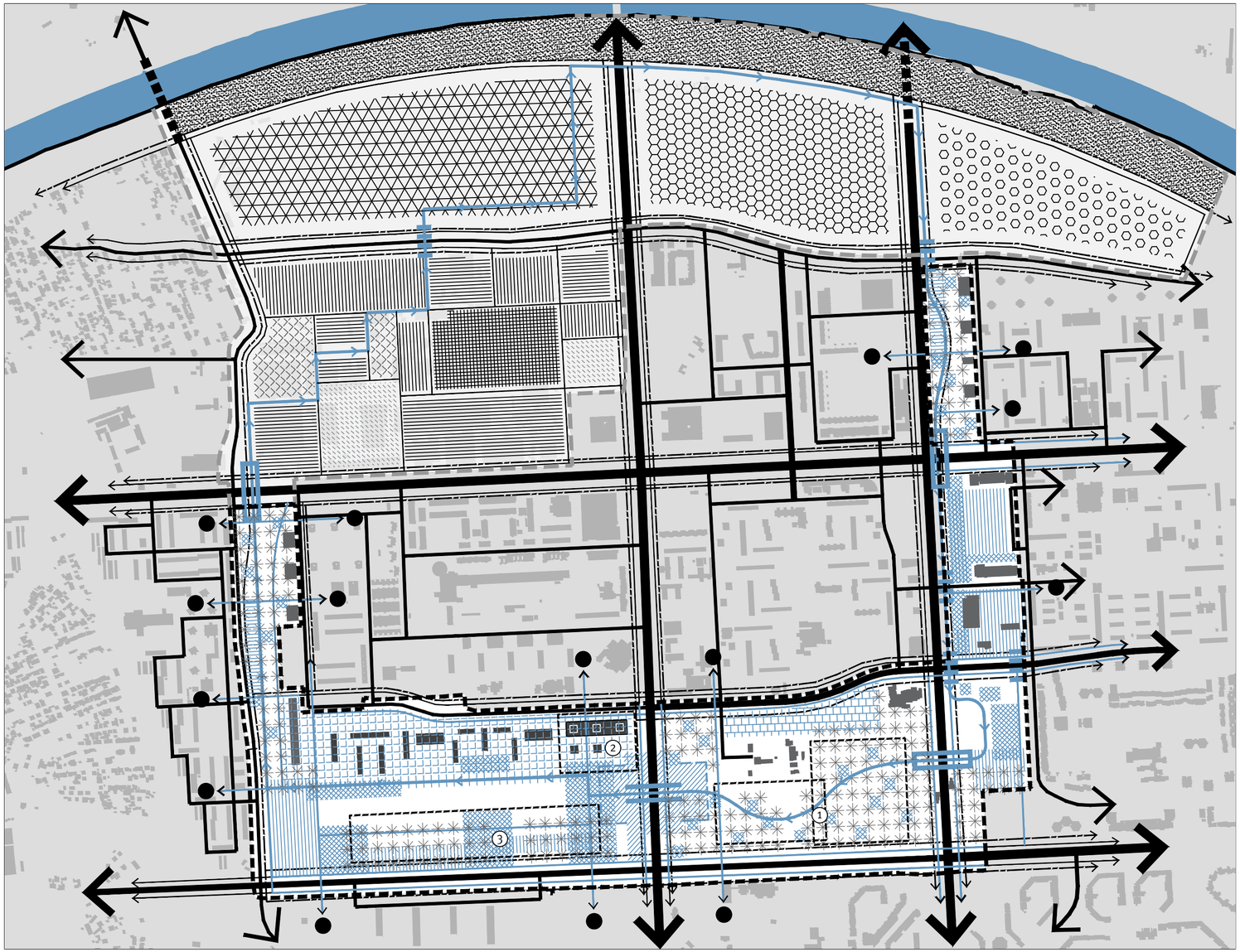

Grafički prilog 13:
KONCEPT URBANISTIČKO-KRAJOBRAZNOG RJEŠENJA UREĐENJA PLAVE POTKOVE S MOGUĆNOŠĆU FORMIRANJA PLAVOG PRSTENA

S

M 1:10.000 100 0 200 m

Tumač znakovlja

Administrativne, prirodne i ostale granice

- granica Novog Zagreba
- rijeka Sava
- Plavi prsten
- obuhvat Plave potkove
- prošireni obuhvat

Promet i povezivanje

- prometnica s tri trake
- prometnica s dvije trake
- ostale značajne prometnice
- kolno-pješački mostovi
- glavne biciklističke staze
- glavne pješačke staze
- povezivanje pješačkim mostom
- povezivanje pješačkim pothodnikom
- povezivanje reinterpretiranim pješačkim prijelazom
- glavne pješačke staze Plavog prstena
- glavne pješačke staze Plave potkove
- pješačka poveznica na kontaktnu zonu

Struktura,sadržaj i značajne prostorne cjeline

- glavna pješačka površina
- boravišne površine
- sportsko-rekreacijske površine
- zona urbanih vrtova
- područja pod gustom vegetacijom
- stambena zona
- postojeće zgrade unutar obuhvata
- zgrade stambene zone
- obuhvat cjeline
- ① senzorni park
- ② mješoviti sadržaj (stambeni tornjevi, tržnica, ...)
- ③ adrenalinski park (skate park, penjanje, ...)

Cjeline proširenog obuhvata

- Velesajam
- kongresni centar, hoteli, sadržaji kulture
- sport i rekreacija, zabavni park
- poslovni, trgovački i ugostiteljski sadržaji
- inovacije, znanost i edukacija
- izložbeno-sajamski prostor
- Hipodrom
- Prisavlje
- park i jezero Bundek
- tematski park Bundek - Racinjak

5. Zaključak

Obilježja, smisao te način korištenja Plave potkove se tijekom godina, od početka razvoja Novog Zagreba pa do danas, vidno mijenjao. Od kompozicijski dominantne stavke u urbanističkom rješenju do stihijskog i neplanskog nastajanja sadržaja. Neadekvatnim implementiranjem očuvanja i zaštite površine od nagrizajućih zahvata rezultiralo je postepenoj degradaciji u vrijednosti Plave potkove. Detaljnim istraživanjima procesa urbanizacije Novog Zagreba utvrdila se njegova razvojna problematika pri određivanju i definiranju gradskog centra te uloga pješaka u njemu, čemu svjedoče brojne provedene studije razvoja i oblikovanja centralnog dijela Novog Zagreba. Dva glavna i značajna problema pri urbanizaciji Novog Zagreba svode se na postepeno odstupanje od izvornog urbanističkog plana, a imaju izravan utjecaj na identitet grada: neuređenost i nedovoljno stroga planska zaštita površina Plave potkove te planiranje pješačkog središta na sjecištu brzih prometnica uz nedosljedan pješači sadržaj.

Prostorne analize i detaljne inventarizacije zatečenog stanja centralnog dijela Novog Zagreba nadalje afirmiraju autorske stavke o poimanju prostora Plave potkove i pješačkog centra. Ona je danas fragmentirana, stihijski uređena, pokrivena neplanskom izgradnjom, presječena prometnicama i bez vizualnog identiteta. Povezivanje fragmenata i reinterpretacija pješačkog centra zaključne su stavke nužnih intervencija u prostoru.

Obuhvat Plave potkove postaje fleksibilan te se ispituje mogućnost njenog proširenja i povezivanja sa sjevernom urbanističko-krajobraznom cjelinom. Obuhvat UPU-a određen je samo za dio Plave potkove, odnosno za njenu bazu i ne uključuje djelomično uređene dijelove. Takav način sagledavanja dovodi do institucijske fragmentacije planske dokumentacije, a time i dodatno negiranje postojanja potkove. Prostor je zbog kompleksne problematike šireg obuhvata nužno sagledati u cijelosti kako bi se adekvatno pristupilo rješavanju problema i traženju mogućnosti za urbanističko promišljanje.

Izrađeni scenarij proširenja potkove sagledava situaciju centralnog dijela Novog Zagreba te potencira urbanističko-krajobrazno djelovanje cjeline potkove s južnom cjelinom Prisavlja. Predloženi obuhvat predstavlja autorsko mišljenje o sagledavanju kontaktnih cjelina kojima se ostvaruju mogućnosti rješavanja šire problematike grada, odnosno naglašavaju se prostorno-razvojni potencijali. Detaljne smjernice za uređenje i povezivanje zona Plave potkove predstavljaju presjek društvenih potreba, prostornih mogućnosti te stručne odgovornosti prema mjestu. Izrađenim konceptualnim urbanističko-krajobraznim rješenjem postavlja se stručna podloga za daljnju i detaljniju razradu ideje prostornog uređenja šireg područja, povezivanja zelenog sustava čijom bazom gravitiraju pješačke površine i sadržaji prilagođeni čovjekovom poimanju gradskog pješačkog centra unutar strukture povezanih otvorenih javnih površina.

6. Popis literature

1. Barišić Marenić Z. (2013). Prelogomena opusu urbanista Mirka Maretića. Prostor, separat, Zagreb

2. Fischer M. (1985). Oblikovne značajke južnog Zagreba. RADOVI IPU, 9:88-90, Zagreb

3. Gašparović S., Sopina A. (2018). Uloga pejsaža u planiranju Grada Zagreba od početka 20. stoljeća do početka 21. stoljeća. Prostor, separat, Zagreb

4. Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj grada. (2016). Generalni urbanistički plan Grada Zagreba - izmjene i dopune, Zagreb

5. Horvat J. (2015). Moderni grad. Sveučilište u Zagrebu – Arhitektonski fakultet, Zagreb

6. Izvještaj ocjenjivačkog suda natječaja za arhitektonsko urbanističko rješenje Centra Južnog Zagreba. (1972). Čovjek i prostor, 230:10-14, Zagreb

7. Klaić S. (1965). Hortikulturno-pejzažno rješenje zelenog pojasa južnog Zagreba. Hortikultura, br. 2-3, 94-94, Zagreb

8. Kolacio Z. (1962). Južni Zagreb. Čovjek i prostor, 116:48-49, Zagreb

9. Maretić M. (1996). Gradski centri. Školska knjiga, Zagreb

10. Matković I. (2011). Prijedlozi uređivanja rijeke Save s priobaljem na području Zagreba od 1899. do 2010. Magistarski rad, Sveučilište u Zagrebu Arhitektonski fakultet

11. Medvešek M. (2016). Revitalizacija i zaštita urbanističke i arhitektonske cjeline naselja Trnsko u Zagrebu. Diplomski rad, Zagreb

12. Mohorovičić A. (1984). Studije centralnog gradskog prostora Trnja, Novog Zagreba i priobalja Save. Čovjek i prostor, 370:5-24, Zagreb

13. Neidhardt J. (1953). Idejna studija urbanističkog rješenja južnog Zagreba. Čovjek i prostor, 52:3, Zagreb

14. Sveučilište u Zagrebu – Arhitektonski fakultet – Zavod za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu. (2015). Programske smjernice i program sadržaja strateškog gradskog projekta Zagrebački Velesajam, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada Zagreba, Zagreb

15. Urbanistički zavod grada Zagreba (1962). Južni Zagreb. Čovjek i prostor, separat, Zagreb

6.1. Izvori slika

Slika 1 autor; iscrtano prema: Strukić, K. Pola stoljeća Trnskog – priča jedne generacije (katalog izložbe), Muzej grada Zagreba (2010).

Slika 2 Urbanistički zavod grada Zagreba (1962).

Slika 3 Urbanistički zavod grada Zagreba (1962).

Slika 4 Čovjek i prostor, 230: 10-14, (1972).

Slika 5 Čovjek i prostor, 230: 10-14, (1972).

Slika 6 Čovjek i prostor, 230: 10-14, (1972).

Slika 7 Čovjek i prostor, 230: 10-14, (1972).

Slika 8 Čovjek i prostor, 370: 5-24, (1984).

Slika 9 Čovjek i prostor, 370: 5-24, (1984).

Slika 10 Čovjek i prostor, 370: 5-24, (1984).

Slika 11 Prostor, 26:132-145, (2018).

Slika 12 Prostor, 26:132-145, (2018).

Slika 13 autor, (2018).

Slika 14 autor, (2018).

Slika 15 autor, (2018).

Slika 16 autor, (2018).

Slika 17 autor, (2018).

Slika 18 autor, (2018).

Slika 19 autor, (2018).

Slika 20 autor, (2018).

Slika 21 autor, (2018).

Slika 22 autor, (2018).

Slika 23 autor, (2018).

Slika 24 autor, (2018).

Slika 25 autor, (2018).

Slika 26 autor, (2018).

Slika 27 autor, (2018).

Slika 28 autor, (2018).

Slika 29 autor, (2018).

Slika 30 autor, (2018).

Slika 31 autor, (2018).

Slika 32 autor, (2018).

Slika 33 autor, (2018).

Slika 34 autor, (2018).

Slika 35 autor, (2018).

Slika 36 autor, (2018).

Slika 37 autor, (2018).

Slika 38 autor, (2018).

Slika 39 autor, (2018).

Slika 40 autor, (2018).

Slika 41 autor, (2018).

Slika 42 autor, (2018).

Slika 43 autor, (2018).

Slika 44 autor, (2018).

6.2. Popis grafičkih priloga

Grafički prilog 1 Odnos Novog Zagreba s gradom
izvor: iscrtano u CAD programu na podlozi Osnovne karte 2012.

Grafički prilog 2 Glavna prometna mreža
izvor: iscrtano u CAD programu na podlozi Osnovne karte 2012.

Grafički prilog 3 Zelena infrastruktura
izvor: iscrtano u CAD programu na podlozi Osnovne karte 2012. i obrađeno u Photoshop programu

Grafički prilog 4 Značajne prostorne strukture
izvor: iscrtano u CAD programu na podlozi Osnovne karte 2012.

Grafički prilog 5 Kontaktne zone Plave potkove
izvor: iscrtano u CAD programu na podlozi Osnovne karte 2012.

Grafički prilog 6: Korištenje i namjena površina - izvadak iz ID GUP-GZ 2016.

Grafički prilog 7 Procedure urbano-prostornog uređenja - izvadak iz ID GUP-GZ 2016.

Grafički prilog 8 Zaštićeni i evidentirani dijelovi prirode i nepokretna kulturna dobra - izvadak iz ID GUP-GZ 2016.

Grafički prilog 9 Inventarizacija zatečenog stanja
izvor: iscrtano u CAD programu

Grafički prilog 10 Analiza povezanosti
izvor: iscrtano u CAD programu

Grafički prilog 11 Analiza površina i urbane strukture
izvor: iscrtano u CAD programu

Grafički prilog 12 Analiza prometnih komunikacija
izvor: iscrtano u CAD programu

Grafički prilog 13 Koncept urbanističko-krajobraznog rješenja uređenja Plave potkove s mogućnošću formiranja Plavog prstena
izvor: iscrtano u CAD programu

6.3. Internetski izvori

1. Stranice Grada Zagreba
(https://www.zagreb.hr)

Stranica geoportal
(https://geoportal.zagreb.hr/karta)

Stranica korak u prostor (3.6.2018.)
(https://korak.com.hr/korak-047-rujan-2014-remetinecki-gaj-u-novom-zagrebu/)

Stranica vizkultura (15.6.2018.)
(https://korak.com.hr/korak-047-rujan-2014-remetinecki-gaj-u-novom-zagrebu/)

Stranica zarez (12.7.2018.)
(http://www.zarez.hr/clanci/razgovor-s-mirkom-mareticem)

Stranica vizkultura (26.7.2018.)
(https://vizkultura.hr/intervju-jesenko-horvat/)

7. Životopis

Leon Lipovac rođen je u Zagrebu 5. ožujka 1992. godine. Sa završenim općim smjerom Gimnazije Lucijana Vranjanina, 2012. godine upisuje preddiplomski studij Krajobrazne arhitekture na Agronomskom fakultetu. Pri početku studija razvija posebni interes za urbanizam te tijekom prve tri godine sudjeluje na urbanističko-krajobraznim natječajima. Autor je idejnog rješenja te izvedbenog projekta *Pump track*-a u Gradićima kao dio projekta „Krajobraz Gradića“ te je rješenje prihvaćeno i u pripravnoj fazi realizacije, a sudjelovao je i na danima otvorenih vrata Studija Krajobrazne arhitekture. Prvostupničku diplomu stječe 2015. godine na temu „Urbanističko-krajobrazno rješenje uređenja *skate plaze* u Zagrebu“. Tijekom diplomskog studija nastavlja s interesom prema urbanizmu te mu se maketa urbanističkog rješenja uređenja stambenog naselja Brezovica izlaže na „Danima Orisa“ 2016. godine. Nastavlja sudjelovati na domaćim i međunarodnim urbanističko-krajobraznim natječajima, a 2017. godine sudjeluje na međunarodnom salonu urbanizma u Nišu. Tijekom ostatka 2017. godine i dijelom 2018. godine radi kao vanjski suradnik na projektima na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu, u Zavodu za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu te kao član stručnog tima izrađuje prometne studije, prostorne planove i urbanističke planove uređenja.